

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 728

31. OŽUJKA 2017. CIJENA 50 DINARA

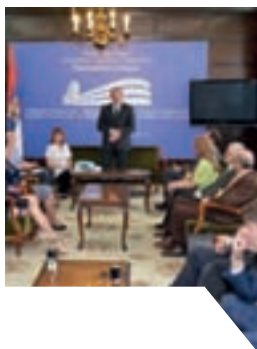
Katedrala-bazilika u Subotici

SANACIJA PUKOTINE

INTERVJU:

Leonid Pilipović

SADRŽAJ:

5

Sufinanciranje nacionalnih vijeća
**Potpisani ugovori
o dodjeli sredstava**

6-7

Predstavljeni prvi autorski
udžbenici za potrebe nastave
na hrvatskom jeziku
**Glazbena škrinjica kao
kvalitativni skok**

12-14

Leonid Pilipović, stripaš i
glazbenik
**Strip je knjiga
u slikama**

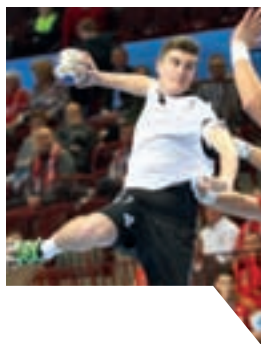
26-27

Seminar o primjeni narodnih
nošnji na amaterskoj folklornoj
sceni
**Struka, ljubav i rad
na blagu**

31

Znanstveni kolokvij – *Fra Emerik
Pavić (1716.-1780.)*
**Vjerojatno najjača
osobnost ovdašnjih
Hrvata**

44-45

Željko i Jovan Peić Tukuljac,
rukometaši *Spartak Vojputa*
Braća po rukometu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica),
Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović,
Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

ZAJEDNICA u društvu

Često rabimo riječ »zajednica« kada govorimo o Hrvatima u Srbiji. I često predmnijevamo da bi odnosi u toj zajednici trebali biti, sami po sebi, idealni i idilični. Međutim, to često nije slučaj. Što je sasvim normalno u vremenu i društvu u kojemu živimo, pa i s obzirom na karakteristike Hrvata u Srbiji. A njih obilježava velika teritorijalna raspršenost, razlike u pogledu subetničkih identiteta, različite su i osobne povijesti, status, društveni sloj kojemu pripadaju; neki žive na selu drugi u manjem ili većem gradu, različitih su dobi, spola, obrazovanja, uvjerenja, interesiranja i mnogih drugih stvari.

Osim toga, kada se rabi taj termin malo kome je jasno o čemu govorimo kada govorimo o hrvatskoj zajednici. Neki misle na ljude koji su aktivni u različitim hrvatskim udrugama, neki kada govore o zajednici govore o vodstvu ili istaknutim Hrvatima u Srbiji, neki misle na sve Hrvate u Srbiji, ili na Hrvate u Vojvodini, vjerojatno ima još i drugih značenja koja se pripisuju ovome pojmu a kojega koristimo skoro svakodnevno. A kada pod istim terminima podrazumijevamo različite stvari često može doći i do nesporazuma. Zato mi se čini kako nije loše pokušati razlučiti o čemu govorimo kada govorimo o hrvatskoj zajednici.

Kada se u sociologiji govori o zajednici, ono se često sučeljava terminu društvo. Zajednica i društvo se poimaju kao suprotni tipovi udruživanja. Zajednica je zasnovana na razumijevanju i slozi, a društvo na egoističnim motivima i rivalstvu. Ovu je dihotomiju uveo u znanost njemački sociolog **Ferdinand Tönnies**, koji je u duhu romantizma gajio otvorene simpatije prema zajednici. Prema tom idealno-tip-skom određenju zajednica je zasnovana na ekonomskoj samostalnosti, familijarnosti i suradnji među članovima, osjećaju solidarnosti, zajedničke pripadnosti i sudbine... Uzori Tönniesova opisa zajednice obiteljska su kućanstva, klanovi i (srednjovjekovna) sela.

Nasuprot tomu, on društvo opisuje kao bezličan i natjecateljski odnos među ljudima, zasnovan na individualnim, egoističnim interesima te uređen zakonskim propisima, koji nadolazi s modernom industrijskom epohom i kapitalizmom.

Kasnija istraživanja pokazala su međutim da je dihotomija zajednica – društvo, kao i mnoge druge dihotomije analitički nedovoljno prikladna, jer se elementi i jednog i drugog pojma u svim društvima pojavljuju paralelno, kao različite mješavine a ne kao oštri kontrasti.

Zajednica je, treba i to reći, tema različitih ideologija sklonih idealiziranju zajednice u prošlosti. Međutim, istraživanja pokazuju da su i u zajednicama u prošlosti, a tako i u sadašnjosti, namjesto idiličnih i skladnih odnosa često dominirale razmirice i sukobi, nejednakosti i različite frustracije.

Drugim riječima, poručuju sociolozi i antropolozi, treba razlikovati zajednicu kao zamišljeni red u kojemu vlada kolektivna solidarnost, kao društvenu ideju koja je kroz povijest nadahnjivala, a i danas nadahnjuje, različite ideologije i pokrete od stvarne društvene prakse u kojima se motivi međusobnoga druženja često miješaju s instrumentalnim motivima ekonomskoga ili političkog karaktera.

S ovim riječima bih i završila ovojedni uvodnik. A što je bio povod? Ima ih mnogo!

J. D.

Vojnić na stručnom skupu ravnatelja OŠ Hrvatske

Savjetnica predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužena za razvojne programe hrvatske zajednice, te dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Jasna Vojnić** sudjelovala je početkom ožujka u Opatiji na stručnom skupu ravnatelja osnovnih škola Hrvatske.

Vojnić je predstavila ravnateljima škola, ali i ravnateljici Agencije za obrazovanje **Jadranci Žarković Pečenović** te ministru znanosti i obrazovanja dr. sc. **Pavlu Barišiću** položaj Hrvata u Srbiji, situaciju u obrazovanju te im je predložila aktualne probleme. Kako kaže Vojnić, na kraju prezentacije je rekla da Hrvati u Srbiji ne mogu bez pomoći matične domovine, da su dugo bili sami i da im treba pomoć od Hrvatske te da je nakon toga uslijedio ogroman pljesak i mnogi su bili zainteresirani pružiti pomoć.

»Ostvarila sam brojne kontakte na ovome skupu i mnogi mi se javljaju zainteresirani da pomognu«, kaže Vojnić.

Prošle godine Vojnić je sudjelovala na skupu ravnatelja srednjih škola zahvaljujući kojemu su ove godine osigurane dvije ekskurzije u Hrvatsku: za učenike Politehničke škole u Dubrovnik i maturalna ekskurzija u Zagreb, Plitvička jezera i Split, kao i knjige za Politehničku školu.

J. D. B.

za sedme razrede pripalo je **Donni Karan**, a **Anamarija Tumbas** iz osmog razreda dobila je pohvalu. **Anamarija Horvacki** iz škole **Ivan Milutinović** osvojila je treće mjesto za četvrte razrede, a pripremala ju je učiteljica **Ana Kopunović Legetin**. Učenike **Matka Vukovića** od petog do osmog razreda pripremala je nastavnica **Nevenka Tumbas**, a nagrađenog iz četvrtog razreda učiteljica **Jelena Korponaić**.

Sljedeće, državno, natjecanje bit će održano za učenike šestog, sedmog i osmog razreda, ali se još ne zna tko će se plasirati.

»Na državno natjecanje iz matematike ide 100 učenika s najvećim brojem bodova gledajući sva okružna natjecanja, tako da sa sigurnošću još ne možemo reći tko će od ovih nagrađenih đaka ići dalje«, objašnjava Tumbas.

Prošle godine je na državno natjecanje iz Subotice išla samo Anamarija Tumbas, učenica hrvatskoga odjela.

J. D. B.

Posjet studenata Cetinske krajine

Tridesetak članova udruge *Studenti Cetinske krajine* sredinom ožujka posjetili su Hrvate koji žive na području Novog Sada i Subotice. Uz pratnju domaćina iz Povjerenstva za mlade Hrvatskog nacionalnog vijeća, na čelu s **Mariom Vrse-**

VELIKI USPJEH matematičara!

Na okružnom natjecanju iz matematike održanom prošloga tjedna učenici hrvatskih odjela OŠ **Matko Vuković** i **Ivan Milutinović** postigli su izvanredne rezultate!

Dio nagrađenih učenika s Nevenkom Tumbas

Iz škole **Matko Vuković** prvo mjesto za šeste razrede osvojila je **Matea Rudinski**, drugo mjesto iz petog razreda zauzeo je **David Kozma**, a iz četvrtog razreda **Andrija Mandić**, treće mjesto

Predstavnici HNV-a i udruge *Studenti Cetinske krajine* na grobu Duje Runje

Ijom, mladi Cetinjani obišli su Novi Sad, Petrovaradin, Suboticu i Tavankut. Poseban prijem je organiziran u Subotici, u prostorijama HNV-a, kom prigodom su studente pozdravili zastupnik u Skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov** i predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**. Predsjednik HNV-a ovom prigodom se prisjetio čovjeka koji je puno napravio za vojvođanske Hrvate, pokojnog **Duje Runju**, rođenog Sinjanina koji je obnašao niz važnih dužnosti u najbitnijim hrvatskim kulturnim i političkim institucijama u Vojvodini. Studenti su posjetili grob Duje Runje te odali počast čovjeku koji je zadužio, osim Hrvata u Vojvodini, i Cetinjane.

Suradnja i prijateljstvo Hrvata iz Vojvodine s udrugom *Studenta Cetinske krajine* traje gotovo četiri godine.

J. D. B.

POTPISANA POVELJA o prijateljstvu i suradnji

U HDS-ovu pečuškom uredu 27. ožujka potpisana je Povelja o prijateljstvu i suradnji Hrvatske državne samouprave, Saveza hrvatskih društava u Sloveniji i Hrvatskoga nacionalnog vijeća u Srbiji.

Sporazum su u ime HDS-a potpisali **Ivan Guban**, predsjednik, u ime Hrvatskoga nacionalnog vijeća **Slaven Bačić**, predsjednik, te u ime Saveza hrvatskih društava Slovenije **Đanino Kutnjak**, predsjednik. Potpisnici pozdravljaju prijateljstvo koje se razvija između Hrvata u Mađarskoj, Sloveniji i Srbiji te izražavaju namjeru da partnersku i prijateljsku suradnju nastave međusobnim promicanjem u državama u kojima su nastanjeni i matičnoj domovini Hrvatskoj, te međusobnom razmjenom stručnjaka, na područjima kulturne suradnje, znanstvene suradnje, suradnje na području gospodarstva, razmjene informacija, na području

manjinskih pitanja, suradnje na području EU programa i projekata, sportske suradnje, suradnje između škola, djece i mladeži, suradnje udruga građana.

Ovim sporazumom se želi uokviriti zajednički nastup prema vlastima u matičnoj domovini, a potom iskorištavanje fondova Europske unije preko zajedničkih projekata, u kojima bi nositelji imali partnere u drugim europskim državama, kažu potpisnici Povelje.

»Želimo surađivati mi Hrvati u tri susjedne zemlje, artikulirajući svoje prohtjeve i prema Središnjemu državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske i drugim državnim institucijama u matičnoj domovini, jasnije artikulirajući svoje političke stavove, a želimo stvoriti i zajedničku materijalnu osnovu za naše buduće zajedničke projekte«, kaže Đanino Kutnjak.

»Već desetljećima dobro surađujemo s Hrvatima u Vojvodini na polju kulture i znanosti, a pomurski Hrvati surađuju sa sunarodnjacima u Sloveniji, tu suradnju želimo proširiti. Želimo zajednički artikulirati svoje interese prema matičnoj domovini, pokazujući svoju jakost i snagu te želju očuvanja nacionalne samobitnosti«, kaže Ivan Guban.

»HNV je odnedavno s potporom Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske započelo s jačanjem kadrovskih kapaciteta, tako Središnji ured financira međunarodnog tajnika i savjetnicu za razvojne programe koja će raditi i na europskim projektima«, kaže Slaven Bačić.

Branka Pavić Blažetin

Sufinanciranje nacionalnih vijeća

Potpisani ugovori o dodjeli sredstava

Potpredsjednik pokrajinske Vlade, pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihály Nyilas** potpisao je 23. ožujka s predstavnicima četrnaest nacionalnih vijeća nacionalnih manjina ugovore o dodjeli sredstava za financiranje redovnih djelatnosti i razvojnih djelatnosti za 2017. godinu.

»Ovim sredstvima, kao i sredstvima iz republičkog i općinskih proračuna, osigurano je postojanje, djelovanje i jačanje kulturne autonomije nacionalnih manjina u Vojvodini«, rekao je potpredsjednik Nyilas, te je napomenuo da je prošle godine u ožujku Vlada Srbije usvojila Akcijski plan za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, a kao značajno je ocijenio što taj plan predviđa jačanje uloge i jasnije definiranje ovlaštenja nacionalnih vijeća, te dodao kako je u tijeku i izmjena Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina, na čijem tekstu intenzivno radi Radna grupa.

Prema Nyilasu nakon usvajanja spomenutog Zakona položaj nacionalnih vijeća će biti bolji i u pogledu financiranja i po pitanju ovlaštenja.

U 2017. godini osiguran je iznos od ukupno 60.100.000 dinara za potrebe sufinanciranja djelatnosti nacionalnih vijeća. Iznos je neznatno veći u odnosu na prethodne dvije godine, od toga su 47.100.000 dinara planirani za sufinanciranje redovne djelatnosti nacionalnih vijeća i 13.000.000 dinara za razvojne djelatnosti tih vijeća.

Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** kaže kako u Vijeću nisu nezadovoljni iznosom dodijeljenih sredstava, jer je iznos lociranih sredstava na prošlogodišnjoj razini.

»Osigurana su sredstva za financiranje razvojne djelatnosti HNV-a, a ta sredstva će ove godine, kao što je bio slučaj i prošle godine, naše Vijeće usmjeriti prema Zavodu za kulturu voJVodanskih Hrvata i od tih sredstava će se financirati natječaj za hrvatske udruge kulture koji će raspisati ZKVH, a drugim dijelom tih sredstava sufinancirat će se manifestacije *Srijemci Srijemu i Šokci i baština*. Glede sredstava za redovitu djelatnost Vijeća, ona će se raspoređivati sukladno procjeni prioriteta. HNV-u je za redovitu djelatnost dodijeljeno 3.107.528 dinara, a za razvojnu djelatnost 1.044.468 dinara.«

Z. S.

GLAZBENA ŠKRINJICA

kao kvalitativni skok

Iako obrazovanje na hrvatskom jeziku u Srbiji prate pojedini problemi (o čemu smo nerijetko pisali u našem tjedniku), kada je riječ o toj temi početkom godine stigla je dobra vijest – završeni su prvi autorski udžbenici za potrebe te nastave. Riječ je o udžbenicima za nastavni predmet glazbena kultura za prva četiri razreda osnovne škole, koji nose ime *Glazbena škrinjica*. Ovi su udžbenici nastali kao rezultat trojnog sporazuma – memoranduma između Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za udžbenike i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Na njima je radio tim autora iz hrvatske zajednice kojega su činili profesorica glazbe **Mira Temunović**, profesor glazbe **Vojislav Temunović**, glazbena suradnica **Tamara Štricki-Seg** i diplomirana pedagoginja **Margareta Uršal**. Lektorica je bila diplomirana žurnalistica **Željka Zelić**, ilustratorica je bila **Milijana Stamenković**, a grafički urednik je **Vlado Pataki**.

Novi korak

Kako bi svečano obilježili ovo postignuće, Hrvatsko nacionalno vijeće je prošle srijede organiziralo predstavljanje spomenutih udžbenika koje je održano u Gradskoj knjižnici u Subotici. Po riječima koordinatorice projekta izrade udžbenika i djelatnice HNV-a **Jasne Vojnić** ovim postignućem hrvatska je zajednica napravila kvalitativni skok u domeni izrade udžbenika.

»Dosad su se u nastavi koristili puki prijevodi, a ovo je prvi puta da se izrađuju autorski udžbenici čime pokazujemo da smo kao zajednica zreli napraviti jedan novi korak i krenuti u ove vode«, rekla je Vojnić.

Voditeljica Odjela Zavoda za udžbenike u Novom Sadu **Romanca Jovanović** je podsjetila kako taj Odjel ima višedecenijsko iskustvo u izradi udžbenika na jezicima nacionalnih zajednica. U svezi izrade prvih udžbenika na hrvatskom jeziku, istaknula je i dobru suradnju s timom HNV-a.

»Uvjerena sam da je suradnja između naše dvije institucije tek na početku i da će se u narednom periodu realizacijom preostalih udžbenika glazbene kulture i dodatka koji idu uz udžbenike predmeta od nacionalnog značaja za hrvatsku zajednicu ta suradnja produbiti i postati još plodnija na obostrano zadovoljstvo«, rekla je Jovanović.

Udžbenik iz 1879.

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** podsjetio je na udžbenike koje su Hrvati na ovom prostoru za potrebe svojega obrazovanja pisali ili pak prevodili. Prvi udžbenik koji je objavljen na narodnom jeziku Hrvata objavljen je prije 148 godina, daleke 1879. godine: učitelj u Son-ti **Ivan Zetović** objavio je *Zemljopis Magjarske za pučke učione*.

Od tada u narednih desetak godina još su dvije osobe pisale, priređivale udžbenike: **Ivan Mihalović**, rođen u Baji i **Mijo Mandić** rođen u Kačmaru. Nakon toga dolazi do diskontinuiteta, a proći će puno stoljeće, kada će se 1970-ih pojaviti novi udžbenik, priručnik za vjersku nastavu (koji nije imao pravo javnosti) autora vlč. **Andrije Kopilovića**. Isti autor će također početkom 21. stoljeća objaviti dva udžbenika za vjeronauk, koji su odobreni od resornog ministarstva i kao takvi u uporabi do danas. Koncem 20. stoljeća u Subotici jezikoslovac **Josip Buljovčić** bio je suautor udžbenika za srpski i srpskohrvatski jezik kao nematerinji od prvog do trećeg razreda.

»Pisanje i priređivanje udžbenika u ovdašnjih Hrvata nije od danas, dugo je više od 140 godina, ali s druge strane, ono prati i

naše tragične dionice unutar povijesti. No sada je drugo vrijeme, osnažena hrvatska zajednica s razvijenim institucijama te spremnošću države i njezinih institucija kao što su Zavod za udžbenike i resorno Ministarstvo stvorilo je okvir da danas možemo predstaviti nešto čega do sada nije bilo«, zaključio je Žigmanov.

Ciljevi i zadaci

Pedagogica Margareta Uršal govorila je o metodičko-didaktičkim odrednicama glazbene kulture i predstavljenih udžbenika.

»Cilj nastave iz ovog predmeta postavljen je nastavnim programom dosta široko, a formuliran je kao razvijanje osjećanja glazbene osjetljivosti i kreativnosti kroz upoznavanje umjetničke tradicije i kulture svoga i drugih naroda te omogućavanje djeci da se kroz pjesmu i igru izraze. Iz ovako postavljenog cilja proistječu sljedeći zadaci: pjevanje po sluhu, slušanje vrijednih djela umjetničke i tradicijske glazbe, igranje didaktičkih igara s pjevanjem, sviranje na dječjim glazbenim instrumentima i upoznavanje glazbenog pisma koje započinje u trećem razredu«, kazala je Uršal koja je posebno zahvalila kolegama, prosvjetnim radnicima koji su sudjelovali u procjeni kvalitete sadržaja kada su udžbenici bili u radnoj verziji, a koji su svojim konstruktivnim idejama i prijedlozima, kako je dodala, pridonijeli da udžbenici budu što kvalitetniji.

Glazbena suradnica Tamara Štricki-Seg govorila je o načinu na koji su koncipirani predstavljeni udžbenici.

»Sam naziv udžbenika upućuje na glazbu, odnosno predmet kojim se bavi, a riječ *škrinjica* upućuje na blago i čuvanje blaga koje se moglo naći kod naših majki ili baka. Kada govorimo o udžbenicima od prvog do četvrtog razreda, oni predstavljaju jednu cjelinu, ali može se uočiti sličnost sadržaja i odjeljaka u prvoj i drugoj *Glazbenoj škrinjici*, dok su treća i četvrta nešto drukčije oblikovane jer je i sam nastavni program drugačiji, a znanja o glazbi se nadograđuju«, kazala je ona.

Profesor Vojislav Temunović istaknuo je važnost mogućnosti uvrštanja glazbenih sadržaja iz kulture nacionalnomanjinskih

zajednica u udžbenicima, što je slučaj i kod *Glazbenih škrinjica*.

»Tako naša djeca u školi imaju mogućnost učiti naše tradicijske pjesme te se na taj način osnažuje njihov nacionalni identitet. U glazbenoj kulturi je to veoma izraženo«, kazao je Temunović.

On je naveo i niz primjera pjesama iz glazbene tradicije ovdašnjih Hrvata koji su uvršteni u udžbenike.

»U sva četiri razreda, primjerice, imamo božićne pjesme iz Bačke ali i Hrvatske poput *Spavaj mali Božiću*, *Djetešce nam se rodilo*, *Svim na zemlji*, *Radujte se narodi*... Također, tu su i glazbeni sadržaji vezani za Mikulaš, Materice. I didaktičke igre su tu – *Ježalo dragalo*, *Jastuk tanca* i *Sirotica*. I kraljičke pisme su ušle u udžbenike. Što se tiče slušnih primjera predviđeno je i šokačko pivanje *Kraljica Bodroga* iz Monoštora. Uvrštene su i bunjevačke igre – *Bože daj*, *Cupanica*, *Divojačko kolo* i *Momačko kolo*. Kroz primjere iz vlastite tradicije, uče planom i programom propisane glazbene pojmove, figure, teorijska znanja. Tu je i novokomponirana pjesma *Al' sam rđav* ili dječja opera *Šumska kraljica* skladatelja **Franje Štefanovića** iz Petrovaradina. Među ostalim, tu je i pjesma zavičajne autorice **Nedeljke Šarčević** na koji djeca, oni koji imaju malo više smisla za to, mogu skladati pjesmu«, rekao je Temunović.

Rad na izradi udžbenika je trajao devet mjeseci, a članovi autorskog tima su se nalazili i vikendom pa i praznicima. Ipak, entuzijazam i plemeniti cilj svladali su sve izazove.

»Radili smo intenzivno, bilo je poteškoća, ali mislim da smo postigli ono što smo htjeli, a to je da su nam udžbenici kvalitetni po pitanju struke. Kao dirigentica orkestrara, imala sam prilike pitati za reakcije mlade glazbenike, te smo tako dobivali povratne informacije od djece što nam je kao autorima jako dobro došlo. Nadam se da će udžbenici opravdati svoje postojanje«, kazala je Mira Temunović.

Imali smo prilike čuti i neke od pjesama zastupljenih u predstavljenim udžbenicima, a koje su izveli učenici OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina, OŠ *Ivan Milutinović* i srednje Glazbene škole iz Subotice, te tamburaši HGU-a *Festival bunjevački pisama*.

D. B. P.

Proslava tisućljeća Hrvatskog kraljevstva 1925 .u Subotici

Održane su dvije proslave tog značajnog povijesnog događaja: jedna 8. rujna, uz sudjelovanje i pomoć u organiziranju gradskih vlasti, i druga, masovnija i svečanija, 20. rujna

U razdoblju između dva svjetska rata održano je nekoliko velikih javnih manifestacija, kojima su obilježavani razni povodi važni za bunjevačke Hrvate. Prva takva manifestacija u novoj državi bila je proslava tisućite godišnjice hrvatskog kraljevstva.

Proslava i njen karakter

Službeno obilježavanje 1000 godina hrvatskog Kraljevstva slavilo se 1925. godine u cijeloj Kraljevini SHS, a osobito na područjima gdje su živjeli Hrvati. Prva je proslava održana 21. lipnja u Zagrebu, uz svečanu misu u zagrebačkoj katedrali, kojoj je prisustvovalo više od 20.000 ljudi. Na nju se nadovezala civilna proslava u organizaciji Družbe *Braće hrvatskoga zmaja* u Zagrebu 4. – 6. srpnja. Na glavnom gradskom trgu održan je velik zbor, a okupljenom se mnoštvu, pred oko 70.000 ljudi, obratio i dr. **Rudolf Horvat**. Obilježavanje jubileja nastavljeno je u nizu gradova i u rujnu i listopadu: u Osijeku 6. rujna, u Sarajevu 6. – 8. rujna, u Srijemskoj Mitrovici 11. listopada... Novu zagrebačku manifestaciju priredio je 7. – 8. rujna *Jugoslavenski sokolski savez*, na kojoj su bili predstavnici iz 36 župa jugoslavenskog sokolstva, zastupnici zagrebačkih civilnih i vojnih, kao i veliki župan zagrebačke oblasti i izaslanik kralja **Aleksandra**. Govor je održao **Viktor Novak**. No, za razliku od prve zagrebačke proslave koja je imala hrvatski karakter, sokolska proslava imala je integralistički karakter i naglašavanje zajedničke hrvatske i srpske povijesti.

U Subotici su također bile dvije proslave ovoga milenija: s jedne strane, onu koju su organizirala hrvatska društva, a druga je bila režimska koju je predvodila jugoslavenska sokolska organizacija.

Naime, u Subotici je, inicijalno, za središnje tijelo za organiziranje prvog spomena **Tomislava** kao kralja 925. godine, uz pomoć hrvatskih kulturnih društava iz Subotice i Sombora, formiran Priredivački odbor, na čelu s **Matijom Išpanovićem**. On je Gradskom Senatu dostavio 25. kolovoza 1925. dopis s prijedlogom programa proslave, u kojem, među ostalim, navodi: »Gradovi i krajevi, gdje god žive Hrvati veličanstveno proslavljaju ovaj veliki i značajni historijski događaj, te se natječu tko će ljepše i dostojnije proslaviti tu slavu. Sinovi Tomislavog kraljevstva negdje sami, a negdje u bratskoj ljubavi i zajednici sa sinovima Dušanovog carstva pale krijesove na izmaku prve 1000

godišnjice hrvatske slave, hrvatske kulture i hrvatske povijesti, koračajući u drugu hiljadugodišnjicu puni vjere i nade, da će im u zagrljaju sa bratskim srpskim i slovenskim narodom u vlastitoj – zajedničkoj domovini biti ljepše i sretnije«. Odbor smatra da proslava mora imati »čisto nacionalni karakter isključujući svaku stranačko političku primjesu, da trebaju biti pozvana sva hrvatska, bunjevačka, srpska i jugoslavenska kulturna i prosvjetna društva i ustanove u Subotici, isključujući političke stranke, uz predstavnike civilnih, vojnih i crkvenih vlasti, kako katoličkih tako i pravoslavnih«. Za datum početka proslave predlaže se

12. rujna 1925. kada bi organizirana svečana povorka prošla posebno osvijetljenim ulicama grada – do Trga slobode, ispred Gradske kuće, da bi narednog dana, u nedjelju, 13. rujna, sva društva i građanstvo u povorci krenuli ka Trgu Kralja Tomislava gdje bi se uz svečanu pontifikalnu misu pod vedrim nebom i poseban program pristupilo otkrivanju spomen ploče. Na povratku je planirano pjevanje himni, hrvatske i srpske, te svečana akademija u Gradskom kazalištu i zabava u hotelu *Zlatno jagnje* (današnji Dom vojske).

Protokolarna moć

Od gradskih vlasti se moli sudjelovanje u proslavi, da proglasom upozna i pozove građanstvo Subotice da prisustvuje tom svečanom događanju, da se gradske zgrade osvijetle, da među govornicima u programu bude i jedan zvaničnik senata, da

Gradski orkestar muzicira besplatno i da se dozvoli postavljanje spomen ploče na zgradi žandarmerijske komande na Trgu Kralja Tomislava. Slični pozivi za sudjelovanje na proslavi upućeni su i drugim kulturnim društvima.

Međutim, pošto je *Sokolski glasnik* od 15. kolovoza 1925. godine donio okružnicu o tome da jugoslavenski sudjeluju na proslavi ali koja se imala održavati 8. rujna, subotički *Sokoli* predlažu ovaj datum koji je onda prihvatio i Gradski senat 3. rujna 1925. Pošto Priređivački odbor nije pristao na zajedničku manifestaciju tog datuma, organizirao je drugu proslavu – 20. rujna 1925.

Tako su održane dvije proslave tog značajnog povijesnog događaja. Jedna 8. rujna, uz sudjelovanje i pomoć u organiziranju gradskih vlasti – Senata, Jugoslavenskog sokolskog društva i Vojvođanske pučke stranke. Ona je izvedena u svečanoj gradskoj vijećnici uz muzički program i svečane govore.

Druga, masovnija i svečanija proslava održana je 20. rujna u organizaciji Priređivačkog odbora iza koga je stajalo Hrvatsko pjevačko društvo *Neven* i matično Hrvatsko prosvjetno društvo *Neven*, Hrvatska akademska omladina u Subotici i Bunjevačko-šokačka stranka. Ova proslava se odvijala po sljedećem programu. Od 7 do 8 sati je bio doček gostiju na glavnom kolodvoru, zatim svečana povorka gradom, misa na Trgu Kralja Tomislava i postavljanje spomen ploče u 10 sati, svečani banket u hotelu *Zlatno jagnje* i akademija u kazališnoj dvorani. Gosti su bili i *Hrvatski sokoli* iz Osijeka, Vinkovaca, Dalja i Vukovara, pod vodstvom dr. Rudolfa Horvata. Prije čina otkrivanja spomen ploče, za čije postavljanje na predloženom mjestu je dobijena i dozvola Senata (9. rujna 1925) govorili su dr. Horvat, **Josip Vuković Đido**, Matija Išpanović i **Josip Šokčić**. Na ploči je pisao sljedeći tekst: »Spomen ploča prigodom 1000 godišnjice Hrvatskog Kraljevstva 925 – 1925. Postaviše: Bunjevački Hrvati«.

Slaven Bačić

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST

O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA ZATEČENOG STANJA PROJEKTA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TRIO-PLAST DOO Subotica, Šantićeva br. 80, podnio je dana 16. 3. 2017. pod brojem IV-08/I-501-119/2017, Zahtev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja zatečenog stanja projekta na životni okoliš: »Proizvodni objekt za proizvodnju plastičnih vreća« na katastarskoj parceli 831/11 KO Novi grad, Subotica, ulice Šantićeva br. 80 (46.108220°, 19.686368°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se obaviti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 3. 4. 2017. do 4. 5. 2017., a javna prezentacija Studije bit će održana 5. 5. 2017. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Studiju možete preuzeti na adresi: <http://www.subotica.rs/index/page/id/10931/lg/sr/pr/1>.

Petar Kuntić,
čelnik Povjerenstva za sport HNV-a

AKTIVNO sportsko proljeće

Povjerenstvo za sport Hrvatskog nacionalnog vijeća na svojoj drugoj redovitoj sjednici 14. ožujka donijelo je nekoliko važnih zaključaka. Jedan od njih je da će Povjerenstvo preuzeti obvezu do početka ljeta ove godine organizirati uzvratni susret najboljih nogometaša srpske zajednice iz Hrvatske i hrvatske zajednice iz Srbije. To je nastavak suradnje sportaša Srba iz Hrvatske i Hrvata iz Srbije, u konačnici i nastavak vrlo dobre suradnje između Srpskog narodnog vijeća Hrvatske i Hrvatskog nacionalnog vijeća, kao i političkih stranaka na jednoj i drugoj strani. Ovu akciju podupiru i dva ključna čovjeka u zajednicama: dr. **Milorad Pupovac** i dr. **Slaven Bačić**.

Prvenstvo u nogometu

Na sjednici se raspravljalo i o odlasku na neslužbeno Europsko prvenstvo u nogometu. Naime, sve autohtone hrvatske manjine koje imaju status manjinskih zajednica iz država koje okružuju Hrvatsku, kao i Hrvati iz Slovačke i Makedonije, već više od 10 godina održavaju svoje neslužbeno europsko prvenstvo u nadležnosti, organizaciji i uz financijsku pomoć Hrvatskog nogometnog saveza na čelu s **Davorom Šukerom**. Prvenstvo će se održati od 21. do 23. lipnja u Zagrebu, kazao je **Petar Kuntić**.

»S obzirom na to da će na Prvenstvu sudjelovati sve nogometne reprezentacije autohtonih hrvatskih skupina, bila bi vrlo loša poruka da se Hrvati iz Srbije ne odazovu, među ostalim i zato jer smo na jednom od tih prvenstava bili prvaci među manjinama. Međutim, iako nogometna reprezentacija Hrvata u Srbiji ima izvanredan uspjeh na natjecanjima, nismo na službenom kontu HNV-a već se snalazimo preko sponzora, dobročinitelja, donatora da bismo otputovali na razna natjecanja. Stoga i ovoga puta očekujemo sponzore, dobročinitelje da nam pomognu, svatko u okviru svojih mogućnosti. I mala pomoć je za nas velika, a očekujemo i nadamo se pozitivnim rezultatima izbora u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Naime, 21. svibnja će se održati izbori u Hrvatskoj na razini županija, gdje se nadamo ponovnoj pobjedi župana Vukovarsko-srijemske županije **Bože Galića**, koji nam je svih ovih godina bio glavni oslonac u aktivnostima vezanim za sport. Također, pozivam sve ljubitelje nogometa, u našoj zajednici u Srbiji da se sami uključe ili preporuče dobre nogometaše našem izborniku i treneru **Marinku Poljakoviću** za odabir ponajboljih igrača nogometaša hrvatske zajednice. Prijedlozi se mogu dostaviti ili telefonski javiti u ured HNV-a«, kazao je Petar Kuntić.

Hrvatske svjetske igre

Treća i najvažnija točka održane sjednice Povjerenstva je bila organizacija i odlazak na Hrvatske svjetske igre koje će se ove godine održati u Zagrebu od 18. do 22. srpnja. Glavni koordinatorski odlazak naših najboljih sportaša hrvatske zajednice iz Srbije na Hrvatske svjetske igre je novinarka RTV Vojvodine **Anita Žanić**, koja je i prošli puta s uspjehom bila na čelu koordinacije svih tih aktivnosti. Svi koji žele ići, a imaju kvalitete da se mogu uspješno natjecati i osvojiti medalju mogu se javiti **Miroslavu Galaru** iz HKUD-a *Matiya Gubec* u Rumi, a zainteresirani s područja Subotice mogu se javiti ili preporučiti nekog vrlo dobrog sportaša u ured HNV-a.

»Ove tri aktivnosti koje bi trebalo realizirati do kraja srpnja iziskuju veoma velika sredstva. Kao i svih dosadašnjih godina kada se svaki put našao neki sponzor ili neka institucija u Hrvatskoj koja je pokrivala dio troškova, nadamo se da će tako biti i sada«, kazao je Kuntić.

Članovi nogometne reprezentacije Hrvata iz Srbije koja s uspjehom nastupa na raznim natjecanjima u Srbiji, Hrvatskoj i diljem Europe svih 10 godina postiže izvanredne rezultate i na veoma malom broju natjecanja ova momčad nije bila među tri najbolje, računajući i Švicarsku gdje su Hrvati iz Srbije osvojili drugo mjesto u natjecanju svih 88 nacionalnih manjina iz 32 države koje su u sustavu Federalističke unije europskih narodnih grupa (FUEN). Sudjelovanje na ovakvim natjecanjima predstavlja izvanrednu promociju hrvatske manjinske zajednice, jer informacije s prvenstava odlaze u sve države odakle su sudionici.

O ekipi Hrvata iz Srbije brinu tehniko **Ivan Budinčević**, liječnik **Zdravko Doko**, Petar Kuntić koji je zadužen za nabavu sredstava i sportske opreme i izbornik i trener **Marinko Poljaković**. Momčad Hrvata iz Srbije sastoji se od nogometaša iz Sombora, Novog Sada, Srijemske Mitrovice, iz mnogih sela diljem Šokadije i iz manjih srijemskih mjesta, a više od polovice nogometaša je iz Subotice.

Nela Skenderović

Odgovor na odgovor dr. sc. Slaven Bačića, objavljen 24. ožujka pod naslovom »Neistinite i nepotpune informacije«

Neistiniti i nepotpuni ODGOVORI

Pozivajući se na Zakon o javnom informiranju i medijima molim vas da u istoj rubrici, na istoj stranici i pod istim naslovom objavite odgovor na odgovor gospodina Bačića pun istine prilagođene njemu, a neprimjerene funkciji koju obavlja, a objavljenom u *Hrvatskoj riječi* u broju 727 od 24. ožujka 2017. godine.

Podsjećam ovom prilikom gospodina Bačića na činjenicu da je predsjednik HNV-a postao kao elektor jedne od listi, a potpisima podrške 60 članova hrvatske nacionalne manjine, isto kao i svaki od 29 vijećnika. Samim tim on je prvi među jednakima i kao takav trebao bi se jednakim aršinima služiti prema svim članovima naše male, ali ponosne zajednice, s koje god »liste« članovi bili.

Kao članica Vijeća u drugom mandatu vrlo odgovorno tvrdim da je HNV u ovom mandatu postao totalitarna institucija. Žao mi je što je predsjednik Bačić dozvolio sebi poređenje s diktatorima poput Staljina, Mussolinija, pa čak i Hitlera, ali je pomogao i meni i čitateljima da shvatimo tko su mu uzori. Hvala na lekciji iz povijesti u svakom slučaju.

Ukidanje točke razno s dnevnog reda Vijeća je odličan primjer primjene historijskih uzora gospodina Bačića na obavljanje funkcije predsjednika Vijeća. S obzirom na to da je predsjednik rekao da postoje načini za iznošenje problematike lokalnih zajednica naše manjine, kao i informiranja o događajima u pojedinim krajevima, cijenim da nam je ostao dužan reći samo koji su to načini bolji od saopćavanja problema izravno na sjednicama krovne organizacije Hrvata u Republici Srbiji?

Postoji nas nekolicina vijećnika koji se sjećamo i izbora za Vijeće 2010. godine kada je u sastavu Izvršnog odbora bio i pripadnik oporbene liste, ali i jedan dopredsjednik Vijeća. Je li simptomatično to što su isti bili i članovi Demokratske stranke, pa ih Vi kao predsjednik HNV-a niste mogli izbjeći, kao koalicijskog partnera DSHV-a na drugim nivoima vlasti ili ste tada još vjerovali u demokraciju i zajednički rad u interesu razvoja zajednice?

Djelovanje Vijeća je posve netransparentno. To što medijska kuća *Hrvatska riječ* kroz svoj tjednik pokušava ispratiti dužnosnike Vijeća je jedna stvar, o kojoj ja nisam govorila, niti išta loše mislim govoriti. Čak nisam govorila ni o selektivnom posjećivanju podobnih udruga, organizacija i događaja od strane dužnosnika Vijeća, a izbjegavanju nepodobnih. Govorim o netransparentnom trošenju novca Hrvatskog nacionalnog vijeća, o postavljanju ravnatelja institucija u nadležnosti Vijeća na telefonskim

sjednicama, o skrivanju bankarskih izvoda Vijeća od vijećnika i o mnogo toga drugog. Tko se plaši transparentnog prikaza toкова novca vijećnicima HNV-a? O tome govorim, o trošenju novca, ne o informiranju kroz medije.

Žao mi je što gospodin Bačić, iako pravnik po zanimanju, Statut, kao i većinu drugih, stvari tumači selektivno i vrlo često onako kako njemu odgovara. Podsjećam da je Statut HNV-a javni dokument, pa se samim tim svi mogu uvjeriti da je ono što govorim istina. Činjenica je da predsjednik ima ovlasti predstavljati i zastupati Vijeće, ali isto tako činjenica koja proizilazi iz Statuta čl. 16 st. 1. toč. 20. jasno kaže da Vijeće »određuje zarade, honorare i nagrade dužnosnicima i osobama u radnom odnosu kod Vijeća«. Također bih podsjetila predsjednika na čl. 27 st. 1. toč. 8 koji kaže da predsjednik Vijeća »odgovara za zakonitost u poslovanju Vijeća«. A vrlo je upitno kako je i po kojim kriterijima birana osoba koja obavlja funkciju specijalne savjetnice za razvojne projekte čije se radno mjesto finansira iz Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske koji time podupiru projekt Osnaživanje kadrovskih resursa hrvatske zajednice u Vojvodini. Je li najveća plaća zaposlenika u uredu HNV-a pripala osobi koja je birana i postavljena bez suglasnosti Vijeća zaista zakonito poslovanje predsjednika Vijeća?

Reći da se izdvajaju veći iznosi sredstava za udruge koje su podržale listu predsjednika Bačića nego za udruge koje istog nisu podržale je potvrda onoga što sam već rekla. Radi se o podobnosti udruga, a ne o prepoznavanju kvalitete rada udruga. Hvala predsjedniku što je javno izjavio ono što već svi znamo dugi niz godina. Sredstva HNV-a prema udrugama ne raspoređuju se prema kriterijima, jer je jedini kriterij prilikom podjele sredstava je li udruga podržala ili ne listu Slavena Bačića.

Hrvati 2017. godine nemaju završen poseban birački spisak, iako je on formiran još 2009. godine, a radi se o elementarnom mijenjanju konteksta, gospodine Bačić, ali i svjesnom mijenjanju činjenica. Samim tim Hrvati ne biraju predsjednika Vijeća demokratskim putem nego putem elektorske skupštine. Dok god birački spisak ne završimo, predsjednici će nam biti osobe poput gospodina Bačića. Apeliram na sve članove zajednice: pokrenimo se, svi zajedno ako upišemo susjede, prijatelje i rodbinu već na sljedećim izborima za HNV za malo više od godinu dana svatko od vas imat će se priliku kandidirati, birati i da bude biran.

S poštovanjem,

Josipa Ivanković, vijećnica HNV-a

Intervju

Leonid Pilipović, stripaš i glazbenik

STRIP je knjiga u slikama

Mi smo strip publiku ovdje izgubili, strip više nije sastavni dio odrastanja mladih generacija i to je stvarno tužna činjenica * Na Zapadu postoji e-comics prodaja i to već duže vrijeme, skoro svi ozbiljniji izdavači je imaju, ali sam uvjeren da je tiskano izdanje i dalje nezamjenjivo * Strip je u prošlosti mnogo utjecao na film, jer mu je na neki način stariji brat, dok danas imamo obratnu situaciju

Današnje klinceze i klinci odrastaju uz internet i televiziju, dok mnogi iz starijih generacija pamte svoje odrastanje i po tome što su dio tog vremena provodili sa svojim omiljenim strip junacima. Strip se u ovome podneblju polako povlači s kioska, ali ipak nalazi svoje mjesto u knjižarama; ne manjka kolekcionara i strip i dalje ima svoje zaljubljenike. O mjestu i ulozi stripa u suvremenoj kulturi življenja razgovarali smo s **Leonidom Pilipovićem**.

Po struci akademski dizajner grafike (diplomirao na odsjeku grafike i knjige u klasi prof. **Bogdana Kršića** na Fakultetu primijenjenih umjetnosti i dizajna u Beogradu), 47-godišnji Leonid Pilipović iz Subotice se od rane mladosti bavi crtanjem stripova, a od 2004. to čini i profesionalno. Stripom se počeo baviti pod jakim utjecajem tadašnje zagrebačke strip skupine pod imenom *Novi kvadrat*. U početku objavljivao je uglavnom po lokalnim fanzinima. Prvi ozbiljni strip objavljen mu je u časopisu *Mladost* 1988. godine. Kasnije, objavljivao je po strip časopisima kao što su *Patak*, *Tron*, *Striper*, *Patagonija*, *Stripoteka*... Sudjelovao je u međunarodnim strip projektima s antiratnom tematikom: *The Dignity Of A Human Being is Vulnerable, Signed by War* i *Spermator*, zidni strip magazin *AUT!* #3

Zajedno s **Darkom Kovačevićem (Kowalsky)** autor je strip kaiša *What's New In Da Zoo?* koji je skoro dvije godine izlazio u tjednom subotičkom kulturnom vodiču *Flash* (gdje je bio i grafički urednik). Stripovi su mu licencno objavljivani u SAD, Nizozemskoj, Njemačkoj, Španjolskoj, Italiji i Hrvatskoj. Izlagao je samostalno te na skupnim izložbama.

Osim stripom, uspješno se bavi i glazbom. Svirao je u subotičkom bendu *Džukele*, etno skupini *Iskon*, Bakos Árpád Quartetu, a trenutačno svira u punk rok bandu *Goblini* te u skupini *Balkanopolis*. Također, bavi se i ilustracijom knjiga, dizajnom naslovnica knjiga, dizajnom omota glazbenih albuma, dizajnom logoa, plakata i ambalaže...

IR **Koji su strip autori utjecali na Vaš rad i koji su Vam omiljeni strip autori?**

Mnogo ih je bilo, ima ih i danas naravno, utjecaji su se mijenjali tijekom mog odrastanja. Ali, ako krenemo redom, prvi koji me je zaista oduševio bio je **John Buscema** čiji su *Konan* i *Srebrni Letač* za mene i danas neprikosnoveni, iako ih je Buscema crtao prije više od 40 godina. Pojavom *Novog Vala*, kako u glazbi, tako i u stripu, klasične super heroje i taj strogi realistički pristup zamijenila je kratka, prilično oslobođena strip forma. Ekipa okupljena oko zagrebačke skupine *Novi kvadrat* na čelu s **Igorom Kordejom**, **Mirkom Ilićem** i drugima me tada potpuno »hipnotizirala«. Naravno, ne mogu, a da ne spomenem **Jeana Girauda – Moebiusa** najvećeg majstora svih vremena koji je strip podijelio na »prije« i »poslije«. Ne poznajem ni jednog strip crtača na kojeg Moebius nije makar malo utjecao. Tako, ima ih dosta: **Mike Mignola**, **Nicolas De Crécy**, **Bill Sienkiewicz**...

IR **Ima li strip i dalje svoju publiku u vremenu interneta i interaktivnih sadržaja? Možete li napraviti paralelu između ovdašnje i inozemne strip publike, kao i ovdašnje i inozemne strip scene...**

Ima, naravno! I uvijek će je biti, jer draž stripa nije samo sadržaj veći izgled, papir, tisak... vizualni doživljaj koji je »nekako opipljiv«. Pravi strip konzument će uvijek odabrati tiskano izdanje i to neće promijeniti nikakav internet ili ne znam kakva tehnologija. U to sam se uvjerio čestim odlascima na strip festivale u Francusku i Belgiju, gdje je strip postavljen veoma visoko na kulturnoj ljestvici, da ne kažem nešto poput nacionalnog brenda i ako imate u vidu da se godišnje i pored ekonomske krize objavi oko 4.000 naslova svih mogućih žanrova ne samo francko-belgijske, već i svjetske strip produkcije, onda to dovoljno govori o tome koliko je strip važan. Kod nas je, nažalost, situacija potpuno drugačija – da ne kažem tragična i to ne samo što se stripa tiče, već kulture uopće. Mi smo strip publiku izgubili, strip više nije sastavni dio odrastanja mladih generacija i to je stvarno tužna činjenica, ali to je već poznata priča koja se obično svede na ono »nema se para«. Ono malo publike u nas koja i dalje voli stripove prije bih nazvao fanaticima.

IR **Pratite li što se događa na strip sceni u regiji?**

Koliko-toliko. Informacije uglavnom razmjenjujemo na regionalnim smotrama i festivalima kojih ima tu i tamo povremeno. Izdvojio bih Balkansku smotru strip autora u Leskovcu koja okupi gotovo sve strip autore s ovih prostora. Nekako se tada stekne dojam da je scena itekako živa, da nas ima poprilično i to je dobro. Mogu reći da je suradnja između strip crtača, scenarista i izdavača na regionalnoj razini, napose onih iz bivših SFRJ republika na najvišoj mogućoj razini. U posljednje vrijeme tu su prisutni i autori iz Bugarske i Rumunjske, što je za svaku pohvalu.

IR **Umberto Eco je u svom dijalogu s Jean Claude Carrièreom konstatirao kako se ne trebamo nadati da ćemo se osloboditi knjiga, tj. smatrao je da klasična knjiga kao takva neće odumrijeti bez obzira na pojavu e-booka, i usprkos internetu i svim sadržajima koji se današnjoj publici nude. Možemo li to reći i za strip?**

Apsolutno! Maloprije sam dijelom odgovorio na ovo pitanje, govoreći o ljubiteljima stripa. Rekao bih da strip ima čak i prednost u odnosu na klasične knjige. Imao sam običaj u šali reći da knjiga bez slika ili ilustracija i nije neka knjiga, a strip je upravo knjiga u slikama; ona ima tu moć da čitateljice i čitatelje potpuno uvuče u priču, da im vizualno olakša praćenje radnje itd... Ništa ne može zamijeniti listanje svježe isprintanog stripa na kvalitetnom papiru.

IR **Prodaju li se stripovi i u formi e-booka i koja verzija ima prednost u svijetu, elektronička ili papirna?**

Na Zapadu postoji e-comics prodaja i to već duže vrijeme, skoro svi ozbiljniji izdavači je imaju, ali sam uvjeren da je

tiskano izdanje i dalje nezamjenjivo iz razloga koje sam maloprije naveo. Ne mogu se baš pohvaliti da baratam nekim konkretnim brojkama ili podacima kako ide ta prodaja, jer me to u stvari i ne zanima toliko.

HR **Pratite li strip scenu u Beogradu, budući da ste tamo završili studije. Koliko to ima utjecaja na Vaš rad i je li to uopće relevantno u odnosu na posao koji Vam je, što se stripa tiče, vezan za inozemstvo?**

Kao što sam maloprije rekao, postoje festivali i saloni na kojima se skupi dosta ljudi iz svijeta stripa. Jedan od takvih je i Međunarodni salon stripa u Beogradu koji se održava svake godine. U pitanju je festival »devete umjetnosti«, koji organizira i vodi *Srećna galerija* Studentskog kulturnog centra. To je najveći i najmasovniji strip događaj u Srbiji. Dakle, to je idealna prilika da se uz dobro druženje međusobno upoznamo s onim na čemu trenutno radimo, da razmijenimo iskustva, crteže... To je jako bitna stvar, bar za mene. Činjenica je da mnogi od mojih kolega ne samo iz Srbije, već i iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Makedonije... danas radi za inozemne, uglavnom francuske i američke, a u posljednje vrijeme i za talijanske izdavače. Međutim, nađe se vremena i da se nešto pojavi i na domaćem tržištu zahvaljujući nekolicini izdavača entuzijasta poput *System Comicsa* čiji je serijal *Vekovnici* scenarista **Marka Stojanovića** pravo remek djelo. Samo da napomenem da su crtači na tom serijalu iz čitave regije.

HR **Planirate li neku izložbu uskoro? Je li je to uopće od značaja za Vaš sadašnji rad; imate li potrebu izlagati samostalno ili skupno?**

Moram biti iskren, ali nešto baš i nemam potrebu za izlaganjem što samostalno, što grupno. Kada bih radio nešto potpuno svoje možda bih i imao, ali preopterećen poslom jednostavno nemam vremena za to, što ne znači da u budućnosti toga neće biti.

HR **Koristite li i dalje klasične medije, tj. alate za crtanje ili ste uveli i upotrebu grafičkih softvera i elektroničkih grafičkih tabli i olovaka kako biste svoj rad automatski imali i u elektroničkom obliku? Možete li opisati svoj proces rada?**

Papir, olovka, četkica i tuš su i dalje glavne alatke kada je moj rad u pitanju. Ali, naravno, tu je i nezamjenjivi *photoshop* koji služi za finalizaciju, dodavanje oblačića, teksta i margina. Proces počinje čitanjem scenarija i grubom postavkom table – stranice u obliku *storyboardinga*. Zatim, slijedi malo detaljnije iscrtavanje olovkom i na kraju tuširanje. Tabla potom ide u skener da bi se u *photoshopu* dodale margine, oblačići i obavile eventualne korekcije. Za tu fazu, naravno, koristim grafički tablet.

HR **Postoji li neki drugi umjetnički medij koji Vas inspirira i koji povezujete sa stripom? Osim što se bavite glazbom i osim što ste radili i grafička rješenja omota mnogih glaz-**

benih albuma, postoji li osim glazbe neki umjetnički izraz koji Vas pokreće i koji ima utjecaja na Vaš rad?

Moram priznati da me rad na omotima glazbenih albuma najviše »odmara«, vjerojatno zato što se i sam aktivno bavim glazbom, sada u bendu *Goblini*, a i veliki sam zaljubljenik u omote, posebno vinila, onih starih ploča, jel... Nedavno sam imao zadovoljstvo da kreiram omot LP-a zagrebačkih *Greaseballs* koje pamtim još od Omladinskog festivala u Subotici. Jedno vrijeme sam radio kazališne plakate za nekoliko predstava Drame na mađarskom jeziku subotičkog Narodnog kazališta. Veoma inspirativno i zanimljivo iskustvo. Glazba, stripovi, ilustracije, plakati, omoti... Reklo bi se da mi uopće nije dosadno. Sve što radim, radim uz glazbu. Ona je pokretač, pogonsko gorivo, prosto mi je nezamisliv život i rad u tišini. Naravno, volim pogledati i dobar film, jer je usko povezan s onim što radim. Strip je u prošlosti mnogo utjecao na film, jer mu je na neki način stariji brat, dok danas imamo situaciju da upravo film možda najviše utječe na strip, napose kada je način kadriranja u pitanju i to je dobro. Koliko su strip i film povezani svjedoče brojne ekranizacije strip klasika, primjerice – *Batman*, *Superman*, *Tin Tin...*, kao i tiskana strip izdanja velikih filmskih hitova – *Star Wars*, *Star Trek*...

HR **Koji strip trenutno crtate i koliko je Vaših završenih stripova za francusku izdavačku kuću?**

Trenutno za francusku izdavačku kuću *Guy Delcourt* radim na novom naslovu *Dragons* scenarista **Jeana Pierrea Pecaua**. Za istu izdavačku kuću nacrtao sam dvije epizode, 4. i 5., serijala *L' Histoire Secrete* scenarista **Pecaua**. Završio sam i serijal pod nazivom *Le Grande Jeu* istog scenarista, 6 epizoda. Usporedo, za *Soleil* završio sam serijal *Ravermoon* scenarista **Sylviana Corduriea**, 3 epizode. Za *Delcourt* sam nacrtao i jednu epizodu serijala *Jour J* scenaristi su bili **Pecau** i **Fred Duval**. Eto, kvadrat po kvadrat.

Zvonko Sarić

Informiranje na jezicima nacionalnih manjina

Ima POMAKA, ima i PROBLEMA

Rasprava povodom istraživanja »Informiranje na jezicima nacionalnih manjina – desetljeće poslije« koja je organizirana u Beogradu 28. ožujka predstavljena je kao doprinos izradi nove Medijske strategije. Stoga su pozvani da u njoj sudjeluju i predstavnici nacionalnih vijeća i medija nacionalnih zajednica u Srbiji.

Riječ je o analizi proteklog desetljeća o razvoju medija na jezicima nacionalnih zajednica. Analizirani su mediji 16 nacionalnih zajednica i ustanovljeno je da je pomak u prethodnih 10 godina načinjen. No, ipak, suočeni s posljedicama privatizacije lokalnih medija i smanjenjem financijskih sredstava, u raspravi su predstavnici medija rekli da nemaju dovoljno uvjeta za kvalitetan rad ili je pak mnogima od njih ugroženo pitanje egzistencije, odnosno kontinuiteta rada.

Lokalno informiranje u krizi

Autor dijela analize **Kalman Kuntić** govori o novim problemima s kojima se ovi mediji susreću, te i o njihovim rješenjima:

»Kada govorimo o informiranju hrvatske zajednice i pogledamo stanje unazad 10 godina, možemo reći da je sve pomak. Ono što u svakom slučaju nije dobro jeste da se lokalno informiranje našlo u krizi zbog pomanjkanja medija koji su u mogućnosti informirati na hrvatskom jeziku. Smatram da se s još relativno malo sredstava, potpore neovisnim produkcijama i pronalaženjem partnera koji će to emitirati može riješiti, jer se radi ipak o relativno malom broju korisnika«, rekao je on.

Na raspravi su autori analize naglasili da je rad nevladinih i drugih organizacija u ovome trenutku vrlo poželjan i da se treba okrenuti stvaranju »jeftinijih« medija, poput radija i internet portala koji će moći informirati pripadnike nacionalnih zajednica na njihovim jezicima.

»Za svega par stotina eura iz određene pravne definicije moguće je ući u formiranje takvih medija, poglavito online. Udruženja građana koriste već tu mogućnost i u nekim lokalnim samoupravama, oni su te medije i osnovali. U ovom momentu oni su još uvijek upitne kvalitete, jer je pitanje zapravo kako izgleda njihova kadrovska struktura. No, važno je da se tako nešto ipak događa«, naglasio je **Miroslav Keveždi**, također jedan od autora istraživanja.

Muke s natječajima

I na ovoj, kao i na svim prethodnim raspravama, rečeno je da manjinski mediji »ne vjeruju« u potpunosti projektnom financiranju, koje država predlaže kao jedno od rješenja financira-

nja proizvodnje medijskih sadržaja. Neki od razloga su ti što su natječaji koje državna tijela raspisuju, bilo da su republički, pokrajinski ili lokalni, nedovoljno definirani po pitanju kategorije medija koji sa svojim posebnim financijskim planovima funkcioniraju, te su često dobivene sume neravnomjerno raspoređene i stoga nedovoljne za ozbiljan rad. Sljedeći problem je i kontinuiranost financiranja koje je nemoguće osigurati. Mediji danas moraju tražiti razne izvore financiranja, te stoga nikada nisu sigurni hoće li novi broj ili emisija biti na vrijeme proizvedeni kao što je to bio slučaj do sada.

Ipak, projektno financiranje omogućuje natjecateljima veći pluralizam medija i dakako dosadašnje predstavnike primorava naučiti i neke nove »zanate«, poput pisanja projekata.

Spomenuto istraživanje se sastoji od tri dijela: analize tradicionalnih (tiskanih i elektroničkih) medija, analize online medija i na kraju, samog terenskog istraživanja kreatora i recipijenata manjinskih i višejezičnih medija u medijskom prostoru Srbije. Autori ovih analiza su načinili preporuke za daljnje funkcioniranje. Napominje se da država mora pronaći mehanizme sigurne naplate naknade za javni servis nakon njenog ponovnog uvođenja. Neophodno je ustanoviti optimalan iznos sredstava koji je potreban za sigurno i od vlasti neovisno funkcioniranje javnih servisa. U ovome rješenje za financiranje vide i predstavnici hrvatske zajednice.

»Idealno rješenje su stabilni proračunski izvori financiranja iz udjela u pretplati, s tim da bi to na neki način bila ona vrsta geste koja bi pokazala da nas država prepoznaje i uvažava ne samo kada se treba platiti TV pretplata, nego i da koristimo kao zajednica nekakve njene benefite«, rekao je predsjednik IO HNV-a **Darko Sarić Lukendić**.

Preporuke nastale iz istraživanja sadrže ukupno 35 političkih mjera prema kojima bi trebala biti kreirana buduća Medijska strategija. Raspravu su organizirali Centar za razvoj civilnoga društva i Fondacija za otvoreno društvo.

Dajana Marković

ĐURĐINSKE uspomene u slikama

Zahvaljujući starim fotografijama sela, po-
hranjenim u Osnovnoj školi *Vladimir Nazor*,
od kojih je dio izložen u stalnoj foto postavi-
ci, Đurđin ima rijetku dokumentaciju u slikama o
prošlosti sela. Dio foto zbirke nastao je sedamdeset-
ih-osamdesetih godina prošlog stoljeća prikupljan-
jem i presnimavanjem slika iz obiteljskih albuma
starijih Đurđinčana, a drugi dio radom tadašnje
školske fotografske sekcije, koju je vodio učitelj, a
kasnije ravnatelj škole **Miša Bracić**. Foto sekcija je
za današnje i buduće generacije iza sebe ostavila
vrijedna dokumentirana svjedočenja o prizorima
svoga vremena.

U školskoj arhivi fotografija sačuvane su i snim-
ke iz 1961. godine, nastale tijekom gradnje suvre-
mene školske zgrade. Svečano otvaranje novog
objekta bilo je 29. studenog 1962. godine i od tada
se nastava ovdje odvija. U to vrijeme bilo je tri puta
više đaka, oko 300, formirana su po dva odjeljenja
u jednoj generaciji, a selo je bilo u intenzivnom ra-
zvoju. Iako i danas Đurđin plijeni ljepotom predje-
la, broj stanovnika je manji. Nastavu danas pohađa
99 đaka od prvog do osmog razreda, a u sastavu
škole je i vrtić i predškolsko obrazovanje s 27 djece.

Počeci školstva u đurđinskom ataru bilježe se od
1878. godine. Nekada su postojale područne škole
po imenu *Kopilova*, *Šokčić*, *Čović*, *Milodanović* i na
Pavlovcu.

K. K.

PRIVATIZACIJA

Jedna radničko-seljačka revolucionarna pjesma s konca XIX. stoljeća kaže: »na početku svijeta nisu postojali ni bogati ni siromašni«, to jest svi ljudi su bili jednaki. Isus Krist je rekao: »Prije će proći deva kroz iglene uši nego što će bogataš dospjeti u raj« što može se tumačiti i kao: biti bogat je smrtni grijeh. No, postoji i način iskupljivanja, npr. podijeli djelić svog bogatstva siromasima i tako ćeš ipak dospjeti u željeni raj. Neki su pak drugačije mislili i smatrali su da bogatima, koji su se obogatili na znoju radnika i seljaka, treba oduzeti najveći dio bogatstva i ta dobra treba podijeliti među obespravljenima. Razvojem kapitalizma uporedo su se razvile ideje o komunizmu, o socijalizmu, o socijaldemokraciji, o kršćanskoj demokraciji, čak i o anarhiji. Ideja tzv. plemenite anarhije govori o tome da nitko ne može vladati nad drugim čovjekom ni u ime Boga, vlasnika kapitala ili države, svi smo slobodni i jednaki. Tok historije je dokazao da su sve te »ideologije« bile pomalo netočne. Neki teoretičari danas već govore o »smrti ideologija« i da ta klasična podjela na ljevicu, centar i desnicu zapravo ne postoji. Ja pripadam generaciji koja dosta dugo živi i vidjeli smo sve i svemu suprotno.

Oduzeti mu sve!

Iz priče sam čuo da su nakon II. svjetskog rata bili održani narodni zborovi na kojima su poštteni radnici i seljaci aklamacijom prihvatili prijedlog da se tom i tom »kulaku ili buržuju« oduzme zemlja ili tvornica s povikom: »oduzeti mu sve!«. Ovaj proces se odvijao u nekoliko faza, no i tada je postojao neki zakon. Prvo su oduzimali »višak zemlje«, ostavljajući vlasnicima tzv. mali (5 ha) ili veliki (10 ha) maksimum zemlje. Tada je gradom kružila jedna anegdota o potomku plemenitih **Vojnića** iz Bajše, koji je otišao kod jednog odvjetnika, koji je tada bio vijećnik i obratio mu se ovim riječima: »Moj, Denešu, prosim te lijepo, otiđi kod gospode u Odbor i objasni im da sam ja gospodin čovjek i ne mogu živjeti od deset hektara zemlje«. Njegov sin je kasnije bio majstor za popravak televizora, jer su tada jedini privatnici mogli biti obrtnici i imali su pravo zaposliti i dva radnika. Oduzeta zemlja se dijelila bezzemljašima i kolonistima koji su naseljavani iz siromašnih krajeva države. Kasnije su ove nove vlasnike milom ili silom organizirali u seljačke zadruge, kao jedan oblik racionalnije proizvodnje. Od obrtnika su pak organizirane razne tvornice. Primjerice, Tvornica obuće *Solid* nastala je kao zadruga postolara. Nakon nove parole »tvornice radnicima« počela je era »radničkog samoupravljanja«. U međuvremenu, nastao je i jedan sloj naj – jednakijih među jednakima, koji su u pokretima 1968. nazivani i kao »crvena buržoazija« ili »baro-

Nekada je tu radilo 6500 radnika, a koliko ih je danas? (Sever Subotica)

ni proletarijata«. Zahvaljujući politici balansiranja između dvije suprotstavljene svjetske sile, i jedni i drugi su nam davali kredite i time smo počeli izgrađivati zemlju. Gradile su se tvornice, ceste, željeznica, kolektivne i individualne stambene zgrade. Počelo se živjeti bolje.

Početak privatizacije

Koncem osamdesetih godina prošlog vijeka elita naše zemlje krenula je stranputicom ratovanja. Umjesto da izvrše istinske reforme, grčevito su se zalagali da očuvaju svoju vlast, na ovaj ili onaj način. Tada je lansirana nova parola: moramo se vratiti kapitalizmu i treba se vratiti nepravedno oduzete imovine. Ovo su nazvali restitucijom, a tvornice (sem izuzetih) treba privatizirati. Na početku je nešto zemlje i vraćeno, a ostatak, prije svega vojvođanske zemlje, »ostao je na čuvanju i brizi svih vlada« do današnjih dana. Privatizacija tvornica, poljoprivrednih kombinatora tekla je čudnim putevima. Primjerice, netko je na dražbi legalno kupio jednu dobru tvornicu poljoprivrednih strojeva, na temelju postojeće imovine od Razvojne banke Vojvodine dobio je hipotekarni kredit, koji je potrošio u (o)bogaćenju svoje privatne imovine. Radnici nisu dobijali plaću, razni doprinosi nisu uplaćivani i danas je nekad uspješna tvornica pod stečajem a radnici ostaju bez posla i mirovine. Sada se govori o »pljačkaškoj privatizaciji«, odgovorni za to još se traže. Ovo razdoblje, nazvano tranzicijsko, već traje suviše dugo. Ljudi su već umorni, neki čekaju novog izbavitelja a mlađi sve više odlaze. Pokazalo se i da tzv. poduzetnički duh nije baš prisutan; ljudi se osjećaju sigurno samo ako imaju »državni posao« i rijetko se upuštaju u privatni biznis. Očito revolucije nisu bile baš uspješne, a i evolucija ide u nekom čudnom smjeru, jer i danas ima mnogo siromašnih i malobrojnih bogatih ljudi. Sjećate se revolucionarne pjesme? Ili je pak istina: »kako bijaše na početku, tako je i danas i u vjeka vjekova!«.

Obnova katedrale-bazilike u Subotici

Sanacija PUKOTINE

Kad se konstrukcijski učvrste tornjevi, slijedit će demontiranje i ponovno zidanje dijela čeone fasade kako bi se pukotina konačno uklonila sa sredine crkve. Nakon toga radit će se potpuna rekonstrukcija fasade

Prije dva mjeseca započela je nova faza radova u katedrali-bazilici Sv. Terezije Avilske u Subotici. Nakon što je 2015. godine zamijenjena električna instalacija za 16,5 milijuna dinara radovi se nastavljaju. Faza radova koja je planirana za ovu godinu podrazumijeva radove na vanjskom i unutarnjem dijelu crkve, a staje oko 33 milijuna dinara. Kompletne sredstva za obnovu katedrale osigurala je mađarska Vlada preko Mađarskog nacionalnog vijeća.

Kompletna dokumentacija za obnovu katedrale-bazilike urađena je prošle godine, a nakon raspisane javne nabave za tri partije radove obavljaju tvrtke *Javornik* i *Yumol*. *Javornik* radi dvije partije: ugradnju megašipova i učvršćivanje tla ispod temelja, u suradnji s *Geosondom* iz Beograda te uređenje samih podova interijera u crkvi i zamjenu sokle, dok je tvrtki *Yumol* pripao dio radova vezan za stolariju unutar crkve, ali i na tornjevima.

Tajnik Subotičke biskupije preč. **Mirko Štefković** kaže da radovi za sada teku dobro i da se pazi da sve bude urađeno kvalitetno i stručno:

»Imamo redovito tjedne sastanke u biskupiji s predstavnicima izvođača, financijerima iz Mađarskog nacionalnog vijeća, predstavnicima biskupije, inženjerima i profesorima.«

Od naprsline do pukotine

Među brojnim zahvatima koji će se ove i sljedeće godine raditi na katedrali-bazilici najveću pažnju privukla je sanacija pukotine na brodu crkve između tornjeva stare govoto koliko i crkva. Kako kaže Štefković, od kako je građen objekt 1779. ta je pukotina polako nastajala. Vlasnik projektnog biroa *Suport* i član koordinacijskog tima za obnovu katedrale inženjer **Branislav Čopić** objašnjava da se ne može sa sigurnošću tvrditi koji je uzrok pukotine, ali je pretpostavka da su zbog prevelikog pritiska koji vrše tornjevi počeli tonuti te se javilo pojačano sleganje na nji-

hovim mjestima. Također, tornjevi zbog svoje masivnosti postupno vuku crkveni brod svaki na svoju stranu te je zbog svega toga došlo do pucanja crkve tamo gdje je najslabija, s početka u vidu naprsline, koja je sad već prešla u ozbiljnu pukotinu.

»Obavljena su ispitivanja i mjerenje, te je doneseno rješenje na osnovu kojeg će se objekt osigurati da se tako nešto više ne pojavi. Profesor s Građevinskog fakulteta u Subotici **Petar Santras** uradio je geomehnička ispitivanja i projekte te je dao prijedlog, u suradnji s ostalim članovima tima, da se sadašnje stanje pukotine stabilizira utiskivanjem megašipova duboko ispod temelja tornjeva«, kaže Čopić.

Trenutačno se radi na ojačavanju temelja tornjeva tako što se postavlja 16 megašipova, osam oko svakog tornja i radovi se polako privode kraju.

»Utiskujemo čelične šipove u tlo naizmjenično na obje strane. Ovaj proces se odvija polako, ali to je uobičajeni način rada. Nakon što se šipovi utisnu u tlo, slijedi njihovo betoniranje, tj. zatvaranje«, objašnjava Čopić.

Nakon što se ojačaju temelji prijeći će se na radove unutar crkve. Kada se pojavila pukotina, između tornjeva su postavljene utege koje su trebale držati zvonike na mjestu. Vremenom su utege popustile i na nekim mjestima popucale, tako da je potrebno i taj problem riješiti.

»U prostoru između tornjeva, iznad broda crkve, uradit ćemo ozbiljnu betonsku konstrukciju kojom ćemo povezati oba tornja i dodatno ih osigurati od horizontalnih utjecaja«, objašnjava Čopić.

Prema najnovijim mjerenjima utvrđeno je da je težina jednog tornja 3.200 tona, te da je jedan toranj izišao iz svoje ose čak za 16 cm!

Kad se konstrukcijski učvrste tornjevi, slijedit će demontiranje i ponovno zidanje dijela čeone fasade kako bi se pukotina konačno uklonila sa sredine crkve. Nakon toga radit će se potpuna rekonstrukcija fasade.

Preč. Štefković kaže da će gledati da iskoriste priliku, ukoliko to proračun bude dozvoljavao, kada skele budu postavljene oko cijele katedrale za pozlatu križeva koji su na tornjevima, obnovu kipa Blažene Djevice Marije koja je na čonoj fasadi, ojačanje noseće konstrukcije zvona, popravak satova itd.

Radovi u unutrašnjosti

Što se tiče radova unutar katedrale-bazilike radi se na zamjeni kamenih obloga na sokli, izravnavanju podova u pokrajnim nišama gdje su bile ispovjedaonice, zamjeni poda, glavnog oltara i stepeništa na svetištu te premještanju krstionice.

»Stepenište koje vodi k svetištu iz broda crkve bit će pomjeren prema brodu i amboni će biti približeni vjernicima. Prva stepenica će ostati na istom mjestu, a na nju će se nastavljati druge stepenice, ali pod drukčijim kutom. Neće biti tog dugog poteza kao što je sada«, objašnjava preč. Štefković uz komentar da je to vrlo važno učiniti zbog praktičnosti liturgijskih slavlja, osobito zbog svećeničkih ređenja, jer se na ovaj način dobija više mjesta.

»Ovim zahvatima se želi prostoru vratiti harmonija koja je blago narušena 70-tih godina prilikom obnove katedrale, kada je vladala postkoncilski euforija i dogodilo se nekoliko propusta u renoviranju interijera crkve. Bitno je napomenuti da ova obnova unutrašnjosti ne zahvaća u stil niti u umjetničke dijelove objekta, a način na koji se radi obnova kamenih ploča je jako dobar i kvalitetan i objekt – slike i kipovi su maksimalno zaštićeni«, rekao je preč. Štefković.

Izradit će se i novi drveni prozori na sakristijama i mijenjat će se prozori i žaluzine na tornjevima. Prozori će biti lagirovani do nove faze koja je planirana za ljeto kada će biti postavljena skela oko samih tornjeva, te će se tada moći i ugraditi.

Kompletno renoviranje unutrašnjosti katedrale posljednji put se radilo 1972.-73. Tada su obnovljene zidne i oltarne slike, uvedeno je grijanje i podignut je novi, mramorni pod. Posljednji veliki zahvat u katedrali bio je 1997. kada su obnovljene Angsterove orgulje i vraćena tri dragocjena luster.

Sljedeće godine

Za sljedeću godinu, kada Subotička biskupija obilježava 50 godina postojanja, u planu je uređenje platoa oko crkve. Ta faza radova podrazumijeva zamjenu asfaltnog dijela s ukrasnim pločama te osvjjetljenje koje neće biti fasadno već preko ukrasnih svjetiljki u parku. Kako kaže preč. Štefković, ukrasnih svjetiljki ima i sada, ali će se promijeniti njihova kompozicija kako bi katedrala bila osvijetljena sa svih strana. Osvjetljenje će se raditi u dogovoru s Gradom, jer je ono na javnoj površini. Za vanjsko uređenje katedrale sredstva su već osigurana, a izradu projektnog rješenja je uradila tvrtka *Support*.

Za 2018. godinu u planu je i obnova unutrašnjosti katedrale, prije svega zidnih površina i eventualna restauracija slika.

»Katedralni župnik msgr. **Stjepan Beretić** je nabavio iz arhiva u Beču originalni nacrt dekoracije unutrašnjosti katedrale tako da ćemo taj dokument uzeti u obzir kada se budu obnavljale zidne površine. Neće biti nekih drastičnih promjena. Radi se o nijansama boja koje ćemo vratiti u prvobitno stanje, a narušene su 70-tih godina kada se crkva renovirala.«, kaže preč. Štefković.

J. Dulić Bako

Obilježena 18. godišnjica rada Akademije **Korak**

KULTURA KAO ODNOS PREMA SEBI

*Za 18 godina rada kroz Korak je prošlo oko 1.100 osoba, osmišljeno 2.500 vježbi koje su zaštićene u Zavodu za intelektualnu svojinu, izvršeno preko 30 tisuća mjerenja posture * Status Akademije omogućuje predstavljanje korektivne gimnastike putem seminara, predavanja, izložbi, obrazovnih filmova da bi svi koji se bave djecom razumjeli potrebu kretanja i pravilnog vježbanja*

Svečanost kojom je obilježeno 18 godina rada i promjena statusa Kluba korektivne gimnastike **Korak** u Akademiju, održana je u utorak, 21. ožujka, u velikoj vijećnici Gradske kuće. Naime, Klub korektivne gimnastike **Korak** i službeno je 7. ožujka prerastao u prvu Akademiju korektivne gimnastike u Srbiji, s ciljem da se ona promovira i postane dio obveznog školskog programa. Status Akademije omogućuje predstavljanje korektivne gimnastike putem seminara, predavanja, izložbi, obrazovnih filmova da bi svi koji se bave djecom razumjeli potrebu kretanja i pravilnog vježbanja. Svečanosti je prisustvovao i član Gradskog vijeća zadužen za sport i omladinu **Nemanja Simović** koji je tom prigodom istaknuo da **Korak** nije uvijek nailazio na razumijevanje gradske uprave. On je obećao, nakon intenzivnih razgovora u proteklih nekoliko mjeseci, da će **Korak** imati potporu ne samo kroz financijsku, već i organizacijsku i logističku pomoć.

U okviru svečanosti potpisane su i dvije povelje o suradnji, jedna s Učiteljskim fakultetom na mađarskom jeziku, a druga s Visokom školom za obrazovanje odgojitelja i trenera. Povelje su potpisali predstavnici ovih ustanova **Josip Lepeš** i **Jasmina Knežević**. Kako je rekao Josip Lepeš, Učiteljski fakultet na mađarskom jeziku je donio odluku da budući učitelji i odgojitelji jedan dio svoje edukacije provedu u praktičnom radu u okviru Akademije korektivne gimnastike **Korak** s ciljem da stečena znanja prenesu u škole i vrtiće u interesu zdravlja mlade populacije.

Tijekom večeri prisutnima se obratio i trener i nastavnik tjelesnog odgoja iz Beograda **Milan Janjić** koji želi u Beogradu otvoriti ispostavu **Koraka**. Zaslužnim članovima su podijeljene zahvalnice, a program su svojim nastupom osvježili **Antonija**

Piuković-Dulić i **Robert Đivanović** i učenik Muzičke škole **Stefan Stanimirević** na gitari, članovi **Koraka**.

Od sekcije do Akademije

Prvi klub korektivne gimnastike **Korak** osnovan je 2005. godine, a s radom je praktično započeo 1999. u okviru Udruženja građana **Mladi i igra**. Za 18 godina rada kroz **Korak** je prošlo oko 1.100 osoba, osmišljeno 2.500 vježbi koje su zaštićene u Zavodu za intelektualnu svojinu, obavljeno preko 30 tisuća mjerenja posture. Rad Kluba se najduže odvijao u dvorani u ulici Matije Gupca broj 10, prije tri godine se Klub preselio na Prozivku, u Pazinsku 7, a od početka ožujka paralelno funkcionira i prostor u Ulici Đure Đakovića 2, u dvorištu DDOR-a. Jedanaest radnih mjesta u novom prostoru ukupne površine 150, a radne oko 90 četvornih metara u potpunosti je opremljeno svim potrebnim rekvizitima. **Korak** ima isključivo svoj program, pojašnjava autor vježbi, specijalist korektivne gimnastike **Ljubomir Stankić**.

»Svaka od preko 2.500 vježbi je osmišljena u timu **Koraka** i svaki se tjelesni poremećaj ovim vježbama može riješiti. U okviru nove dvorane postoji prostor i za masažu kao i kutak gdje članovi mogu popiti čaj, kavu i porazgovarati nakon vježbanja. Nova, jedinstvena ponuda na tržištu u novim prostorijama je mogućnost doručka s vježbama. Ciljna skupina su zaposleni ljudi koji na radnom mjestu sjedeći provode većinu dana. Za vrijeme pauze od pola sata, oni uz lagani vitaminski doručak, u odjeći u kojoj su na poslu, mogu uraditi vježbe istezanja koje će »nahraniti« i mišiće i cijeli organizam, te tako obnoviti radnu energiju. Dakle, **Korak** je osmišljen i namijenjen ljudima u svakoj životnoj

Tijekom godina *Korak* je održavao brojne aktivnosti. Bila su to predavanja za studente Učiteljskog fakulteta na mađarskom jeziku, predavanja trenerima u sportskom savezu; *Korak* je surađivao s plivačkom školom *Delfin*, organizirao u svijetu jedinstvenu izložbu tjelesnih deformiteta 2011. u predvorju Gradske kuće, održavao kampove korektivne gimnastike u Srbiji i regiji, objavio knjigu *Gledaj kako rastem*, gotovo jedini u državi obilježava Dan kralježnice, Dan tjelesne aktivnosti, provodio akcije Kontrolnih mjerenja građana, akciju Vježbanja na Paliću, organizirao promotivne kampanje.

dobi: djeci, mladima, radno sposobnim ljudima, starijima, jer je kretanje potreba svih. Razlog potrebe vježbanja leži u genezi čovjeka. Rađamo se pokretom, genetski smo predisponirani za kretanje i dok se krećemo, živimo. Čim se ne možemo kretati, obavljati pokrete, ne funkcioniramo i ne živimo. Čovjek u svojoj genezi još uvijek nije namješten da hoda na dvije noge. Anatomske i fiziološke još uvijek imamo problema s dvije točke, to je spojka vrata i trupa i spojka trupa i nogu», naglašava Stankić.

On kaže kako je područje djelovanja korektivne gimnastike prevencija, korekcija određenih posturalnih poremećaja, mišićnog disbalansa, neelastičnosti te je u tome velika razlika u odnosu na kineziterapiju, koja pokret koristi za liječenje.

»Rano usmjeravanje djece u sport nosi veliki rizik za posturu, za kompletan stav tijela, a uzroci posturalnih tegoba u kasnijoj dobi su najčešće opterećenje kralježnice, neprilagođena težina. Međutim, važno je da se djeca igraju, trče, kreću. Danas se previše forsira vježbanje u teretani, gdje se često ne vodi računa o opterećenjima, početnim položajima, pravilnom disanju, već se ide na štančanje rezultata da bi se opravdalo postojanje određenog kluba ili rad nekog trenera. Svakom novom polazniku se u *Koraku* napravi kontrolno mjerenje, to jest posturalni status da se točno vidi što je u mišićnom disbalansu i u čemu postoji odstupanje od pravilnog držanja, postoji li poremećaj lošeg držanja tijela, anomalije u grudnom košu, u donjim ekstremitetima. Metodika rada u *Koraku* podrazumijeva oko 80 vježbi istezanja koje imaju zadatak prodramati svaki mišić i nahraniti svaku stanicu krvlju, kisikom, osposobiti je da može funkcionirati i tako cijeli organizam opskrbiti hranjivim tvarima. Bitno je istaknuti da se niti u jednom trenutku ni jedan segment tijela ne promatra odvojeno. Na taj način se pospješuje fiziološko funkcioniranje

organizma i razbijaju mišićni čvorovi. Nakon vježbi istezanja slijedi individualni program u kojemu se rade statične vježbe istezanja, do ugodne boli. Zbog uglavnom sjedećeg načina življenja, zbog posljedica stresa, pokret i vježba su potrebni ljudima, a na vježbama se stječe okretnost, snaga, elastičnost, brzina i izdržljivost», kaže Stankić.

Pokret je manifestacija nutrine

Držanje tijela, hodanje, svaki pokret je odraz nutrine a ljudi umorni, s borama na čelu, povijenih leđa zbog briga, isključivo su okrenuti ka vani i ne čuju sebe. Sugovornik navodi što je zbog toga potrebno (u)raditi:

»Vježbom učimo ponovo se vratiti sebi, osjećati zadovoljstvo u vježbanju, disanju, istezanju. Moramo se iznutra vratiti u sebe i iz sebe izlaziti van, jer pokret je manifestacija nutrine. Pokušavam korektivnu gimnastiku postaviti na jednu znanstvenu osnovu koju ona zaslužuje, a želja mi je da Subotica bude centar korektivne gimnastike. *Korak* ne pripada nikome, niti sportu, niti obrazovanju niti zdravlju, a on je to sve. Nakon mnogih pokušaja da *Korak*, kao jedinstveni program akreditiran u Ministarstvu prosvjete, vidi netko u Gradu, njegove mogućnosti još nitko iz utjecajnih struktura nije prepoznao. Već prije deset godina sam ponudio mogućnost da Subotica bude centar korektivne gimnastike, nositelj jednog zdravog programa, jer korektivna gimnastika je danas potreba svakog čovjeka, a pogotovo školske djece. S obzirom na to da sada u *Korak* dolazi već druga generacija polaznika, bit će onih koji će prepoznati i širiti značaj *Koraka* u životu svakog čovjeka», zaključuje Stankić.

Nela Skenderović

Zlatovez, slavonski znamen od davnina

TRAGOVI u vremenu

Sombor prije desetak godina i povorka djevojaka odjevenih u nošnje. Jedna od tih djevojaka, iz povorke, ni slutila nije da je baš ona promatrana. I praćena. Ne zato što je najljepša, ne zato što ima najljepšu nošnju, već zato što preko ramena nosi *maramu* koja je zapala za oko profesorici **Ružici Raković-Smiljanić**, koja je već tada bila hrvatska zlatovezilja na glasu. Da je to znala ta nepoznata djevojka, možda bi još ponositije prebacila preko ramena svoju *maramu*, jer nije mala stvar kada joj se divi netko tko dolazi iz Slavonije u kojoj su nošnje ukrašene zlatovezom bile, i ostale, stvar prestiža.

Sombor prije tjedan dana. Isti motiv s *marame* nepoznate djevojke nacrtan prije desetak godina. Na hartiji na kojoj piše Sombor i pored onaj u zlatovezu, pa još i uramljen. I kao što djevojka s početka priče ni slutila nije da netko ide iza nje i pomno precrtava motiv s njene *marame* nehajno prebačene preko ramena, tako ni profesorica Ružica nije ni slutila da će u tom istom Somboru voditi radionicu zlatoveza i prisjetiti se priče o *marami* nepoznate djevojke. A upravo to se dogodilo. I to ne slučajno, jer nema slučajnosti kada je u pitanju suradnja Udruge *Šokačka grana* iz Osijeka i HKUD-a *Vladimir Nazor*. Još prije nekoliko godina suglasili su se da im je međusobna suradnja korisna i potrebna. Rezultat te suradnje je radionica i izložba zlatoveza, a sudionice radionice imale su privilegij da ih podučava najbolja zlatovezilja Hrvatske i još pride pokaže svoje najbolje uratke.

Heroine iz Šokadije

Nemaju novopečene somborske zlatovezilje ambicija da se u vještini izrade zlatoveza nose sa svojom profesoricom, ali drago im je što su, onoliko koliko se može na tri radionice, proniknule u tajne ove stare tehnike veza. A da su stvarno bile voljne nešto naučiti vidi se i po tome što su već na prvu radionicu došle opremljene plišom i ramovima, neke od njih i zlatnim koncima, vidjelo se po tome što su profesoricu Ružicu stalno nešto zapitkivale, naručivale od nje zlatne konce iz Osijeka, gurale se oko nje kada je nešto objašnjavala, kao prvašići u školi ponosito joj pokazivale ono što su uradile...

»Vezem, radim goblene, pa sam poželjela naučiti i zlatovez. Teško jeste, jer je posve drugačije od onoga što sam do sada radila«, kazala je **Roza Palić**, ali odustajala nije.

Do kraja tečaja. I nije ona jedina. Istrajale su do kraja tečaja i **Janja Pekanović** i **Jolika Raič**, ali jadaju se da poslovi u poljoprivredi tek počinju, pa će se zlatovez u ruke ponovno uzeti tek kad slobodnog vremena bude na pretek, te će ovaj fini vez morati sačekati da nanovo zazimi. Sluša svoje učenice profesorica Ružica, a vidi se sve joj drago što je i žene s ove strane Dunava zarazila tim tananim slavonskim zlatovezom. A kako i ne bi kada iz svake njene geste, svake rečenice stoji iskustvo koje se broji brojkom od tisuću i pol. Toliko je žena, pa i muškaraca, profesorica Ružica naučila zlatovezu.

Ružica Raković - Smiljanić

Tjedan u Bačkoj

I ZDRAVLJE ima svoju cijenu

O bznanio je početkom ovog tjedna u Somboru pokrajinski tajnik za zdravstvo **Zoran Gojković** da će Sombor uskoro dobiti angio dvoranu. »Koliko su ovi radovi krupan korak u radu somborske bolnice govori podatak da će preko 200.000 građana Zapadnobačkog okruga imati najsuvremenije liječenje kardiovaskularnih oboljenja koji s 57 posto smrtnosti predstavljaju najveći problem za građane Vojvodine. Lječnici iz somborske bolnice se već šest mjeseci nalaze na edukaciji na Institutu za kardiovaskularne bolesti u Srijemskoj Kamenici. Ovim investicijama ćemo značajno podići kvalitetu zdravstvene zaštite u Somboru i Zapadnobačkom okrugu«, kazao je Gojković tijekom obilaska somborske bolnice. I nije to jedina novost u somborskom zdravstvu, jer je najavljen i početak gradnje nove ambulante s ljekarnom u prigradskom naselju Goge u kome živi oko 6.000 stanovnika. I jesu ove vijesti za pohvalu, ali su one samo jedan korak ka tome da se može reći da u zdravstvu (ne samo somborskom) sve funkcionira kako treba. Jer obradovali bi se Somborci itekako recimo magnetnoj rezonanci. Ako je mogu imati privatne liječničke ordinacije u Somboru, zašto ne i jedna bolnica kojoj gravitira već pomenutih 200.000 potencijalnih pacijenata? Zašto ne kada je u redovitom sustavu gotovo nemoguće zakazati magnetnu rezonancu (u Novom Sadu gdje se pacijenti iz Sombora upućuju), pa ti isti pacijenti s urednim uputnicama završavaju u privatnim ordinacijama? Ako se neke od analiza krvi mogu raditi u svakom privatnom laboratoriju u Somboru, zašto ne i u laboratoriju bolnice ili Zavoda za javno zdravlje? Ako je rak dojke, uz rak grlića materice, kancer od koga žene najčešće obolijevaju, pa i umiru, zašto u somborskoj bolnici (kojoj, podsjetimo opet, gravitira oko 200.000 potencijalnih pacijenata) nema mamografa? I na koncu zašto liječnici na svojim radnim mjestima nisu tako ljubazni i predusretljivi kao što su u privatnim ordinacijama gdje rade poslije (pa i za vrijeme) svog redovitog posla? I još tko zna koliko pitanja.

Pa čak i da se sve to uredi kako treba opet ne znači da će sve savršeno funkcionirati, jer su za to potrebni ljudi – liječnici i sestre. E sada da ne bi predizborne kampanje Somborci ne bi ni čuli (iz usta gradskog vijećnika zaduženog za zdravstvo) da već sada somborsko zdravstvo ima manjak kadra. Danas fale anesteziolozi, a već sutra (ili preciznije za godinu-dvije) nedostajat će i ginekolozi i pedijatri.

Z. V.

»Meni nije važno jesam li neki zlatovez radila ja ili neka druga zlatovezilja, jer bitno je da se nastavi, da se obučavaju nove zlatovezilje. Imam sada na tečaju jednu mladu zlatovezilju koja ide u četvrti razred osnovne škole. Prošle godine sam imala jednu koja je išla u drugi razred. Ako te djevojčice vole zlatovez, joj, pa srce mi je puno«, priča nam Ružica i nastavlja priču. »Ja se toliko divim našim bakama i one su zaista zavrijedile da se to nastavi. Toliko su vrijedno radile i brinule za našu budućnost tako da su za mene one heroine. I ja sama potičem iz jednog takvog sela, iz Đakovštine, Levanjske varoši i tu se puno radilo. Moja mama je imala puno raznih nošnji, sa svilom, s pulicama, đerdarom, bogate zlatare. Nažalost, jednu zlataru je morala prodati kako bi mene spremila za maturalsku zabavu«.

Iz inata

I možda sve to ne bi bilo dovoljno da Ružica postane vrsna zlatovezilja da nije bilo onog šokačkog inata koji je proradio kada se njena kuma i kolegica po prosvjetnoj struci latila zlatoveza i počela i svoje učenike obučavati.

»Ona to nije imala gdje naučiti nego tek kada je došla u Gorjane i tu zlatovez naučila od bakica. A ja? Pa ja sam odrasla u tome i zašto i ja ne bih djecu poučavala tome? Tako sam počela, a pravu potvrdu da je ono što radim dobro dobila sam od starijih žena koje su još čuvale zlatovez. Rekle su mi da tako pedantno i uredno ni one ne rade. Bio je to pravi poticaj«, priča ova vrsna zlatovezilja.

Za nju su žene koje su kroz generacije očuvale zlatovez, koje su uz petrolejke sjedile i radile, zavrijedile da se to očuva i nastavi. I ne samo da je uspjela u tome, već je profesorica Ružica uspjela izboriti se, dakako argumentima, da se zlatovez uvede u registar kulturne baštine Hrvatske.

Nošnje se danas oblače samo u posebnim prilikama, ali je zato mnogo načina da se zlatovez ukomponira u suvremeni život. Slike, ukrasni jastučići, damske torbice, ogrlice, naušnice, ukrasi na odjeći sve se to da ukomponirati u svakidašnji život. Primjere toga vidjele su i zlatovezilje iz *Nazora* i vidim pomalo su krale ideje, pa tko zna... Možda za godinu dana ponovno slična izložba u Somboru na koju će biti pozvana i profesorica Ružica, ali ovoga puta da vidi radove svojih učenica.

Zlata Vasiljević

Dario Španović, profesor hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture

SVE VEĆA zainteresiranost

*Nakon potpore koju je dalo Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske polovinom siječnja počelo se s održavanjem nastave u župnim prostorijama * Ukoliko se formira grupa od 15 djece nastava će se održavati u školi*

Osim Srijemske Mitrovice i Sota, kada je Srijem u pitanju, nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture počeli su izučavati i učenici u Petrovaradinu. Za sada nastavu pohađa 9 učenika uzrasta od četvrtog razreda osnovne, do trećeg razreda srednje škole. Iako se nastava za sada odvija u prostorijama župe u Petrovaradinu za relativno mali broj djece, postoji zainteresiranost i kod drugih, što daje nadu da će se stvoriti uvjeti da se nastava počne održavati i u školi u tom mjestu. Ukoliko se vremenom formira grupa od 15 djece, koliko je potrebno da se nastava počne održavati u školi, postoji mogućnost da se to i dogodi već početkom naredne školske godine. Prema riječima profesora **Daria Španovića**, koji, osim Petrovaradina, nastavu vodi i u Srijemskoj Mitrovici, uskoro će nastava hrvatskog jezika početi i u Beočinu, gdje također postoji zainteresiranost.

Kada je pokrenuta inicijativa za uvođenjem nastave hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Petrovaradinu?

U rujnu prošle godine zajedno s predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća posjetio sam Osnovnu školu *Jovan Dučić* u Petrovaradinu. Tamo smo dogovorili da se nastava počne odvijati u toj školi. No, zbog izvjesnih zakonskih ograničenja, s obzirom na to da je potrebno da u grupi bude 15 djece, to se nije moglo ostvariti. Ali nakon potpore koju je dalo hrvatsko Ministarstvo znanosti i obrazovanja već polovinom siječnja počeli smo s održavanjem nastave, ali u župnim prostorijama. Nastava se za sada odvija jedanput tjedno, ponedjeljkom u prostorijama župe. Iako je mali broj djece, smatram to vidnim napretkom, a ono što je važno to je da ima djece koja su zainteresirana da izučavaju ovaj

predmet. Ovom prilikom bih istaknuo veliku potporu župe u svemu tome, a i sam župnik je na svetim misama informirao roditelje o početku nastave i vidno je da zainteresiranost roditelja i djece postoji.

Je li postojala zainteresiranost roditelja i djece prije početka odvijanja nastave?

Na temelju ankete s roditeljima, provedene prije početka odvijanja nastave, bilo je prijavljeno 11 učenika. Među njima je bilo prijavljene djece iz Veternika i Futoga. No, problem je što su ta mjesta dosta udaljena od Petrovaradina, pa je tim učenicima problem uskladiti svoje školske obveze i ujedno odvojiti vrijeme koje im je potrebno kako bi stigli doći u Petrovaradin. Za sada se nastava odvija u prostorijama župe, jer postoji zakonski uvjet da se mora formirati grupa od 15 djece kako bi se nastava odvijala u OŠ *Jovan Dučić* u Petrovaradinu. Međutim, postoji nada da će se zainteresiranost, pa samim tim i broj djece, vremenom povećati i da će se stvoriti uvjeti da djeca pohađaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i u toj školi.

Najavljeno je da će nastavu na hrvatskom jeziku uskoro početi izučavati i učenici iz Beočina?

Kako sam mogao čuti od župnika **Zdravka Čabrajca**, interesiranje postoji i u tom mjestu. O tome su upoznati i predstavnici HNV-a i u narednom razdoblju imamo u planu održati sastanak u Beočinu kako bismo našli mogućnost da se to i ostvari. Prema prvim saznanjima, osam učenika je zainteresirano za izučavanje hrvatskog jezika i morat će se naći neki način da formiramo grupu, jer nam se ponovno javlja problem nedovoljnog broja djece za početak nastave u školi. Ali svakako je važno da interesiranje djece postoji, a također od velikog je značaja da se hrvatski jezik počne izučavati u više mjesta. Nadam se da će se vremenom stvoriti odgovarajući uvjeti za rad, a samim tim i dovoljan broj djece kako bi se nastava počela odvijati i u školama.

S obzirom na to da predajete hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i u školama u Srijemskoj Mitrovici, uspijevate li kao profesor uskladiti sve svoje obveze, znajući da je udaljenost od Srijemske Mitrovice do Petrovaradina velika?

Nama se status kao profesorima hrvatskog jezika neznatno popravio, s obzirom na to da je zakonom uvršćeno da ovaj predmet mogu predavati i profesori povijesti i etnologije, što je i logično. Polovica izučavanja ovog predmeta su upravo povijest i etnologija. No, mi još uvijek radimo na određeno vrijeme, ugovori nam se stalno produžavaju, mada postoje saznanja da će se od iduće školske godine, za nas profesore, raspisati natječaj za rad na neodređeno vrijeme. Otežavajuća okolnost jeste što se putuje, napose zimi, s obzirom da je udaljenost od Srijemske Mitrovice do Petrovaradina 50 kilometara. No, uspijevam se nekako organizirati sada kada se nastava odvija jedanput tjedno, a za ubuduće ćemo vidjeti. Ukoliko broj djece bude veći, nastava će se, nadam se, početi odvijati i u školi, pa će biti potrebna i bolja organiziranost.

Učenici u Srijemskoj Mitrovici su zainteresirani da izučavaju hrvatski jezik i za sada s njihovim brojem nije bilo problema. No, važno je istaknuti da oni, osim nastave, imaju mogućnost posjećivati i veći broj gradova u Hrvatskoj.

Ove godine broj djece u Srijemskoj Mitrovici je povećan sa 6 na 15 djece po grupi, što je povećanje od 120 posto i to je jako dobro. Trudim se da svake godine organiziram ekskurzije i djeca se vrlo rado odazivaju. Smatram da je važno da se, osim izučavanja povijesti, učenici na licu mjesta upoznaju s gradovima svoje matične domovine i povijesnim znamenitostima. Do sada smo posjetili Osijek, Našice, Zagreb, Split, Dubrovnik, Rijeku, Krk, a sada nam je u planu da posjetimo Zagreb i Varaždin gdje će se učenici upoznati sa značajnim obilježjima i njihovom kulturom. Zainteresiranost djece je uvijek velika, jer među učenicima uvijek ima i onih koji do sada nisu imali priliku posjetiti Hrvatsku.

S. Darabašić

.....

Art Trema Fest u Rumi

SUSRET studenata akademija

Proteklog tjedna, od 22. do 25. ožujka u Kulturnom centru u Rumi, održan je 20. po redu *Art Trema Fest*, međunarodni festival predstava studenata akademija umjetnosti i komornih profesionalnih projekata nastalih u suradnji s institucijama kulture. Osim domaćih, sudjelovao je i veliki broj akademaca studenata iz inozemstva, a predstave su izvođene na srpskom, bugarskom, mađarskom, švedskom, engleskom, talijanskom, romskom i makedonskom...

Jedna od prikazanih bila je i predstava *Duet*, u izvedbi *Teatra Vihor*, koja je ujedno i diplomski rad čakovečke glumice **Nike Levak**, diplomantice primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci, u klasi profesora **Rade Šerbedžije**. Predstavu je režirala redateljica **Ana Popović** iz Beograda. A upravo je predstava *Duet* nagrađena *Zlatnom maskom* za najbolji autorski projekt na festivalu.

Organizator *Treme* je Gradsko kazalište Ruma u suradnji s Kulturnim centrom, Gradskom knjižnicom i Zavičajnim muzejom Ruma.

S. D.

Tjedan u Srijemu

U nevjerici....

Kako se primiće vrijeme održavanja izbora, tako se i u Srijemu ubrzano radi na otvaranju nekih novih tvornica, završetku radova na pojedinim dionicama puta, a i ministri su svakodnevni posjetitelji srijemskih općina. Ali tako je to uvijek pred izbore, govore građani koji čini se, ne da ne vjeruju više u predizborna obećanja nego ni u najave nečega izvjesnijeg, poput na primjer otvaranja nekih proizvodnih pogona i tvornica. A upravo je jedan od pogona otvoren prošloga tjedna u Rumi, srijemskom gradu koji prema dosadašnjim rezultatima što se gospodarstva tiče, dosta prednjači u odnosu na one manje općine u Srijemu. A kako ističu čelnici te općine, u prvoj polovici ove godine bit će otvoreno preko 1.000 radnih mjesta, a među onima koji će naći posao ima dosta nezaposlenih iz susjednih općina, budući, da u samoj Rumi nema dovoljno radnika određenih profila. A ono što predstoji je otvaranje nove tvornice francuskog poduzeća *Hutchinson* u kom je probna proizvodnja već počela. Očekuje se zaposlenje oko još 400 radnika do kraja godine. Oni koji neće imati tu sreću da radno mjesto nađu u jednom od novootvorenih pogona, susjedni grad nudi drugu mogućnost. Naime, Srijemska Mitrovica bila je prošloga tjedna domaćin ministru za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja **Aleksandru Vulinu**, a povodom otvaranja Ureda za smanjenje siromaštva u gradu na Savi. Ured je dio projekta *Povećanje efikasnosti socijalne usluge* kroz međuopćinsku suradnju i promoviranje aktivacije ranjivih grupa na lokalnoj razini. Kroz radni angažman nezaposleni, a radno sposobni korisnici, dobit će priliku upoznati se s potencijalnim budućim poslodavcima i tako unaprijediti svoj položaj. A potrebno je da se socijalno ugroženo stanovništvo, bez obzira prima li socijalnu pomoć ili ne, ukoliko se nađe u nekom problemu, obrati Uredu tako što će ispuniti molbu za neku vrstu pomoći. Nažalost, novac ti ljudi neće moći dobiti za svoj rad, ali će im se uplatiti električna energija, bit će im kupljen ogrjev, osnovne životne namirnice, knjige za djecu, autobusna karta... Prema podacima Centra za socijalni rad Srijemske Mitrovice, od 4.153 korisnika novčane socijalne pomoći, njih 2.172 su radno sposobni, a 1.981 lice je radno nesposobno. Aktivaciju projekta u svom gradu vide kao odličnu šansu da se te osobe aktiviraju i da stvaraju radne navike. Što o tome kažu budući korisnici nismo uspjeli saznati, ali ono što je izvjesno jest da se broj socijalno ugroženih osoba u Srijemu posljednjih godina naglo povećao, kao i broj nezaposlenih koji su i pored otvaranja pojedinih pogona, iskoristili neke druge mogućnosti i posao pronašli u nekoj od susjednih država. Ali, o toj temi u jednom od narednih brojeva.

S. D.

Seminar o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni

Struka, ljubav

U suradnji s Posudionicom i radionicom narodnih nošnji iz Zagreba, Kulturnog centra *Travno* Ansambla narodnih pesama i igara *Kolo* iz Beograda održan je prvi puta zajednički seminar za folklorashe, umjetničke rukovoditelje kulturno-umjetničkih društava, garderobere, koreografe i izrađivače narodnih nošnji. Seminar, koji je održan 25. ožujka u Futogu, se sastojao od teorijskog i praktičnog dijela a pažnja je ovoga puta bila posvećena narodnim nošnjama Bukovice, zapadne Slavonije, kosov-

skog pomoravlja i grada Prizrena. Bile su prikazane i predstavljene originalne nošnje u posjedu ovih eminentnih ustanova te je bilo održano predavanje o pravilnom načinu pranja, glačanja, sitnih popravki, održavanja, odlaganja i čuvanja scenskih kostima.

Seminar je pratilo četrdesetak sudionika, među kojima su bili i umjetnička rukovoditeljica folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* **Senka Horvat** i **Nada Sudarević** koja je u udruzi *Naša djeca* zadužena za izradu i održavanje nošnji.

...i rad na blagu

Teorijsku nastavu odžao je etnolog **Josip Forjan**, magistra etnologije i kulturne antropologije **Bojana Popović Poljaković**, etnolog i dizajner tekstila, modelator odjeće i konzervator **Ivan Terzić** i glavna garderoberka Ansambla *Kolo* **Jelena Bojović**.

U praktičnom dijelu sudjelovali su Jelena Bojović te rekonstruktorica narodnih nošnji **Jasminka Lugarec** i preparator zbirke folklornih kostima **Domagoj Ljubić** iz Zagreba. Polaznici su imali priliku postavljati pitanja i dobiti praktične savjete o

uređivanju i odijevanju narodnih nošnji namijenjenih folklornoj sceni.

Po završetku Seminara održan je koncert pjevačkih grupa KC-a *Mladost* iz Futoga, *Sinovi atara* iz Zagreba i KUD-a *Đoka Pavlović* iz Beograda.

Seminar je realiziran u okviru projekta *Deset programa za deset godina Biserne grane*.

H. R.

Ištvanićev film u Maroku

ZAGREB – Dokumentarni film *Sve je bio dobar san* redatelja **Branka Ištvanića** natjecat će se za jednu od tri nagrade u glav-

nom programu 23. Međunarodnog festivala mediteranskog filma u marokanskom gradu Tetouanu. Film se natječe u glavnom programu, a festival se održava od 25. ožujka do 1. travnja.

Javni sat Odsjeka za tradicijsko pjevanje

SUBOTICA – Odsjek za tradicijsko pjevanje Muzičke škole u Subotici održao je javni sat na kojem su učenici prikazali svoje umijeće. Osim pjesama iz glazbene tradicije Srba i Mađara, izvedene su i pjesme iz glazbene baštine Hrvata (*kraljičke pisme* s područja Subotice, te svadbene pjesme iz okolice Varaždina). Interes za upis na ovaj odsjek je, kako kažu, solidan. Osim izučavanja tradicijske glazbe, učenici se na ovom smjeru također bave i istraživanjem glazbene baštine. Odsjek za tradicijsko pjevanje postoji od 2001., a trenutačno ga pohađa dvadesetak učenika.

Nazorovci na smotri dramskih društava

SOMBOR – Dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora sudjelovala je na Smotri amaterskih dramskih društava južne Bačke. *Nazorovci* su izveli komediju *Žla žena Fadila Hadžića* u režiji **Ljiljane Tomić Markovinović**.

»Kao selektor za južnu Bačku ove godine pogledat ću devet predstava, a nekada ih je bilo i 15«, kaže selektor **David Kecman**. »Činjenica je da iz godine u godinu ima sve manje amaterskih kazališnih ansambala i zato je ovo istrajavanje članova *Nazorove* dramske sekcije hvale vrijedno. Posljednjih nekoliko predstava urađeno je u režiji nekadašnje glumice somborskog kazališta Ljiljane Tomić Markovinović i pomak je vidljiv, naravno uz ono što je stup ovog ansambla a to je nekoliko dobrih glumaca. Ovo je jedna zaokružena predstava, prilagođena ansamblu. Odluku o tome tko će se plasirati u dalji rang natjecanja moći ću donijeti tek kada odgledam sve predstave, ali ova predstava ubraja se među one koje imaju šanse za viši rang natjecanja«.

Z. V.

Memorijal u čast Rudolfa Bruccija

NOVI SAD – Memorijal posvećen 100. obljetnici rođenja skladatelja **Rudolfa Bruccija** počeo je jučer (četvrtak 30. ožujka), na

dan njegovog rođenja, koncertom koji je Vojvođanski simfonijski orkestar priredio u novosadskoj Sinagogi. Najavljeno je i da će tijekom travnja i svibnja na sceni Srpskog narodnog pozorišta, u Gradskoj kući i u *Studiju M* biti održan još niz koncerata, posvećenih stvaralaštvu Bruccija, kao jednog od najvećih skladatelja s ovih prostora.

Povodom 28. ožujka, Dana Srpskog narodnog pozorišta, uprava tog teatra odlučila je Brucciju posthumno dodijeliti svoje najviše priznanje – Zlatnu medalju *Jovan Đorđević*.

Rudolf Brucci (Zagreb, 1917. – Novi Sad, 2002.) ostavio je dubok trag na novosadskoj glazbenoj sceni. Presudno je utjecao na uspon Akademije umjetnosti u Novom Sadu čiji je bio i prvi dekan, a sudjelovao je u osnivanju nove zgrade opere, te radio na osnutku filharmonije i srednje glazbene škole. Bio je jedan od osnivača Vojvođanske akademije znanosti i umjetnosti. Skladatelj je bogata opusa, od djela s folklorističkim impulsima do skladbi skladanih suvremenim tehnikama. Dobitnik je međunarodnih priznanja.

Predstavljanje romana Otići nekamo Milovana Mikovića

SUBOTICA – Predstavljanje romana *Otići nekamo* **Milovana Mikovića** bit će održano večeras (petak, 31. ožujka) u čitaonici Gradske knjižnice Subotica, u 19 sati. Roman je tiskan u nakladi Matice hrvatske Subotica 2017. godine, a o njemu će govoriti urednik časopisa *Rukovet* **Boško Krstić**, recenzent knjige **Zlatko Romić**, profesorica književnosti **Klara Dulić** te autor. Moderatorica večeri je **Nevena Mlinko**.

Dani srpskog filma u Zagrebu

ZAGREB – Biseri srpske kinematografije iz fonda Jugoslovenske kinoteke bit će prikazani, uz izbor suvremene filmske produkcije, na *Danima srpskog filma* u Zagrebu od 3. do 7. travnja u kinu *Tužkanac*. Bit će prikazano ukupno 14 filmova. Kako je ocijenio hrvatski filmski kritičar i teoretičar **Nenad Polimac**, *Dani srpskog*

filma u Zagrebu »važna su dopuna slici srpskog filma koji stiže na naš repertoar, a ta je kinematografija neusporedivo poticajna no što se to da naslutiti po programu domaćih multipleksa«.

Manifestaciju organizira Hrvatski filmski savez u suradnji s Veleposlanstvom Srbije u Zagrebu, Filmskim centrom Srbije, Jugoslovenskom kinotekom, Srpskim narodnim vijećem i Zagreb Film Festivalom.

Recenzija knjige Milovana Mikovića *Otići nekamo*, Matica hrvatska Subotica, 2017.

Sivi tonovi CRNE VIZIJE

Valjda je svako pokoljenje, koje je osjetilo da – što zbog biologije, što zbog promijenjenih društvenih odnosa – polako silazi sa scene, svoj odlazak uspoređivalo s blagom vrstom propasti svijeta ili bar nekom vrstom lokalne apokalipse. Tako se »potopi« nakon **Ljudevića XV.** nižu i šire u svim vremenima i na svim meridijanima, a da su im pri tomu motivi u korijenu isti: promjene. Mogu one biti izazvane ratovima, revolucijama, migracijama kataklizmama... a svega toga pomalo i previše već odavno smo svjedoci – kao posljedicu sve one imaju promjene tektonskih razmjera.

Takvom jednom vrstom promjena bavi se u svom posljednjem romanu i subotički književnik (novinar, urednik, nakladnik) **Milovan Miković.** Imenujući svoje djelo i više no znakovitim naslovom za današnje vrijeme *Otići nekamo*, autor je u njemu i svjedok i kroničar i komentator prošlih i sadašnjih događanja u rodnome mu gradu – Subotici, za koju nerijetko koristi i naizgled raskošni, ali u biti hvastavo-posprdni naziv Slobodni kraljevski kotar-grad, verbalno se na taj način igrajući različitim statusima što ga je u povijesti imala. To što se, namjesto *Ich* forme, Miković u romanu odlučio za drugo lice jednine neimenovanom glavnom liku niti u jednom momentu ne oduzima niti paragraf ispojednosti. Dapače: upravo na taj način čitatelj je uvučen u prisni dijalog o razmjerno novijoj povijesti piščeva grada (ali i ovih prostora općenito) i njegovoj zlehudoj sudbini koja ga gradativno uništava do granica bliske budućnosti.

Sukob dvije svijesti

»Niti je pitanje hoće li se dogoditi, već ono glasi – kada će se zbiti?«, jedan je od znakovitijih dijaloga na temu posvemašnjih vrsta urbicida u ovom romanu.

Kao osnov za takvu pretpostavku, neku vrstu predskazanja čak, Miković koristi sukob dvije svijesti koje se već dulje vrijeme sreću na jednom mjestu (gradu, Subotici): autohtone (urbane) i dotepenačke (ruralne), pri čemu se prva – lišena svake vrste moći i utjecaja – sklanja kada god i gdje god može pred drugom, osokoljenom dobivenim ili naslijeđenim društvenim privilegijama. I dok je prva (svijest) imenovana i konkretizirana do

biografskih, pa čak i autobiografskih detalja (piščev otac **Geza Miković** ili njegovi suvremenici poput **Andrása Hangye**, **Nándora Giona** ili **Albe Pančića**, primjerice), dotle je druga uglavnom neimenovana, kao sinonim za »tuđinsku, mračnu i tužnu prošlost« koja joj se svojim panađurskim obredima otvoreno ruga u središtu grada.

Odgovorni za propast

Policijci, dežurni ili dobrosavi ocokoljici samo su nužnost, neka vrsta kodnih imena, za jednu instituciju koju je neimenovani glavni lik u romanu posredno ili neposredno označio kao najodgovorniju za nevolje najbližih mu, propast rodnog mu grada i poraz urbane svijesti kao metafore u kojoj će se prepoznati svaki Građanin s prostora Panonske nizine. Ta institucija – zvala se ona *Udba* ili nekako drugačije – pratit će, upravljati i određivati i individualne

i kolektivne sudbine, nepogrešivo se opredjeljujući za priučeno namjesto obrazovanoga i militantno namjesto pacifističkog što će u konačnici uroditi trijumfom objede nad istinom, odnosno Zloga nad Dobrim. Upravo onakvim kakvim ga na koncu romana vidi Loško Legenda, neka vrsta lokalnog lera, Subotičanima, pa tako i Mikoviću, itekako poznata i simpatična osoba.

Stoga se, ma koliko strukturalno heterogen bio, za roman *Otići nekamo* može reći kako on ujedno predstavlja zbir bogate piščeve erudicije, kako o povijesti rodnog mu grada tako i u mnogim drugim oblastima (umjetnosti i filozofije ponajprije), a koja se u ovom djelu iščitava iz svake rečenice, bilo da je riječ o monologu ili dijalogu. Djelo je ovo kafkijanski sivo i fuksovski crno, u nijansama podijeljeno posve dovoljno da čitatelja ne ostavi uskraćenog za vlastitu viziju sudbine koja u budućnosti čeka Suboticu, a možebitno i još neke slične joj nekoć slobodne kraljevske kotar-gradove. I, ma koliko uznemirujuća bila, ta je vizija bolje rješenje nego dominantno uvjerenje većine Sarajlija ili Vukovaraca s kraja prošlog stoljeća. To što je Miković za priopćavanje poruke umjesto novinarskog izabrao književni žanr nije pitanje forme nego suštine: vijest se, naime, zaboravi drugog dana dok roman na njega stalno podsjeća.

Zlatko Romić

Križ nam stoji vu polju

Koncert hrvatskih crkvenih i pučkih bunjevačkih i kajkavskih korizmenih pjesama pod nazivom *Križ nam stoji vu polju* održan je u subotu, 25. ožujka, u franjevačkoj crkvi Sv. Mihaela Arkandela u Subotici. U programu su nastupili zbor *Sveta Cecilija* subotičke franjevačke crkve te KUD *Pojatno* – Pojatno (Zaprešić) i KUD *Kupljenovo* – Kupljenovo (Zaprešić) iz Hrvatske.

Vraćen ponos

O dolasku u Suboticu predsjednik i osnivač udruge *Pasionska baština* iz Zagreba **Jozo Čikeš** rekao je da im je osnovna ideja bila pokazati da postoji jedno jedinstvo, kako nacionalno tako i kulturalno, u svim prostorima u kojima su živjeli ili žive Hrvati. Čikeš je objasnio da *Pasionska baština* okuplja hrvatske intelektualce koji poštuju sadržaj koji je nastao iz Kristove muke i uskrsnuća, a koji je, kako je rekao »u temeljima europske kulture i civilizacije, u temeljima onoga što nazivamo zapadnom kulturom«. Smisao djelovanja i poruku *Pasionske baštine* Čikeš je sublimirao riječima: »Muka i uskrnuće Kristovo kao nepresušni izvor kulture i kulturnih događanja.«

»Mislim da smo time rekli svima tko smo i što smo. Mi ne mislimo govoriti ovdje samo kao vjernici. Mi govorimo kao ljudi kulturnjaci koji žele reći da nema hrvatske kulture, nema zapadnoeuropske kulture ako iz nje izbacimo ove sadržaje koje je proizvela muka i uskrnuće Kristovo. Nismo mi ništa novo izmislili. Samo smo na određeni način osvijestili mnogima ovo što je bilo namjerno stavljano po strani, namjerno proglašavano nazadnim, retrogradnim, nečim što se može zaboraviti. Smatram da smo kroz ovih 25 godina djelovanja u hrvatskom puku i kulturalnoj svijesti probudili ne samo interes, nego i vratili ponos hrvatskoj kulturi na ono na čemu je ona odrasla, na čemu je ona živjela stoljećima!« kazao je Čikeš.

Još nedoživljeno

Katarina Čeliković iz Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata objasnila je da je međunarodna suradnja između Hrvata u Vojvodini i *Pasionske baštine* Zagreb počela u području znanosti 2012. godine kada je u Zagrebu i Somboru organiziran IX. međunarodni znanstveni simpozij udruge 'Pasionska baština' iz Zagreba u koji su se, kao suorganizatori, uključili UG *Urbani Šokci* iz Sombora i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

»Naslov simpozija *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture: Pasionska baština Hrvata u Podunavlju* potvrđuje široki spektar tema iz života Hrvata u Vojvodini, a plod suradnje je i istoimeni zbornik radova«, rekla je Čeliković. Za koncert je Čeliković rekla da sigurno nikoga nije ostavio ravnodušnim te da se po reakciji publike koje je, kako je naglasila, trebalo biti više, vidjelo da postoji potreba održavanja ovakvih koncerata. »Bački Hrvati imaju vrlo jako štovanje Kristove muke koje se, osim u svetim misama, prakticira u pobožnosti Križnoga puta kako u crkvama tako i na mjesnim kalvarijama, uz križeve krajputaše, a sve natopljeno dirljivim pučkim napjevima kao i liturgijskim pjesmama. Bilo bi lijepo da potaknuti ovim koncertom nagodinu organiziramo korizmeni koncert koji bi okupio naše zborove i pjevačke skupine s ciljem još dubljeg štovanja Isusove muke«, rekla je Čeliković.

Voditeljica zbora *Sveta Cecilija* sestra **Mirjam Pandžić** rekla je da ih je obradovao poziv da kao zbor domaćin iz Franjevačke crkve, skupa sa dva zbora iz Zaprešića, naprave korizmeni koncert jer ga do sada još nisu imali. »Ovo je bilo nešto novo za nas i nešto još nedoživljeno. Bilo je prekrasno slušati o muci i smrti Isusovoj koja vodi do našeg najvećeg blagdana. Šteta što nije bilo više publike«, zaključila je sestra Pandžić.

Gosti iz Zaprešića pjevali su i u nedjelju, 26. ožujka, na svetoj misi u crkvi Srca Isusova u Tavankutu. Organizatori ovog koncerta su ZKVH iz Subotice, Udruga *Pasionska baština* iz Zagreba i Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta.

J. Dulić Bako

Znanstveni kolokvij - *Fra Emerik Pavić* (1716. – 1780.)

Vjerojatno najjača osobnost OVDAŠNJIH HRVATA

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizirao je XLVI. znanstveni kolokvij na temu *Fra Emerik Pavić* (1716. – 1780.) u petak, 24. ožujka, u kapeli Crne Gospe Franjevačke crkve u Subotici. Kolokvij je organiziran u povodu 300. obljetnice rođenja fra **Emerika Pavića**, svestranog književnog i znanstvenog stvaratelja, središnje osobe budimskog kulturnog kruga XVIII. stoljeća, a u okviru obilježavanja 300. godišnjice rezidencije franjevaca u Subotici. Predstavljene su dvije digitalizirane Pavićeve knjige na narodnom jeziku iz fundusa knjižnice Franjevačkog samostana u Subotici, postavljene na internetskoj stranici ZKVH-a.

Na kolokviju je o važnosti digitalizacije knjiške baštine govorio predsjednik katedre za knjižničarstvo Odjela za kulturologiju Sveučilišta u Osijeku i koordinator međunarodnog projekta *Digitalizacija baštinskih knjižničnih fondova: naša nužnost i obveza* doc. dr. sc. **Tihomir Živić**, a o aktivnostima ZKVH-a na tome planu ravnatelj Zavoda **Tomislav Žigmanov**, moderator večeri, dok je voditeljica Zavičajne knjižnice *Biblioteca Croatica ZHVH-a* **Katarina Čeliković** predstavila dosadašnje digitalizirane radove knjižnice.

Uzor mladima

Žigmanov je govorio da se digitalizacijom knjiške građe povećava dostupnost i šalje nekoliko poruka:

»Svjesni smo svoje baštine i činimo je na suvremen način vidljivom. Narod i zajednica smo koja ima dugu povijest i nije ovdje od jučer; nismo dekretima nakon '45. postali ono što jesmo. Osvještavamo to da smo davali prinose u svim segmentima kulturnog stvaralaštva.« Također je rekao da će Zavod nastojati digitalizirati i druga djela Emerika Pavića, napose ona koja su na narodnom jeziku i tako pokušati »cjeloviti opus toga velikoga franjevca približiti nama i vezati ga još čvršće uz naš kulturni krug.«

Prije pet godina ZKVH-a je ustanovio nagradu za najbolju knjigu godine koja nosi ime upravo Emerika Pavića što Žigmanov potkrepljuje činjenicom kako je on »vjerojatno najjača osobnost u kulturnoj povijesti ovdašnjih Hrvata«.

»Na taj način smo ga htjeli držati vidljivim, da ne zaboravimo da je naša povijest bogata ovakvim osobama, kao i da bude uzor mladima kako bi i oni težili u svome životu stvarati maksimalno

od talenata i sposobnosti koje su im dane. Kod Emerika Pavića to je maestralno ostvareno. Mislim da bi i franjevačka zajednica u Vojvodini i uopće na ovim prostorima trebala biti ponosna na taj segment svoje povijesti«, rekao je Žigmanov.

Dostupna građa

Katarina Čeliković govorila je o dosadašnjim rezultatima procesa digitalizacije koji se mogu vidjeti na internetskoj stranici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, pod karticom *digitalizirana baština*.

»Imamo skenirane do danas četiri knjige i više naslova periodike, notne građe i fotografija, a još dvije knjige od fra Emerika Pavića su danas postavljene«, rekla je Čeliković uz napomenu da su ove posljednje dvije knjige pretražive po svakoj riječi iz naslova, te da će od sada tako biti i s ostalima. Čeliković je istakla i da je razlog za pokretanje projekta digitalizacije, koji je u okviru konzorcija *Dariah*, želja da se znanstvenicima i istraživačima omogući dostupna građa.

Doc. dr. sc. Tihomir Živić govorio je o važnosti digitalizacije knjiške baštine kao i o potrebi da se ona promatra puno šire – kao jedan od segmenata digitalne humanistike.

Kao prednosti književnih tekstova koji kroz proces digitalizacije postanu računalno čitljivi doc. dr. sc. Živić je naveo nekoliko primjera: digitalizirani tekstovi su uglavnom besplatni i interdisciplinarni što je osobito bitno u ovo, kako je rekao, fluidno, odnosno instant vrijeme kada su nam potrebne informacije odmah. Također, pomoću virtualne stvarnosti možemo imati predodžbu vrlo dalekih ili čak nestvarnih svjetova. Tekst koji je digitaliziran postaje nadpovijesni nadtekst, jer se može proučavati na više načina. Digitalizirani tekst se može očistiti, poboljšati (ne mijenjajući sadržaj), čitljiv je, pretraživ, prenosiv, ne zauzima nikakav prostor itd.

Prisutne je pozdravio gvardijan franjevačkog samostana fra **Zdenko Gruber**, a tekst o Pavićevu životu i djelovanju, što ga je napisao **Franjo Emanuel Hoško** pročitao je djelatnik ZKVH-a **Josip Bako**.

Ovim znanstvenim kolokvijem ujedno je najavljen program obilježavanja 300. obljetnice osnutka franjevačke rezidencije u Subotici (1717. – 2017.).

J. Dulić Bako

Sinovi atara gostovali u Novom Sadu

Stare korizmene pjesme

Na misi četvrte nedjelje korizme, u župi Crkve Imena Marijina u Novom Sadu, nastupila je muška vokalna skupina *Sinovi Atara* iz Zagreba sa svojim repertoarom korizmenih pjesama.

Sinovi atara, koji djeluju unutar udruge *CroEthno*, nastoje očuvati tradicionalnu šokačku baštinu, te na svom repertoaru od preko 50 pjesama izvode hrvatske božićne i uskrsne napjeve, kao i nezaobilazne melodije Slavonije, Baranje i Srijema.

Svoje gostovanje u Srbiji otpočeli su dan ranije na manifestaciji *Kad bečari šorom zapjevaju* u Futogu gdje su se predstavili izvedbom svjetovnih pjesama. Vokalnu skupinu čini ukupno 16 muškaraca, a oni su publici u novosadskoj katoličkoj crkvi uljepšali proteklu nedjelju.

»U tijeku su aktivne pripreme za jedan veliki koncert korizmene baštine u Zagrebu, te se pružila prilika da nastupamo u Futogu sa svjetovnim pjesmama. Potom smo došli na ideju da odradimo probu za naš predstojeći koncert te da predpremijer-

no predstavimo i ovaj dio našeg stvaralaštva, u Crkvi Imena Marijina«, rekao je za naš tjednik **Mirza Karić**, predsjednik udruge *CroEthno*.

Korizmene pjesme se danas najčešće mogu čuti samo u crkvama, dok su ih nekoć u tijeku korizme pjevali svi, u raznim prigodama. Danas korizmeni repertoar promoviraju udruge poput *CroEthna* i podsjećaju vjernike na njihovu simboliku i izniman značaj duhovnih običaja uoči Uskrsa.

»Ove pjesme koje smo mi danas izveli ljudi uglavnom ne znaju, jer su to stare pjesme koje mi sad spašavamo i koje se rijetko pjevaju u crkvama, odnosno jako mali broj ljudi za njih zna. Ove koje su poznate, koje se svake godine pjevaju oko Uskrsa, vjerujem da svi znaju, no mi smo ipak htjeli izvući nešto iz povijesti, prikazati ove pjesme i oživjeti ih«, objašnjava Karić, također i pjevač u skupini *Sinovi Atara*.

D. M.

Josip Jurca vodi tamburaše HKD-a Šid

ŽELJA za podizanjem KVALITETE

Tamburaši su prepoznatljivost više hrvatskih udruga u Vojvodini. Jedna od sedam sekcija HKD-a Šid je i tamburaška. Njezini članovi nastupaju na smotrama i manifestacijama. Ove godine predsjedništvo Šida riješilo je podići kvalitetu muziciranja tamburaškog orkestra udruge i za taj posao angažirali su voditelja Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a **Matija Gubec** iz Rume **Josipa Jurcu**, koji iza sebe ima veliko iskustvo i koji je do sada ostvario brojne rezultate sa svojim orkestrom.

Prošle subote održana je jedna od tamburaških proba.

»Ljudi iz uprave odlučili su podići kvalitetu muziciranja, s ob-

zirom na to da se tambura ovdje do sada svirala samo na sluh. Svaki početak je težak, ali postoji obostrana volja i mislim da će u dogledno vrijeme ovo biti jedan kvalitetan orkestar. U njemu sviraju i mladi i stariji i to jeste bogatstvo. Mlađi uče od starijih, a stariji se ne osjećaju tako starima kada se bave glazbom«, navodi Josip Jurca.

»Ne sumnjamo u stručnost gospodina Jurce, nadam se da će istrajati u svom radu i da će se u dogledno vrijeme pokazati prvi rezultati«, kaže predsjednik HKD-a Šid **Josip Pavlović**.

S. D.

Kako su dvojica čelista OSVOJILA SVIJET?

Šest godina bajkovite karijere, više od 1.000 koncerata s više od 10 milijuna posjetitelja, više od 3 milijuna prijedanih kilometara u 40-tak zemalja diljem svijeta, tisuću dana provedenih na turnejama, 4 studijska albuma i jedan DVD, zanimljiva biografija dua *Veliki prasak* autora **Andela Jurkasa**, turneja s **Eltonom Johnom** na njegov osobni zahtjev, nakon što je čuo njihovu snimku i predložio im suradnju, mnogobrojne svjetske i regionalne nagrade – to je ukratko dosadašnji *score* (hrv. učinak) popularnog gudačkog dua **2Cellos** iz Hrvatske, kojega čine violončelisti **Luka Šulić** i **Stjepan Hauser**. *Score* je ujedno i naziv njihovog četvrtog studijskog albuma koji je snimljen s jednim od najpoznatijih simfonijskih orkestara na svijetu, Londonskim simfonijskim orkestrom s kojim su snimili najljepše glazbene filmske teme.

Koncert koji je dio ovogodišnje svjetske turneje **2Celloso** i ujedno promocija njihovog albuma *Score*, održan je u beogradskoj *Kombank Areni* u subotu, 25. ožujka.

Dva sata glazbe

Karte za koncert u *Areni*, koja može primiti nešto manje od 20 tisuća gledatelja, rasprodane su već tri tjedna prije koncerta, a kao pratnja čelistima nastupila je i Zagrebačka filharmonija. Dvosatni nastup je započeo predstavljanjem filmskih numera s novog albuma, poput **Vangelisove** skladbe *Vatrene kočije*, *Ljubavne teme* iz filma *Kum*, *For the love of princess* iz filma *Hrabro srce*, pjesama *Moon River*, *Love story*, *My heart will go on* iz filma *Titanic* ili *Now we are free* iz filma *Gladijator*. Bubnjar **Dušan Kranjc**, koji s popularnim dvojcem nastupa od 2011., pridružio se čelistima u temi iz filma *Kišni čovjek*, a *Mombasa* i *Game of thrones* bili su odličan uvod u rock spektakl koji je uslijedio i podigao publiku na noge.

Od *Smooth Criminal* **Michaela Jacksona**, kojim su osvojili svijet, do *I can't get no satisfaction* preko hitova benda *AC/DC*, *Thunderstruck*, *Highway to Hell* i *Back in Black*, uz moćni video triptih iza izvođača i Hauserovo prepoznatljivo divljanje na sceni obilježili su drugi dio koncerta.

Na bis pred već euforičnom publikom čelisti su izveli *The Tro-*

oper skupine *Iron Maiden*, *Wake me up* skupine *Avicii*, *We found love* *Rihanne*.

Putanja do slave

Evo nekoliko upečatljivih dojmova s koncerta. Hrvatski bend, **2Cellos**, je vrlo brzo postao prepoznatim dionikom svjetske glazbene scene. Tridesetogodišnjaci manekenskog izgleda, fini, pristojni momci, sviraju violončela, što u formi slike već asocira na zagrljaj voljene osobe, te je to dodatni impuls za ženski dio publike. Potpuno vladanje, igranje instrumentom, značajka je svih majstora instrumenata, a spoj instrumenata do sada vezanih za umjetničku glazbu s popularnim rock i pop numerama daje njihovim nastupima notu fascinantnosti. Pri tome je vjerojatno i da su artikulacijsku paletu sviranja na čelu obogatili novim bojama. Ikonografija njihovih nastupa se ne razlikuje puno od nastupa svjetskih rock skupina. Tu Stjepan, više divljeg temperamenta od Luke, zapravo otkriva njihov glavni adut. Spoj mladosti, ljepote, virtuoznosti koja je godinama podrazumijevala i desetosatno dnevno vježbanje, te hrabrost da idu za svojim vizijama koje nisu imale potvrdu u bilo čemu postojećem. Taj famozni *Smooth Criminal* Michaela Jacksona, spot kojega su na čelima snimili početkom 2011. Na Youtubeu je za manje od 3 mjeseca imao više od 5 milijuna pregleda. Među ostalim, to je rezultiralo pozivom sir Eltona Johna na turneju koju su već u lipnju 2011. zajednički započeli u Cardiffu, a nadalje održali još oko 100 zajedničkih koncerata. Njihovi nastupi su poniranje u magiju pjesme, divljajući, svirajući, krećući se. Taj put ka katarzi zahvatio je i publiku koja je u drugom dijelu koncerta ispunila prostore između sjedećih mjesta u parteru. Nastup je imao svoj dinamički luk, od *sensitivo* do *furioso*, da bi na kraju, nakon **Bregovićeve** *Mesečine*, posvećujući damama pjesmu *With or without you*, na lijep, nježan način završili koncert.

Njihova, kao i druge formule za uspjeh izgledaju logično i to je također razlog zašto su njihovi nastupi popraćeni ogromnim brojem publike. Ako glazba koju sviraju i nije ono što može nekoga privući, svakako je, za obogaćivanje životnog iskustva, vrijedno uživo doživjeti spektakl koji priređuju.

Nela Skenderović

Udruga **Betlehem** – Subotica

LJUBAV na djelu

Udruga nastavlja pomagati i materijalno. U narednih nekoliko mjeseci očekujemo još nekoliko žena da se porode, čija su djeca spašena od pobačaja!»

Udruga za promicanje dostojanstva ljudskog života i obrane nerođenog djeteta **Centar za nerođeni život – Bethlehem** je nevladina i neprofitna udruga, kojoj je cilj molitvom, savjetom, postom, žrtvom i potporom pomoći da se djeca određena za pobačaj spase. Sjedište Udruge je u Karlovcu i u Svetom Petru u Šumi (Istra), a osnovao ju je katolički svećenik i redovnik – pavlin, otac **Marko Glogović**, uz pomoć svoje subrača pavlina te brojnih prijatelja i molitelja. Centar ima karakteristike jednog duhovnog pokreta, a djeluje dozvolom biskupa porečko-pulskog msgr. **Ivana Milovana** od 2004.

Udruga **Betlehem** djeluje u gotovo svakom većem gradu i mnogim manjim mjestima u Hrvatskoj, a u Srbiji, odnosno Subotici, se rodila inicijativa za osnivanjem prošle godine.

Molitva i djelovanje

Kako ističe koordinatorka Udruge **Rada Bagarić**, iako je sjedište u subotičkoj župi sv. Rok, **Betlehem** djeluje na području i izvan Subotice, odnosno gdje god ima potrebe. Osnovna zadaća Udruge su molitva i djelovanje:

»Mi smo molitvena zajednica i na prvom mjestu pomažemo molitvom trudnicama i obiteljima. Prijavljuju nam se i bračni parovi koji dugo pokušavaju dobiti dijete. Osim molitve, Udrugu **Betlehem** karakterizira i djelovanje. Pomažemo obiteljima koliko god smo u mogućnosti. Kontaktirali smo liječnike za razne potrebe djece, od očnog ljekara do ortopeda, stomatologa i naravno ginekoloških pregleda za one žene koje nisu u materijalnoj mogućnosti putovati do ljekara. Pomagali smo izbjeglicama koji su ovdje u tranzitu, a obratili su nam se za pomoć, zatim sakupljali potrebni materijal i novac za renoviranje kuće trudnice koja živi u lošim životnim uvjetima. Redovito imamo akcije sakupljanja garderobe za potrebite, a osobito za novorođenčad kao i higijenske potrepštine za bebe itd. Bitno djelovanje je u pružanju podrške, savjeta i stručnih razgovora ženama i trudnicama koje su u raznim potrebama.«

Iako plodova Udruge ima puno, Rada Bagarić ističe onaj najljepši, a to je spašeno dijete od pobačaja: »Imamo pet spašenih života za koje mi trenutačno znamo. Dvije žene su se već porodile i bebe su zdrave i prihvaćene. Do članova naše Udruge je došao zahtjev da molimo i uz Božju pomoć spašeni su od pobačaja. Međutim, kad bi naša pomoć ovdje stala, onda i ne bismo bili od velike pomoći ženama i obiteljima. Jednoj ženi je kasnije

Pomoć potrebitima

O osnivanju Udruge u Subotici njezin duhovnik i župnik župe sv. Rok msgr. **Andrija Anišić** kaže: »Pater Glogović je prethodne godine držao duhovnu obnovu u subotičkom franjevačkom samostanu, a prošle godine u Subotici na devetnici sv. Josipu držao je tri dana propovijedi, te posebna predavanja u župi sv. Roka o svom apostolatu i napose o Udrugi **Betlehem**, odnosno o *Centru za nerođeni život*. Tada sam ga izblizega upoznao, premda sam i ranije pratio njegov rad. Prošle godine rodila se i inicijativa za osnivanje slične udruge i u našem gradu, odnosno u župi sv. Rok, koju je podržalo dvadesetak osoba.« Msgr. Anišić kaže i da je svaka od udruge samostalna te da djeluju uz iste ciljeve i načine rada: duhovna i humanitarna pomoć prvenstveno onima, koji su u razmišljanju da učine pobačaj. Udruga organizira mnoge molitvene zajednice: dijeli letke i brošure te vodi inicijative poput pokreta za čistoću mladih, bdijenja za nerođene, spomen-obilježja i grobova za nerođenu djecu, pomoći nakon spontanog pobačaja; osmišljava ekumenske susrete, seminare i predavanja, organizaciju molitvenih susreta (molitveni sabor, dan života, majčin dan) te mnoge druge aktivnosti.

Iz Udruge **Betlehem** proistekla je ekumenska molitvena *pro-life* inicijativa za život, a posredno i inicijativa za zaustavljanje abortusa – Inicijativa *40 dana za život*. U tijeku je druga molitvena kampanja Inicijative ispred subotičke bolnice, dok je prva bila jesenas. Voditelj kampanje je **Darko Temunović**, uz potporu duhovnika vlč. **Dragana Muharema**.

J. Dulić Bako

S obzirom na to da udruga još nije registrirana i nema svoj izvor prihoda, novac za pomoć obiteljima i trudnicama prikuplja se isključivo na dobrovoljnoj osnovi među volonterima. Ukoliko netko želi pomoći, može hranu, higijenske potrepštine, odjeću i obuću za novorođenčad donijeti u prostorije *Radio Marije* ili na župu sv. Roka.

Navršava se 14. tužnih godina od smrti mojeg plemenitog supruga Stipana

Stipan Šabić
likovni pedagog
(1928. – 2003.)

Da li sam pravo živio?
Tananim strunama ljubav
slao ljudima
zaoro brazde, a gle!
Rosa mojih njiva nije zalila,
vjetar osušio brazde,
štakori pojeli sjeme,
tlo puklo do ponora.
A tako sam žudio,
toliko sam želio,
da bih bar nešto uzgojio.

Supruga Justina

RADIO MARIJA

NOVI SAD	50,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
PLANDIŠTE	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Meditacija

Božja prisutnost

Vrijeme korizme bliži se svome vrhuncu, kao i naša priprava za proslavu Kristova uskrsnuća. Liturgija nas je preko službe riječi različitim Isusovim porukama pripremala za proslavu Uskrsa, a sada, kada se vrijeme priprave bliži kraju pokazuje nam važnost i značenje vjere u Isusa Krista. Tako ova nedjelja donosi evanđelje o Lazarevom uskrsnuću od mrtvih (Iv 20,19-31). Isus ovim čudom otkriva svoj identitet i naviješta Božje kraljevstvo, ali nas i suočava sa smrću, patnjom i boli zbog gubitka drage osobe. Učinivši ovo čudo on nije želio pokazati svoju moć, niti steći slavu u narodu nego je želio smrt i patnju staviti u kontekst vjere, potaknuti nas da razmišljamo o Bogu u takvim trenucima; želio je pokazati koliko je važno povjerenje u njega.

Pitanja

Čovjek se boji smrti, jer ne zna što ga poslije nje čeka. Kada vjera nije dovoljno snažna, ili ako je nema, smrt se doživljava kao kraj, iza kojeg je ništavilo. U takvom kontekstu čovjekov život gubi smisao, a patnja pogotovo. Zašto živim, kad ću umrijeti; zašto se moram patiti, pitanja su koja ostaju bez odgovora i opterećuju čovjeka. Ali, odgovor se može pronaći jedino u vjeri, tj. u susretu s Bogom.

Kada je Lazar bio bolestan i kada je umirao, Isus nije bio uz njega. Tako se mnogima čini da je Bog odsutan u ljudskoj patnji i umiranju, pa se usude Boga kritizirati i osuđivati, zaboravljajući njegovu veličinu i svetost. Napast razmišljanja o odsutnosti Božjoj u teškim trenucima iskusila je i Lazarova sestra Marta: »Gospodine, da si bio ovdje, brat moj ne bi umro«. Martine riječi nisu ništa neobično što nas treba čuditi. One su izraz čežnje i patnje zbog gubitka bliske osobe. Tko god je izgubio dragu osobu dobro poznaje taj osjećaj praznine. No, njene su riječi i izraz čežnje za Božjom blizinom. U ovom svom vapaju ona izriče vjeru da je Bog onaj koji daruje život i onaj koji život može sačuvati, da su u njegovim rukama naše življenje i umiranje, da je on gospodar života. Ona vjeruje i da je on onaj koji daje utjehu. Marta ljubi Boga i brata kojeg je izgubila. Iz te ljubavi proizlazi ovaj vapaj u nadi da će dobiti odgovor, da će joj strahovi biti otklonjeni. I sami se u teškim životnim situacijama na sličan način obraćamo Isusu. Pi-

tamo ga zašto nam ne pomogne, zašto nešto ne učini, vapimo tražeći odgovore, a čini nam se da Bog šuti. Slično se osjećao i Isus na križu kada je zavapio svome Ocu.

Bog je s nama

Nama se čini da u trenucima naše patnje Isus stoji na mjestu, samo gleda. Tako se činilo i Marti i Mariji, no nije tako. On se pokreće, možda ne onako kako mi želimo i očekujemo, ali on nije samo promatrač. No, u svakom slučaju nije odsutan. Isus je ljubio Martu, Mariju i njihovog brata Lazara. On s njima osjeća njihovu bol, nije ravnodušan. Osjećaj ljubavi i suosjećanja u patnji s ljubljenim osobama pokreće ga na čudo. Ne čini to čudo da pokaže koliko je moćan. On je prijatelj koji želi podijeliti ljubav, patnju i tugu, želi pokazati da im je blizak i da se na njega mogu osloniti. To ga pokreće da učini čudo i oživi Lazara. No, prije tog čina Isus plače s Lazarovim sestrama. Njegove suze pokazuju da u našim bolima i on pati s nama, nije mu svejedno gledati nas kako patimo. Možda nećemo dobiti razjašnjenja i odgovore na sva pitanja koja nas muče, patnja i bol pohodit će naše živote, no Bog će u takvim trenucima uvijek biti s nama, čak i ako nam se čini da ga nema, da nas ne vidi. Vidi nas, zna što se u našem životu događa i nije mu svejedno.

Suvremeni čovjek, koliko god da je unaprijedio način življenja, stah od smrti nije otklonio, jer je smrt jedina stvar protiv koje se ne može boriti. Tama groba plaši ga, jer se boji što poslije; ima li uopće što i ako ima kako će to biti. No, Isus nas, kao i Lazara poziva: »Izađi!« Moramo izaći iz tame nevjere i malodušnosti u svjetlo vjere, iz tame besmisla ovog života te gledati dalje od smrti, u vječnost, koju nudi Bog. A prije svega prihvatiti Isusovu blizinu u našem životu i njegovu ljubav. On nas na pragu proslave njegova uskrsnuća poziva da ga prepoznamo u teškim trenucima, kada nam se čini da ga nema. Poziva nas na nedjeljno susretanje u njegovoj riječi, u kruhu koji nam je ostavio kao hranu za život vječni, u svoj našoj braći i sestrama koji su u potrebi, a kojima mi možemo pružiti pomoć i utjehu i tako djelovati poput njega samog. On nas nikada ne napušta, osobito kada patimo i svaku našu patnju okrenut će na dobro, makar u vječnosti.

Mini intervju:

Prof. Boris Mašić,
tajnik Njemačke udruge *Adam Berenc*

Obnoviti kontakte

Pedesetgodišnji **Boris Mašić**, tajnik Njemačke udruge *Adam Berenc* i osnivač Muzeja podunavskih Švaba u Apatinu zaljubljenik je i uporni amaterski istraživač povijesti dolaska i djelovanja Nijemaca na prostorima Vojvodine.

Sudjelovali ste na manifestaciji zajedništva i bogatstva različitosti nacionalnih zajednica u vašem okruženju *Zdravo živo, komšija*, održanoj u nedjelju u Sonti. Kako u tom kontekstu ocjenjujete današnji položaj njemačke manjine u Vojvodini?

Broj pripadnika njemačke manjine danas je, nažalost, zanemariv i odraz je genocida, svojedobno provedenog nad njom. Ova zajednica gotovo je nestala, a preostali pripadnici izgubili su svoj nacionalni identitet.

Možemo govoriti o definitivnom nestanku njemačke manjine s ovih prostora, jer više nema kulturnih institucija koje bi čuvala njezin nacionalni identitet.

Vaša proučavanja prošlosti rezultirala su mnogim podacima koje nisu otkrili ni profesionalni povjesničari. Što je, po Vama, najbitniji rezultat dolaska Nijemaca na ove prostore?

Najbitniji rezultat Nijemaca u Vojvodini je stvaranje radnog morala i fleksibilnosti i prihvaćanje modernih tehnoloških i znanstvenih inovacija. Nijemci su unaprijedili poljoprivredu i industriju i tako pridonijeli ekonomskom napretku ovoga područja. Poljoprivreda i industrijalizacija na ovim prostorima doživjele su najveći progres upravo u vrijeme poslije njihovog dolaska.

Koje su najbitnije osobe iz tog vremena vezane za Sontu?

Meni osobno najzanimljiviji su veleposjednik **Valentin Fernbach** iz Apatina. U Sonti je imao ogromno imanje s dvorcem, a isušio je velike površine močvara i pretvorio ih u obradivo zemljište. Ništa manje bitan nije ni veleposjednik **Greber**, koji je na mjestu sončanske srednjovjekovne utvrde izgradio kudjeljaru. Na listi slavnih je i žitelj Hollywooda, oskarovac **Josef Kersch**, koji je za film *Brod Ludih* 1965. godine dobio *Oskara* za scenografiju, a 1920. godine u Ameriku se iselio upravo iz Sonte.

Veze vaših sunarodnjaka sa Sontom na ružan način su prekinute. Mogu li se one u budućnosti obnoviti?

Uvjeran sam da se kontakti mogu obnoviti. Puno bivših Sončana potražuje svoja imanja u ovom selu. Mnogi od njih su vrlo uspješni u svojim sredinama i vrlo su zainteresirani za povratak i investiranje u Sonti, osobito u poljoprivredi. Najbolji je primjer obitelj **Welenreiter**, koja uporno pokušava kupiti svoju bivšu kuću, što bi bilo jako dobro za budućnost Sonte i Sončana.

Ivan Andrašić

KUŽIŠ?!

Katarina Piuković,
učenica gimnazije *Svetožar Marković*

Nasmijana brbljavica

Katarina Piuković ima 15 godina i živi s roditeljima i sestrama **Ivanom** i **Barbarom** u Subotici. Ide u gimnaziju, pohađa folklornu i dramsku sekciju, voli oblačiti bunjevačku nošnju i za sebe kaže da je prava brbljavica.

Osnovnoškolsku naobrazbu Katarina je završila na hrvatskome jeziku u školi **Matko Vuković**. Išla je na natjecanja iz hrvatskoga jezika i na natjecanje recitatora. Rado se prisjeća ekskurzija, kojih je kaže bilo mnogo, a najdraža su joj ljetovanja s prijateljima iz razreda na Jadranskom moru:

»U Novi Vinodolski sam išla tri puta i svaki put je bilo sve bolje i bolje, a najbolje mi je bilo prošle godine na ljetovanju na Cresu.«

Katarina je srednju školu također nastavila na hrvatskome jeziku, te je sada učenica prvog razreda općeg smjera gimnazije *Svetožar Marković*. Iako odjel broji 24 učenika, Katarina kaže da se svi dobro slažu te da im je izvrsno, iako moraju puno učiti. Nakon završetka gimnazije, Katarina bi željela studirati, ali još uvijek nije odlučila za koji fakultet bi se opredijelila.

Aktivna je članica Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* gdje ide na dramsku i folklornu sekciju. Voli plesati i oblačiti se u bunjevačku nošnju, a ljubav prema nošnji i običajima usadili su joj *májka*, *dida* i roditelji.

U slobodno vrijeme voli se rolati, voziti bicikl i družiti s prijateljima. Svi je opisuju kao pozitivnu i nasmijanu osobu, a ona za sebe kaže da je brbljavost osobina koja je najviše karakterizira: »Volim pričati i puno pričam, nekada čak i previše te ne znam je li to vrlina ili mana.«

J. D. B.

Luna – LP *Nestvarne stvari* (1984.)

Ploča koja i danas zvuči zanimljivo

Zašto sam za potrebe ove rubrike, preporučujući ovoga tjedna jedan glazbeni album, izabrao pisati o ploči *Nestvarne stvari* novosadskog benda *Luna*, objavljenoj danas već daleke 1984. godine? Razloga je dosta i prilično su opravdani. Kao prvo, nedavno je objavljena monografija o njima pod nazivom *Ogledala Lune*, a tim povodom bend će upravo ovih dana (danas i sutra) održati dva ekskluzivna koncerta, jedan u Beogradu a drugi u Novom Sadu. Bend se sastaje nakratko isključivo za potrebe ovih dvaju koncerata. Druga stvar je da su *Nestvarne stvari* po mišljenju više kritičara (i onih famoznih *best of* lista) jedan od najboljih albuma jugoslavenskoga rocka. Slično misle i ljubitelji glazbe budući da na aukcijskim sajtovima, gdje se mahom okupljaju oni istančanog ukusa, primjerci *Lunine* ploče danas dostižu veoma visoke cijene (od 100 do 150 eura). Kao treće, riječ je o *domaćem*, vojvođanskom proizvodu, a poznato je da često nismo svjesni ljepote koja se događa u našem dvorištu dok maštamo o »azurnim plažama tropskih mora«. A kao četvrto, i ne manje važno, album je veoma lako pronaći i poslušati na internetu, kako na platformi *bandcamp* (gdje se može i kupiti u digitalnom formatu) tako i na Youtubeu (što je piratska opcija, ali čisto da znate). Dakle, ukoliko vas ova priča zaintrigira, trebat ćete samo par klikova do njezina razotkrivanja.

Grupa *Luna* je nastala u jesen 1981. i trajala je dvije godine, do jeseni 1983. godine. Ime su si dali po **Bertoluccijevu** filmu iz 1979. godine. Bend su činili pjevač i autor tekstova **Slobodan Tišma** (danas ugledni konceptualni umjetnik i književnik, dobitnik NIN-ove nagrade), gitarist i autor glazbe **Zoran Bulatović – Bale** (bivši član novosadskog punk benda *Pekinska patka*), bubnjar **Ivan Fec – Firči** (kasnije član kultnog sastava *Ekatarina Velika*) i klavijaturistkinja **Jasmina Mitrušić**.

Nestvarne stvari su njihova prva i jedina ploča, a objavljena je u samo 920 primjeraka. U vrijeme njezina izlaska bend više nije postojao. Možda je taj *misterij* kratkoga trajanja, paradoksalno, uz nespornu odličnu recepciju kritike, pridonio kulturnom statusu

kojega uživaju i danas. Kada su se početkom 80-ih pojavili, predstavljali su atraktivnu i neobičnu pojavu na domaćoj sceni. Tako je tvrdio već pomenuti, oduševljeni dio rock kritičara (**Petar Luković, Dragan Kremer...**), premda se, promatrano iz današnje perspektive, u njihovoj glazbi može iščitati potencijalni utjecaj više bendova i autora toga vremena sa svjetske scene iz korpusa punk/new wave žanra, posebice onih koji su koketirali s dark ili goth elementima.

Luna zvuči zanimljivo i danas. Bale je doista kreativan gitarist s izazitim osjećajem za cjelovitost zvučne slike u kontekstu aranžiranja. On je, po meni, glavni igrač u bendu. Njegove harmonije imaju dozu mističnog, atmosferskog ali i napetog. Na momente i jezovitog (ti mi se horror elementi nikada nisu sviđali, ni nekoć ni danas). Baletovu muzičku liniju prati dosta hermetična Tišmina lirika. To čini i ostatak benda – bubanj zvuči snažno s puno timpana, a odabir zvučnih boja na klavijaturama je posve *lunaški*. U pitanju je četrdesetak minuta duga odiseja koja i nakon skoro četiri desetljeća od zapisa na studijsku traku »ima smisla«. Dijelom bih se mogao složiti i s konstatacijom jednog novinara, koji tvrdi da se radi o »čistoj umjetnosti upakiranoj u nešto što se zove 'rock album'«.

Album sadrži deset numera ujednačene kvalitete (što nije lako proizvesti), a meni osobno najbolje su: *Ogledalo lune*, *Intima*, te *Okean* koju pjeva klavijaturistkinja Jasmina Mitrušić.

Činjenica je da je slušanje glazbe u velikoj mjeri privatna stvar, neka vrsta eskapizma. Ipak, ovo je ploča o kojoj se i danas priča u javnosti, što znači da specifičnu poetiku *Nestvarnih stvari* kao jednog od simbola novosadskog novoga vala nisu ugušile ni destruktivne devedesete, niti samozatajnost članova benda (posebice pjevača Tišme), niti raznorazna druga zla kojima su svjedočili. Drugim riječima, ova ploča dokazuje da neke lijepe stvari mogu preživjeti ružna vremena i postati vječne.

D. B. P.

SLAVLJE »Naroda pozornice«

Rahela Ferari

Milivoje Živanović

Endre Lévy

S okončanjem sezone 1952./53. tijekom koje je službeno i sa zamjetnim uspjehom započelo djelovanje ovdašnjeg Baletnog ansambla uslijedit će *Subotički festival vojvođanskih kazališta*, prva smotra profesionalnih teataru u Pokrajini. Manifestacija koja će, zapravo, opstati sve do naših dana, ali sada uklopljena u zamisli koje se ostvaruju u okviru *Sterijinog pozorja* u Novom Sadu. Procjenjujući svojedobne polazne kazališno-festivalske zamisli i dosege, među inima se oglasio književnik, publicist i kritičar **Endre Lévy**, postavljajući u premijer plan ne samo pruženu blagdansku radost scenske igre, već još i više njeno neprijeporno spoznajno i razvojno ozračje, budući da je tijekom festivalskih dana, na jednom mjestu prikazan izbor najboljih izvedbi devet profesionalnih vojvođanskih kazališta, te je na taj način omogućen poredbeno-kritički uvid u stvaralačke sposobnosti i ostvarenja njihovim protagonistima.

Talijani poklonici

»Prošao je festival ... kojim je 'narod pozornice' zajedno sa gledalištem slavio svoju umjetnost«, piše Lévy. Tom je prigodom, tijekom 25 dana oko 800 članova gostujućih umjetničkih ansambala izvelo 23 predstave, koje će vidjeti oko 12 tisuća gledatelja, ili prosječno po izvedbi oko 520 Talijanih poklonika. Osim ostvarenja dramskih klasika, prikazano je i devet suvremenih, mahom domaćih djela, među kojima i jedno iz pera subotičkog autora **Matije Poljakovića**.

»Uz ono što je sa scene pruženo gledateljstvu i kritici, kloneći se velikih riječi, može se svesti na zapažanje da je naš grad, sam provodeći cijeli festival, pokazao kako smo ovdje dorasli nakani i ovladali uvjetima potrebnim za dalji razvoj i uspon kazališne umjetnosti«, poručuje Lévy. Po njemu se ovo od Subotice i očekuje – budući da ona s razlogom slovi, u svakom pogledu, za svojevrsan sjeverni stožer, pa tako i kao neupitno središte glede kulture kojemu gravitiraju Bačka Topola, Senta i Kanjiža, kao i sva naselja od Bajmoka pa nadalje, uključujući i Sombor sa svojim skupinama salaša.

U tom kontekstu valja sagledati i njezin mogući prinos u ostvarenju onih zamisli o Subotici kao **stalnom festivalskom gradu vojvođanskih kazališta** koje bi postalo poprištem sučeljavanja već potvrđenih scenskih vrijednosti i onih u nastanku, što traže svoje mjesto.

Kazališna uspomena

»Tragom toga i takvoga opredjeljenja iz bogate riznice dramske literature, osim dva **Shakespeareova** komada, našla su se i djela **Marina Držića**, **Gorkoga**, **Balzaca**, **Ostrovskog**, **Klabundea**, **Krleža**, **Pearl Buck**, **Vojnovića**, **Begovića** i **Morzita**, a također i suvremeni autori poput **Pere Budaka**, **Josipa Kulundžića**, **Jovana Putnika** i **Matije Poljakovića**. Od glazbenih komada na prvom mjestu je prikazana **Zajčeva** opera *Zrinski*, zatim ostali veliki stvaraoci **Verdi**, **Bizet** i **Donizetti**. Na našoj pozornici bili su ansambli iz cijele Vojvodine: profesionalna kazališta iz Bačke, Banata i Srijema. Vidjeli smo i one koje smo poznavali samo iz tiska. Novosadska drama, a naročito opera s predstavom *Lucia di Lamermur* mogla se razvijati na bogatoj kazališnoj tradiciji. To se osjećalo na **Krležinoj Agoniji**, ali je kazalište dalo još više u baletu i umjetnički postavljenoj *Aidi*. Bez sumnje da su najveći doživljaj pružale dvije predstave *Jugoslovenskog dramskog pozorišta*: *Jegor Buličov* i *Dundo Maroje*. Gledali smo vrhunce dramske umjetnosti – mislim ovdje na kreacije **Milivoja Živanovića**, **Rahele Ferari** i **Joze Laurenčića** – pa je ovo ostalo za svagda kao najljepša kazališna uspomena. Vojvođani: mlado kazalište iz Mitrovice, nadalje kazalište iz Zrenjanina, Pančeva, Vršca, kao i kazalište iz Somobra i B. Topole uvjerali su nas da su mnogo napredovali i pred njima stoji put širih mogućnosti. Ovaj festival nas je uvjerio, da naša subotička kazališna umjetnost nije provincijska, jer njen razvoj ... zajedno s ostalim napreduje. I ako kvalitativno ima razlika, ipak i odavde se dižu talenti kao i s pozornice prvog teatra države, koji ove talente očekuje, zove i šalje ih na sve strane. Naša kazališna umjetnost je socijalistička, gdje je novac samo pomoćno sredstvo: Pomiće umjetničke napore, svakog ansambla bio on na ma kojem dijelu naše zemlje. Cilj je jedini: da naša kazališna umjetnost dospe svuda kako bi se naš narod što više uzdigao i uživao u njenim višim dostignućima. To je bio cilj festivala, a biti će i u buduću u našem festivalskom gradu. Narod se susreće s umjetnošću, s umjetnicima, a umjetnost i umjetnik, se upoznaje s narodom [Naša pozornica, 13-14, 1952./53., 4-7.]«, napisao je Endre Lévy u povodu Subotičkog festivala vojvođanskih kazališta, prve smotre profesionalnih kazališta u Vojvodini.

Sarana

Ova fotografija je snimljena 1956. ili 1957. god. u Sontu na dijelu groblja koji Sonćani zovu Kalvarija. Na njoj je mladež snimljena poslije sahrane mladoga momka **Antuna Miloša, Ujnicinoga**, koji je umro od sušice (tuberkuloze). U pozadini se vidi zavjetna kapela Srce Isusovo koju su sagradili Sonćani katoličke vjere 1842. u znak ufanja Srcu Isusovom. Oko blagdana Srce Isusovo i na sam blagdan Sontu je godinama pogadalo veliko nevrijeme. Bogobojažni narod se odlučio da taj dan posveti Isusu, posti i moli za oslobođenje od vremenskih nepogoda, kolere, kuge i gladi. Pored kapele je zvonik koji je srušen 26. kolovoza 2006., samo dva dana nakon kojih bi »doživio« sto godina. Nama lijevo se vide kapelice Križnoga puta i velebni spomenik nad grobnicom obitelji **Greber, Merkl, Wagner, Schumacher i Paču**. Ispred kapele je Raspeće, također zavjetni spomenik obitelji **Krstin, Kozonjini i Mihaljev, Riđini**, podignut 1947.

U Sontu je bio običaj da se prilikom sprovoda djevojaka i momaka mladež odjene u svečanu sonćansku nošnju, okiti cvijećem i u tišini isprati svoje parnjake. Djevojke su odjevene u *delincku*, jel *kašmarincku* (tanji i deblji štofovi od kašmira s cvjetnim detaljima u raznim bojama) suknju. Takvi materijali su se kupovali i u Sontu kod dućandžije **Rajtera** (sada je tu sagrađena pravoslavna crkva). Na gornjem dijelu tijela nose vezeni i pulani košuljac. Pripasale su *plantikama pregač*. Kosu su zagladile preko tjemena i uplele u *kukulj* »od uva do uva«. Djevojke su obuvene u sandale s tenk petom, kako kaže moja sugovornica **Marija Bošnjak, Bilimatina**, udana **Tolorić, Dološova**. Marica je rođena 1935, a na fotografiji je treća u prvom redu, nama s lijeva na desno. Ona je jedna od rijetkih još u životu. Momci su bili odjeveni u crne *bričes* hlače od samta, čakšire na grane (izvezene vezom na džepovima), vezene košulje od pamučnog re-

brastog platna srvijana tkanog u kućnoj radinosti. Preko košulje nose crne *fros Luke*, najčešće od pliša (velveta) ili somota (samta) decentno vezanih zlatnom niti i po malo nitima drugih boja. Na glavi nose crne šešire s kitom prirodnog ili umjetnog cvijeća. Na nogama imaju crne, visoke čizme.

Povorka je kretala od kuće pokojnika, u redu po dvoje, prvo niži rastom, pa onda viši, jer su se upokojeni držali u kući u kojoj su i živjeli do smrti. Po četiri momka su nosila *lis* (lijes) i putem su se smjenjivali. Pored svakoga momka je hodala djevojka. Zvona na Kalvariji su zvonila sve vrijeme sve do ukapanja.

Ova ekipa je bila uvijek spremna za sahranu. Jedan momak je imao dužnost da ide po selu i poziva mladež da se sprema za sahranu. Svi su bili neoženjeni i neudane. Kad bi se netko vezao brakom, imao je za dužnost pronaći novu osobu na svoje mjesto. U vrijeme ovog sprovoda mladež nije bila pozivana na *karbine* (na jelo poslije sprovoda), eventualno su bili pozivani u kuću pokojnika na *peretke* (kifle).

Momci i djevojke s fotografije su imali još jednu dužnost, a to je spremanje i čišćenje doma mladeži, *Omladinckoga doma*. To su radili sasvim besplatno i s velikim elanom. Kako i ne bi kad su se u dane igranki među prvima hvatali u kolo, jer i igranki nije bilo u svako doba godine. O adventu nije bilo igranki, već u božićne, novogodišnje, u dane triju kraljeva, o pokladama do pokladnog utorka uvečer kad se *saranijo begeš*. Za Uskrs su ponovo počinjale igranke sve do Mladoga Uskrsa. Poslije Mladoga Uskrsa su igranke prestajale sve dok se ne sveže prvi snop novoga ječma.

S kasnim pedesetim godinama dvadesetoga stoljeća prestao je ovaj običaj na sprovodima. O njemu nam još svjedoče samo stare fotografije kao što je i ova.

Ruža Silađev

Križni put za djecu NA KALVARIJI

Ove godine najmlađi su »otvorili« sezonu na subotičkoj Kalvariji, predvodeći križni put u nedjelju, 26. ožujka. Okupio se lijep broj djece koja su pjevala, čitala, nosila simbole i poruke dok je prigodno razmatranje održao mons. **Stjepan Beretić**. »Krasno je bilo vidjeti vas kako spremno pratite Isusa na njegovom križnom putu i tako se pripremате za najveći kršćanski blagdan Uskrs. Ne posustajte nego nastavite i dalje, svaki u svojoj župi«, istaknuo je mons. Beretić.

DAN ŠARENIH ČARAPA u školi *Ivan Milutinović*

Kao i svake godine, i ove su učenici Osnovne škole *Ivan Milutinović* i predškolci vrtića *Marija Petković Sunčica* iz Subotice 20. ožujka zajedno obilježili Svjetski dan osoba s Downovim sindromom. U znak podrške svojoj prijateljici, ali i drugim osobama koje imaju višak cijelog ili dijela 21. kromosoma osmislili su program za ovaj dan. Cilj obilježavanja 20. ožujka

je razvijanje svijesti o važnosti potpore osobama s Downovim sindromom, te budući da je simbol obilježavanja ovog dana oblačenje šarenih, odnosno različitih čarapa, djeca su ih sva toga dana i obukla kako bi istakla bogatstvo različitosti.

Tijekom dva školska sata održane su tri različite radionice u kojima su učenici i predškolci uživali. Imali su priliku raditi s Montessori materijalima, učiti matematiku i o biljkama pomoću računala i tableta, a u likovnoj radionici iskazati svoju kreativnost ukrašavajući čarape. Veoma zabavno, edukativno i inspirativno, što se vidi i na fotografijama. A da svima bude ovako lijepo potrudile su se učiteljice **Biljana Vojnić Hajduk**, **Sanja Dulić** i **Danijela Romić**.

Posljednji dan kviza ČITAM I SKITAM

Još samo danas možete popuniti online upitnik kviza *Čitam i skitam* na mrežnoj stranici Gradske knjižnice Subotica <http://www.subiblioteka.rs/hr/online-kviz/>! Budući da je za popunjavanje upitnika dovoljno svega 5 minuta sve još stignete, mada vjerujem da ste to već obavili.

Važna najava!

Ne zaboravite: javno izvlačenje nagrada bit će u ponedjeljak, 3. travnja, u 12 sati u čitaonici Gradske knjižnice Subotica.

Sve Vas srdačno očekujemo da skupa zapjevamo našu himnu i podijelimo mnoštvo vrijednih nagrada.

Čitanjem do zvijezda:

ĐURĐINČANKE PUTUJU U ČAKOVEC

Znate one fore... čitanje je super, čitanjem možeš dosegnuti zvijezde... E pa uopće nisu fore već je to uistinu tako. Ne vjerujete mi? Znam veliki broj djece koja vam to mogu posvjedočiti, a među njima su i sudionici Međuškolskog natjecanja u znanju i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda*, koje je za našu županiju održano 23. ožujka u Gradskoj knjižnici Subotica. Ovo prestižno natjecanje u čitanju organiziraju Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provode Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Nakon školske razine pobjedničke ekipe, ukupno sedam, iz osnovnih škola *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice, te *Vladimir Nazor* iz Đurđina, *Matija Gubec* iz Tavankuta i *Pionir* iz Žednika okupili su se u subotičkoj knjižnici kako bi odmjerili svoje znanje i kreativnost, te odlučili tko će putovati u svibnju u Čakovec na državno natjecanje. Bilo je baš uzbudljivo, nijanse su odlučivale ali ipak je riješeno da će tu čast imati predstavnici OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina, jer su pobijedili u obje kategorije.

Josipa Stantić – 28,5

mentor: **Marta Vargek**

2. mjesto: OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – 88,5 bodova

Zdenko Ivanković – 37,5

Andrea Cipo – 29,5

Martina Kujundžić – 21,5

mentor: **Biljana Horvat**

Josipa Horvacki

Marta Vargek, Josipa Dulić, Lucija Horvacki, Josipa Stantić

3. mjesto: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 86,5 bodova

Lea Vojnić Đanin – 31

Anamarija Kuntić – 32

Matea Rudinski – 23,5

mentor: **Ivana Matić**

Kategorija plakat:

1. mjesto: **Josipa Horvacki**, OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – 19 bodova

mentor: **Marta Vargek**

2. mjesto: **Ivana Imrić**, OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 18 bodova

mentor: **Ivana Matić**

3. mjesto: **Zdravko Ostrogonac**, OŠ *Matija Gubec*, Tavankut – 17 bodova

mentor: **Sanjin Ivašić**

Povjerenstvo za kviz znanja u sastavu **Bernadica Ivanković**, **Nevena Mlinko** i **Ana Gaković**, te za kategoriju plakat **Jasmina Jovančić-Vidaković** i **Ružica Miković-Žigmanov** objavili su sljedeće rezultate:

Kviz znanja:

1. mjesto: OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin – 89, 5 bodova

Josipa Dulić – 29

Lucija Horvacki – 32

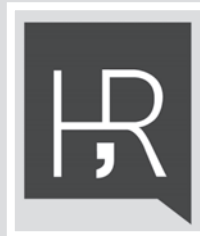
Pobjednici su dobili rančeve da u njih spakiraju stvari za Čakovec, a ostalima su uz diplome i zahvalnice uručene i... a što bi drugo – knjige! Svima čestitam, a vama poručujemo: provjerite njihove konstatacije, uvjerite se osobno jesu li istinite. Može li se čitanjem do zvijezda?

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 meteri po jutru. Tel.: 064 305 1488	Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunice. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.	Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepjene. Potrebna ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Prodaje se veći i manji (skoro nekoristišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.	Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.
Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Prodajem lijepu komfornu kuću s etažnim grijanjem na čvrsto gorivo na placu od 2 motike i 5 motika bagremove šume u produžetku placa. Treba pogledati. Može i zamjena za dvosoban stan uz dogovor. Tel.: 064 1759512.	PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.	Hitno trebam majstore za regips kod renoviranja moje dvije kuće na Jadranskom moru u Hrvatskoj – Zadar, s hrvatskom ili mađarskom putovnicom. Tel.: 063 7668808 Nikola – nikola.vujic933@yahoo.com	Prodajem crjepanu kaljavu peć, braon boje 136/82 cm i šivači stroj bagat <i>singericu</i> . Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Žena sa iskustvom prima čišćenje kuća-stanova može i kuhanje i čuvanje starih osoba. Tel.: 062 1941729.	Tražim kupca za vikendicu u Vrboskoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m ² , suvlasništvo parcele 500 m ² prilaznog puta 105 m ² . Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridian12@gmail.com.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Na Radanovcu prodajem peterosobnu kuću na placu od 2 motike, etažno grijanje, gradski vodovod, telefon, autobusno stajalište udaljeno 500 m. Plus 5 motika bagremove šume. Može zamjena za poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj ili okolici Subotice. Tel.: 064 1759512.	Ozbiljna žena 50-tih godina primila bih na dvorbu stariju osobu za plaću. Može i u Hrvatskoj. Tel.: 064 0730793.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.	Ozbiljna žena, Hrvatica 50 godina želi upoznati muškarca do 65 godina. Može i iz Hrvatske. Samo ozbiljni. Tel.: 064 0730793.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Odijelo za prvu pričest, haljine za maturalne svečanosti i vjenčаница od čipke iz uvoza na prodaju. Tel.: 060 1554743.	Prodajem razna bunjevačka ruva od paje, sukna, sefiri, rojtoš, peržijan, plišane i druge marama, muške čizme, čakšire i šubaru, kaput s peržijanom i slično. Naprodaj pregače ponjave, astal i stolice, tepisi i slično. Kalajsane kačice za mast i mesnate svinje. Tel.: 024 528682.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.	
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.		
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topli voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.		

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 28.3.2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARAOĐEVIĆ PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

USKRSNA NAGRADNA IGRA NIU HRVATSKA RIJEČ

Dragi naše čitateljice i čitatelji

Trebate sakupiti četiri nagradna kupona koje ćemo objavljivati u četiri broja *Hrvatske riječi* (3., 10., 17. i 24. ožujka). U petom broju (31. ožujka), objavit ćemo nagradni talon na koji trebate zalijepiti sva četiri kupona (koje trebate izrezati iz navedenih brojeva), te joker kupon koji zamjenjuje jedan od nedostajućih nagradnih kupona.

Nagradni talon s nagradnim kuponima trebate staviti u kuvertu i poslati na adresu naše redakcije:

Hrvatska riječ, Trg Cara Jovana Nenada 15/II 24000 Subotica ili je donijeti osobno.

Pravo sudjelovanja u nagradnoj igri imaju svi čitatelji *Hrvatske riječi*, izuzev zaposlenika i honorarnih suradnika.

Javno izvlačenje nagrada bit će 12. travnja u prostorijama NIU *Hrvatska riječ*,

a popis svih dobitnika bit će objavljen u *Hrvatskoj riječi*.

AQUA HOME – toaletni ormarić BANE, CROART – umjetnička slika, AUTO KUĆA VIDA KOVIĆ – pregled vozila (x 2), kontrola klima uređaja (x 2), zamjena guma (x 2), RELAX PLUS – bowen tretman, MOBTEL – mobitel, PC BIT – gamerski miš, BUTIK OTTY – poklon po izboru darodavca, FLY FLY TRAVEL – izlet u Temišvar, DARABOŠ – torta (x 2) STIL B – zidni sat, MADEMOISELLE – ženska bluza BANJO SHOES – ženska torba, UGRIP – obilazak kontraminskog sistema i podzemlja Petrovaradinske tvrđave – za dvije osobe REHABILITATION – rehabilitacijski paket GRADSKA OPTIKA – vaučer u iznosu od 5.000 dinara za izradu naočara HRVATSKA RIJEČ – pretplata na tiskano izdanje tjednika *Hrvatska riječ* (x 10), komplet knjiga u nakladništva NIU *Hrvatska riječ*

Nije rijedak slučaj da su članovi jedne obitelji sudionici istog sporta

BRAĆA po rukometu

Da se ljubav prema sportu prenese na više članova jedne obitelji nije rijedak slučaj. Tako se često događa da se istim sportom bave braća, sestre, roditelji i djeca, a junaci naše priče su **Željko** i **Jovan Peić Tukuljac**, rukometaši subotičkog superligaša *Spartak Vojsputa*.

Željko, rođen 1998. godine, malko je stariji od Jovana, rođenog 2000. godine. Igraju trenutno u različitim timovima, ali ih zajednički put često dovede na isti trening. A o govoru o rukometu unutar obitelji ne treba mnogo trošiti riječi – on je svakodnevno na »meniju« u ovoj obitelji.

Željko: razvojni put strijelca

Pripovijetku o braći Peić Tukuljac početi ćemo sa starijim Željkom. Rukometom se, kako kaže, bavi već deset godina, mada se u prvi mah činilo da će postati nogometaš.

»Upravo tako, u jednom momentu se činilo da ću poći nogometnim stazama, ali sam u jednom trenutku odlučio prijeći na rukomet. U Osnovnoj školi *Sveti Sava*, koju smo pohađali brat i ja, počela je s radom sekcija rukometa. To me je privuklo, počeo sam dolaziti na treninge i zavolio sam ovaj sport. Tek sada, kada sam na pragu svoje seniorske karijere, ta ljubav buja.«

I zaista, karijera našeg sugovornika krenula je ubrzo uzlaznom putanjom. Paralelno je radio i s drugim timom, nastupao je u Bačkoj ligi, u kojoj je prošle sezone bio i najbolji strijelac, a ove sezone igra na »dvoju« registraciju u *Crvenki*. Takva registracija mu omogućuje da se stavi, kada je god to potrebno, na raspolaganje treneru prve momčadi **Slaviši Lakoviću**. Svjestan je i sam da će mu period »kaljenja« itekako dobro doći.

»Bilo je malo čudno u početku igrati za neki drugi klub, ali sada sam se navikao i sve je O. K. I dalje sam član *Spartak Vojsputa*, s momcima sam na treninzima, a kada god zatreba, tu sam. Poslije titule najboljeg strijelca u Bačkoj ligi (Treća liga),

■ Željko Peić Tukuljac

bilo je vrijeme za novi izazov u *Crvenki*, u Prvoj ligi«, nastavlja Željko.

Istovremeno, njegovi suigrači guraju u Super ligi. Upravo je završen prvi dio natjecanja, a predstoji play-off, u okviru kojega će *Spartak Vojsput* prvi odmjeriti snage protiv *Crvene zvezde* iz Beograda. Na tablici play-offa izdvojila se *Vojvodina* sa 17 bodova, po 10 imaju *Crvena zvezda* i *Dinamo*, *Spartak* i *Sloga* po 8, a *Šamot* 7 bodova.

»Mislim da smo sve iznenadili dobrim igrama, jer je *Spartak* ove godine značajano pomladio tim. Kreće play-off, bilo bi najljepše da ga osvojimo, ali se bojim da je to malo nerealno, jer *Vojvodina* ima devet bodova prednosti u odnosu na nas. No, borba za drugo mjesto je sasvim realna«, dodaje Željko.

Jovan: savjetima do prvog tima

Daljnji tijek razgovora vodi nas do mlađeg Peić Tukuljca – Jovana. Odmah saznajemo zanimljivu činjenicu.

»Iako sam mlađi, ja sam se prvi počeo baviti rukometom. Bilo

je to upravo u toj školskoj sekciji, a kasnije smo i brat i ja prešli u *Spartak*. Od početne zainteresiranosti sve se brzo pretvorilo u ljubav prema rukometu. Posebno mi se sviđa osjećaj kada počne utakmica, kada krene borba. Čini mi se da je to u stvari ono što me drži i dalje«, priznaje Jovan.

Jovan igra na poziciji srednjeg lijevog beka, Željko je lijevi bek, a bez obzira na nešto drugčija mjesta u timu često jedan drugog savjetuju.

»Normalno je da u našim međusobnim razgovorima veliki dio odlazi na rukomet. Pogotovo pričamo poslije utakmica, dosta analitički. Nađemo savjet koji bi onom drugom pomo-

gao u igri, komentiramo stvari koje su se događale na utakmici, našu igru...«, objašnjava Jovan.

Na pitanje što jedan drugom kažu u kritikama, Jovan odgovara:

»Kako bismo bili još bolji igrači, ja moram prvo poraditi na šutu, a on vjerojatno na brzini i 'finti'!«

Jovan je bio u zapisniku utakmice prve ekipe, prošle sezone u play-offu protiv *Metaloplastike*, ali još nije doživio da čuje pljesak gledališta kada uđe u igru.

»Skidao« sam se za prvi tim, a još uvijek čekam prve minute. No, bez obzira na to, dragocjen mi je svaki trening s prvim timom.

Momci su u redu, dobri su igrači, poznaju rukomet, a radi su uvijek nas, mlađe, nešto i naučiti. Značilo mi je i što je *Spartak Vojput* igrao prošle godine SEHA ligu, prošle su kroz Suboticu neke zaista odlične ekipe, sam vrh europskog rukometa. Neka-ko mi je najveći dojam ostavio **Pavel Atman**, član *Meškova* iz Bresta, inače i ruski reprezentativac«, kaže sugovornik.

Kao i njegov brat, i on se nada da će popularni subotički *putari* skinuti s rukometnog trona elitne srbijanske lige momčad *Vojvodine*. Ove godine je to teško očekivati, ali narednih, tko zna...

»Ima u Subotici odličnih mladih igrača, dugogodišnji sistematski rad daje rezultate, dobijamo sve više šansi u prvom timu i vjerujem da će uskoro doći vreme da podnesemo značajniji teret u igri«, zaključuje Jovan.

D. Vuković

Jovan Peić Tukuljac

Nastupio i u SEHA ligi

Željko Peić Tukuljac se može pohvaliti da je zabilježio i nastupe u izuzetno jakom regionalnom takmičenju – SEHA ligi, u kojem je igrala momčad rukometaša iz Subotice.

»Igrao sam protiv *Tatrana* iz Prešova u Subotici, a potom i na gostovanjima u Veszprému, Našicama, Brestu... Sjećam se da je bilo mnogo treme u prvom meču, tresao sam se pred svim tim čuvenim igračima i timovima, ali svaki nastup potom bio je lakši. Bila je to sjajna prilika da vidimo gdje se nalazimo u odnosu na europski rukomet.«

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 20. 3. 2017. godine nositelju projekta VIP MOBILE DOO Novi Beograd, Milutina Milankovića br. 1ž, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije »NS2083 03 SU Subotica-Harambašićeva«, na katastarskoj parceli 4150/1 KO Stari grad, ulice: Trg svete Terezije br. 1 (46.098289°, 19.658858°).

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/10934_1.pdf

U NEKOLIKO SLIKA

Iz Ivković šora

Prisio FRUŠTUK

piše: Branko Ivković

E, čeljadi moja, ja se rišio, doduše malkoc fajin mi pomogla i snaš Teza što me izružila, veli ona meni niki dan u dućanu: »Šta si se ti, Braniša, snuždio kugod kaki pokisnut pilež? Ne žališ valjda i sad za tim poslom? Ta iziš ga, neš sad valjda zdravlje izgubit! Nemoj se ti uzdat ni u kog, vidiš da niko ne tiska da ti pripomogne a i imaš to malo zemlje, rane imaš pa se lipo bavi tim čime ti se i familija bavila. Jel ti znaš da se kadgod za svinje kad njim štogod fali prvo išlo pitat tvog dida Grgu, pa se tek onda, ako on ne zna, zvao doktor za josag. A i objekat imaš, od baće ti osto«. Mislim se ja, čeljadi moja, pa dobro žena i kaže. Zapustario sam moje, a samo politiziram i vraćam sebi na štetu. Lipo ja čim sam došo iz dućana navalio čupat stare stupove, topit smolu i mazat nove da ne trunu. Radim jeto već dvi nedilje ko bisan, neću više borme molit nikog već sam sebi opravit industrisku zonu, i to baš ode u Ivković šoru, pa nek bisni ko oće. I danas sam se latio, skuvo u kori krumpira i baš križam crnog luka i slanine iz prisolja na sitnije katane jel nemam zubi kad jevo ti Periš. Još s vrata viče i sida za astal. Nudim ga da ide, al neće jel kaže da je zdravo važno. Šta je toliko važno mislim se ja, nijel kogod umro u šoru, i ovako smo se fajin proridili, kad on oma potego: »Jesi l ti čuo, Braniša, da su ovi naši na viću rišili i svitu poručili da mož vokšovat ko za kog oće al da je na demokrackom putu?«. Nije da ne virujem sam sebi, al mislim se niki pa jel ovaj čovik pošandrcio jal šta mu je? Čime se on još sekira? Ta svakako neće proć ni par lita, pa će bit nova izbiračina. »Ta šta si zinio u me kugod tele u prazne jasje već divani šta misliš da bi tribalo radit.« »Pravo da ti kažem, Periša moj, mene su zvali doduše niki da budnem na škatuljama al neću. Baš sam se taj dan udivanio da ćemo sadit ja i Joso kuruze, i vokšovat ću ić ako stignem. A šta si se ti tako uzrujo kad nikake hasne nemaš? Al zato vidim da imaš fajin veliku glavurdu, pa misli s njom. Šta tebi ima kogod kazat za koga ćeš ti vokšovat? Jel ima tamo ogađeni astali da te niko ne zbunjiva dok zaokruživaš? E, onda tako nek i budne. Čito sam i ja, nika furija ispala da je jedna naša kazla da triba vokšovat za ovog što je sad glavni svudak, al sam načito isto tamo da je to njezino privatno kontanje. Znači, nikog žena ne tira ni na kaki gri, a nako pravo da ti kažem čovče da sam sad mlađi pa da sam u kakim poslu dobro plaćenim i ja bi se borme zdravo konto jel bi bio glupav ko do sad. Triput su me kećili iz službe i uvik zato što sam bio za svoje. A kad su došli ti moji na vladu, to jest bliže vladi, oni me ni ne poznadu pa sad zato pod stare dane opravljam svinjake. Neg, lipo ti sidi pa í. Ja moram radit i nemam kada mudrovat. Ako neš, onda se spremi pa š mi pomoć u svinjaku. Jevo, sad mi se i krumpir skroz oladio. Taki je kugod mrtavac. Hu, kurtala bilo i praznog divana, sad ću ostat gladan. Kud sam se i upušto s tobom raspravljat...«

Bać Ivin štodir

Ostaće PUSTO SELO

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva niki dan sijo na biciglu, pa se krenijo po ataru. Lip zrak, pa se volji projt, a i doktorica mu rekla da se mora svaki dan jal dobro prošpacirat, jal probiciglat. Sve se rascvalo, u duše mu milina. Krenijo se okolo, ošo prvo do kombinata, sustavijo se na bentu i dugo gleda u zgrade u kojima kadgoda radijo njegov pokojni dada. Sve mu to sad izgleda zapušćano, nema živosti ko kadgoda. U cilomu ataru se radi, traktori samo zuju, jedino na kombinatovi njiva ni žive duše. A dobar komat uredno poradit. Misli se, vada po mraku. Istina, divanilo se svašta. Te došli ni na kamila, te došo nikaki veliki gazda, država mu dala, samo da se poradi. Jedino nisu tili ni dat ni prodat ljudma iz njegovoga sela, što jim stari, godina unatrag, bili paori. Ispalo da oni ništa ne znu, pa će jim sad ti što došli na kamila pokazat kako triba radit zemlju. Dan pri toga biciglo se nonu drugu stranu, skroz do Mostonge. Tamo kadgoda bile njive o njeve zadruga. Sve lipo obradito, bašće dokle ti oko dopire. Paprike do lakta, celer ko dičja glava. Zaljivalo se vodom iz kanala, rodilo za divan. Prodavalo se u cile ne velike države. Dok bilo njeve robe, ni se pitalo koliko košta. Gleda pridase, mora dobro pazit da ne natira u vagaš, jal u kaku jamu. Ako prolazi kaki traktor, mora se skinit sa bicigle i oturat je u stranu. A kadgoda taj put bijo ravan ko kaldrum i širok, dva velika kombaja mogla projt jedno nuz drugo. Gledi, nema više ni stari zadružni bašći, sve zaparložito. A do kanala ni mogo ni dojt, put skroz zakorovit, ostala o njega samo uska stazica. Vada je ugazili ni što po mraku idu u ribu. Duboko izdanijo, okrenijo biciglu, pa natrag u selo. O toga što vidijo u dva dana, čeljade zaboli duša samo ka se siti da u na stara vrimenta zadruga i kombinat ranili po sela. Jal ko jedni, jal ko drugi, našlo se posla i zone što se fodbalovali i zone što izigravali. Mladi ostajali u selu, rano se ženili, pa i škula i sokakevi bili puni dice. I tako sve do ni godina ka se počelo ratovat i rasprodavat šta se i komu stiglo. Propali i zadruga i kombinat, a čeljad stala tražit posla digod se moglo najt. Najviše po drugi država. Sve što tamo nisu tili radit njevi, bać Ivinima bijo spas. Tako zaštodi-ran dobiciglo se i do sela. Izdaleka vidi da se u centru okupilo puno svita. Došo bliže, većinom mlađa čeljad. Velu, iće radit u Švapcku na nikoliko miseci. A dosta nji ne bi marilo tamo ostat i zauvik. Malo se kiselo smiju, ne mož reć da se raduju takomu poslu, unaprid znađu kaki je težak, al raduju se nomu što će zoti nikoliko miseci donet. Znade bać Iva da toliko doma ne možu zaslužiti u nikake nadnice. Vidi po njegove kako je. Ide u nadnicu u drugu varoš. Radi se teško i u ladnomu, a nadnica baš i nema na vrime. Gazde otežu, pa no što zasluži danas, dobije istom za nikoliko miseci. I još kažu, ako ti ni dobro, traži di će ti bit bolje. A niki dan mu veli da i ona ne bi marila na koji misec u Švapcku. Baram nadnice neće morat tako dugo čekat.

MISLI

Aristotel: Čovjek nije ni zvjer ni bog, pa da je sam sebi dovoljan.

Seneka: Djelo neće biti ispravno ako namjera nije ispravna.

Oscar Wilde: Najveći porok je površnost.

KVIZ

Balint Vujkov

Tko je bio Balint Vujkov?

Gdje je i kada rođen i što je bio po profesiji?

Koji je književni časopis pokrenuo s prijateljima 1932. godine?

Zbog čega je uklonjen iz javnog života 1973. godine?

Kako se zove književna manifestacija njemu u čast, utemeljena 2002.?

Kada i gdje mu je podignut spomenik?

Kada je preminuo?

Sakupljač i obradivač narodnih pripovjedača Hrvata, književnik i kulturni djelatnik.
Rođen je 1912. u Subotici i bio je pravnik po profesiji.
Književni časopis *Bunjevačko kolo*.
Zbog svojeg otvorenog ištjecanja hrvatstva i rada na povezivanju ovdašnjih Hrvata s maticom Hrvatskom.
Dani Ballinta Vujkova.
Godine 2011. u Subotici, u parku ispred Gradske kuće.
Umrlo je 1987. u Subotici.

VICEVI

Ulazi Stipan u apoteku, pa kaže:

Dajte mi, molim Vas, *plivadon*.

Oprostite, nemamo ništa od *Plive*, ali može li od *Krke*?

Pa dobro, dajte mi onda jedan *krkadon*!

Kate, daj mi one golf čorape, kaže Stipan.

Koje, Stipane?

One s devet rupa.

FOTO KUTAK *Popodnevna drijemka*

Tv program

PETAK 31.3.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Čarolija
10:12 Neobični vlakovi: Japan
11:12 Ekumena: Percepcija
pape Franje u hrvatskoj
javnosti
11:44 TV Kalendar
12:00 Dnevnik
12:20 Voli me zauvijek,
telenovela
13:12 Informativka
13:21 Hrvatsko podmorje:
Mljet 2
13:53 Bonton: Poslovni pozivi
nepoznatima
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
- telenovela
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton: Sunčane
naočale
18:10 Manjinski mozaik
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:02 Dokumentarni film
21:00 Hrvatska za
21:52 Ejnar Dyggve -
građanin Solina
22:22 Dnevnik 3
22:37 Vijesti iz kulture
22:50 Eurojackpot
23:00 Lovci na trolove,
dokumentarna serija
23:55 Lars ima curu,
američko-kanadski film
01:40 Njihova liga, američki
film
03:45 Skica za portret
04:00 Čarolija, serija
04:50 Voli me zauvijek,
telenovela

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Pipi duga čarapa
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Pssst priča: Plemenita
Papuča i Šlampava
07:18 Pjesmice i brojalice
07:22 Tobijin putujući cirkus
07:30 Lein kutak:
Postavljanje stola
07:36 TV vrtić: Mađioničari
07:46 Tajni dnevnik patke

Matilde:
08:02 Dinoslavci
08:08 Žak i Kvak
08:19 Vedranovi velikani
08:30 Kronike Matta Hattera
08:56 Moja životinjska obitelj
09:02 Noćne more iz svijeta
prirode
09:30 Školski sat: Projekt
Drugi - Stranci
10:00 Priče iz maksimirske
šume: Proljetnice
10:15 Karolinzi i Hrvati:
Crux et ferrum
10:34 Gem, set, meč -
serija za mlade
11:03 Paul O'Grady i ljubav
prema psima
11:31 Ubojstvo, napisala je
12:21 Zavolite svoj vrt
uz Alana Titchmarsha,
dokumentarna serija
13:08 kratki dokumentarni
film
13:25 Prvotravanjska čarolija,
kanadski film
14:55 Dizajn interijera u
rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Smrt na Matterhornu,
dokumentarni film
17:33 Dobre namjere, serija
18:17 Sve će biti dobro, serija
19:03 Ljubav u zaleđu, serija
19:50 Glazbeni spot
20:00 Večernjakova ruža -
dodjela medijskih nagrada
21:15 Nemoj nikome reći
21:49 Godina zmaja,
američki film
23:59 Prvotravanjska čarolija,
kanadski film
01:24 Noćni glazbeni
program - Spotovi

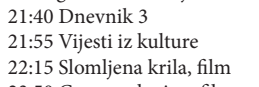
06:20 RTL Danas
07:05 Sve u šest, magazin
07:40 Lego Friends
08:10 TV prodaja
08:25 Kućice iz snova,
lifestyle emisija
09:10 Šef na tajnom zadatku,
reality show
10:20 Lovci na nekretnine,
lifestyle emisija (R)
11:25 Obožavaj ili prodaj,
lifestyle emisija
12:25 Kućice iz snova,
lifestyle emisija
12:55 Tri, dva, jedan - kuhaj!
14:30 Život na vagi,
15:30 KBC, serija
16:30 RTL Vijesti,
informativna emisija
17:00 Lovci na nekretnine,
lifestyle emisija
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas,
informativna emisija

19:15 RTL Vrijeme,
informativna emisija
19:20 KBC, serija
20:00 Superljudi, show
22:10 Pljačka banke, igrani
film, kriminalistički
00:30 Slučaj 39, igrani film,
horor
02:50 RTL Danas

SUBOTA 1.4.2017.

05:25 TV Kalendar
05:37 Klasika mundi: Herbert
von Karajan i Berlinska
filharmonija
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Crvena planina,
američki film
10:30 Uvijek otvoreni
11:05 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:20 HAK - promet info
12:25 Veterani mira
13:15 Duhovni izazovi
13:50 Prizma -
multinacionalni
magazin
14:40 Ratovanje u moderno
doba: Vođe,
dokumentarna serija
15:40 Gradionica vrtova:
Ana, dokumentarna
serija
16:10 Zdrav život
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:15 HAK - promet info
17:20 Fotografija u Hrvatskoj
17:40 Ljepom našom: Poreč
19:45 Tema dana
20:05 A strana, zabavno-
glazbena emisija
21:40 Dnevnik 3
21:55 Vijesti iz kulture
22:15 Slomljena krila, film
23:50 Crvena planina, film
01:10 Ljudi iz sjene
04:57 Ratovanje u moderno
doba: Vođe
05:52 Veterani mira
06:37 Prizma -
multinacionalni
magazin

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 Pipi duga čarapa
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Danica i hrčak

07:15 Pjesmice i brojalice
07:22 Zvonko u zemlji
igračaka, crtana serija
07:31 TV Vrtić: Prvi travnja
07:44 Žak i Kvak
07:57 Profesor Baltazar
08:09 Ručice čarobnice:
Čupkova nova frizura
08:16 Volim životinje: Jelen
08:22 Laboratorij na kraju
svemira:
Dva metronoma
08:29 Juhuhu
08:30 Kronike Matta Hattera
08:56 Moja životinjska obitelj,
dokumentarna serija
za djecu
09:02 Noćne more iz svijeta
prirode
09:30 4Teens, serija za mlade
10:25 U Hestonovu svijetu
11:30 Vrtlarica: Vrt na
balkonu
12:05 Tajna povijest
britanskog vrta: 18.
stoljeće
13:05 Magazin EL
13:30 Auto Market Magazin
13:50 Luka i prijatelji
14:20 Umorstva u
Midsomeru
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Indeks
16:55 Magazin rukometne LP
17:25 Rukomet, LP (M):
Veszprem - PPD
Zagreb, prijenos
19:05 Međimurska popevka
20:00 RED, američki film
21:55 Premradi za smrt:
Bruce Lee
22:55 Motel Bates
23:50 Ludnica u Clevelandu,
00:10 Uvijek je sunčano u
Philadelphiji
01:24 Noćni glazbeni
program - Spotovi

05:50 RTL Danas,
informativna emisija
06:45 Legenda o Tarzanu
08:05 TV prodaja
08:20 Tarzan, igrani film
10:20 Moćne patke 3,
igrani film
12:50 Na putu kući:
Nevjerojatno
putovanje, igrani film
14:30 Čvrsta ruka mira,
igrani film
16:30 RTL Vijesti,
informativna emisija
16:40 Ljepotica i zvijer,
igrani film
18:30 RTL Danas
19:20 Da pukneš!,
zabavna emisija
20:00 Gospodarica zla - TV
premijera, igrani film

22:00 Šašavi petak, igrani film
00:00 Pljačka banke,
igrani film
02:15 Astro show
03:15 RTL Danas,
informativna emisija
04:00 Kraj programa

NEDJELJA 2.4.2017.

07:24 TV Kalendar
07:40 Priča o Eddieju
Duchinu, film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta:
Trošmaria
10:00 Trošmaria: Misa,
prijenos
11:05 Pozitivno
11:40 TV Kalendar
12:00 Dnevnik
12:20 HAK - promet info
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Skica za portret
15:48 Ovo je opera: Alban
Berg - Lulu
16:38 TV kalendar
17:00 Vijesti u 17
17:10 HAK - promet info
17:15 Sve zbog jednog
dječaka
17:36 Sve zbog jednog
dječaka
18:00 #volimnedjelju
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:10 Obrana i zaštita,
hrvatski film
21:40 Dnevnik 3
21:55 Vijesti iz kulture
22:15 Butler, američki film
00:30 Nedjeljom u dva
01:30 Ljudi iz sjene
03:15 Priča o Eddieju
Duchinu film
05:10 Skica za portret
05:15 Plodovi zemlje
06:05 Rijeka: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:33 Pipi duga čarapa,
crtana serija za djecu
07:01 Pjesmice i brojalice:
Kiša pada
07:04 Nestašne životinje,
dokumentarna serija
za djecu
07:09 Danica i kornjača
07:16 Pjesmice i brojalice:
Zekini jadi
07:19 Zvonko u zemlji
igračaka, crtana serija

07:31 TV vrtić: Vodene kozice
 07:43 Žak i Kvak
 07:55 Mišo i Robin: Kampiranje
 08:02 Njama, njam: Grašak
 08:09 Čarobna ploča
 08:30 Čudnovate zgode iz prirode
 09:25 Detektiv Murdoch
 10:10 Detektiv Murdoch
 11:00 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
 11:20 Vrtlarica
 11:55 Nećemo reći mladenki
 12:55 Veličanstveni kolači Fione Cairns
 13:45 Lidijina kuhinja
 14:10 (Re)kreativac
 14:45 Priča o Lukeu, film
 16:25 Magazin Lige prvaka
 16:50 Split: Dizanje utega, EP - do 56 kg, prijenos
 19:13 Pjesme Joška Banova, snimka koncerta
 20:00 Westworld, film
 21:30 Zajedno protiv zločina
 22:20 Crna guja
 23:23 Sinovi anarhije
 00:18 Split: Dizanje utega, EP - do 62 kg
 01:08 Detektiv Murdoch
 02:48 Priča o Lukeu, američki film
 04:23 Noćni glazbeni program - Spotovi

06.00 RTL Danas
 06.45 Tko će ga znati!
 07.35 Lego Friends
 08.45 Naša mala klinika
 09.55 InDizajn s Mirjanom Mikulec
 10.45 Nikad nije kasno
 12.45 Ljepotica i zvijer, igrani film, animirani mjuzikl
 14.25 Gospodarica zla - TV premijera, igrani film, fantazija
 16.10 Superljudi, show
 16.30 RTL Vijesti
 16.40 Superljudi, show
 18.30 RTL Danas
 19.10 RTL Vrijeme
 19.15 Da pukneš!
 20.00 Kapetan Amerika: Ratnik zime - TV premijera, igrani film
 22.50 Nikad nije kasno, glazbeno-natjecateljski show
 00.50 Bliski neprijatelji, igrani film
 02.30 Astro show
 03.30 RTL Danas

PONEDJELJAK 3.4.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:27 Heartland
 10:17 Plodovi zemlje
 11:43 TV Kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Voli me zauvijek
 13:10 Skica za portret
 13:21 Hrvatsko podmorje: Rab
 13:53 Bonton: Sunčane naočale
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža - medicina
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce - telenovela
 16:43 TV kalendar
 17:15 HAK - promet info
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton: Odgovor na pitanje kako si
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:45 Tema dana
 20:00 Labirint
 20:40 Rat za sjeme
 21:37 Otvoreno
 22:29 Dnevnik 3
 22:44 Vijesti iz kulture
 23:02 Mali noćni razgovori
 23:47 Ray Donovan, serija
 00:37 Zakon i red: Zločinačke nakane, serija
 01:22 Boja strasti, serija
 02:50 Heartland
 03:40 Kod doktora, talk-show
 04:20 Skica za portret
 04:31 Imam problem
 04:51 Otvoreno
 05:36 Tema dana
 05:48 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
 06:33 U vrtu pod zvijezdama
 07:01 Pjesmice i brojalice: Mama Kukunka
 07:04 Simfolije, crtana serija
 07:10 Pssst...priča
 07:18 Pjesmice i brojalice
 07:22 Tobijin putujući cirkus
 07:30 Ninin kutak za male
 07:36 TV vrtić
 07:48 Tajni dnevnik Patke Matilde
 08:02 Dinoslavci, crtana serija
 08:09 Žak i Kvak, crtana serija
 08:22 Vedranovi velikani: Vesna Tomić
 08:30 Kronike Matta Hattera, crtana serija
 08:56 Moja životinjska obitelj
 09:02 Noćne more iz svijeta prirode
 09:30 Školski sat: Kako pokrenuti stvari
 10:00 Sedam vrhova: Aconcagua - božica Inka
 10:30 Gem, set, meč -

11:05 Indeks
 11:35 Ubojstvo, napisala je - serija
 12:25 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
 13:20 Magarac na meniju, njemački film
 14:55 Dizajn interijera
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Tajne dvorca s Ruth, Peterom i Tomom
 17:45 Split: Dizanje utega
 19:10 Ljubav u zaleđu, serija
 20:00 Stadion
 21:45 Nijanse plave, serija
 22:35 Mučke
 23:35 Završni udarac, serija
 00:20 Split: Dizanje utega, EP - do 62 kg, snimka
 01:10 Magarac na meniju, njemački film
 02:40 Noćni glazbeni prog.

06.05 RTL Danas
 06.45 Sve u šest, magazin
 07.20 Legenda o Tarzanu
 08.00 KBC, serija
 09.20 Šef na tajnom zadatku
 10.30 Lovci na nekretnine
 11.30 Obožavaj ili prodaj
 12.30 Kućice iz snova
 13.00 Kapetan Amerika: Ratnik zime
 15.30 KBC, serija
 16.30 RTL Vijesti
 17.00 Lovci na nekretnine
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas
 19.25 KBC, serija
 20.00 Život na vagi
 21.25 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22.15 RTL Direkt, informativna emisija
 22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj! - nova sezona, kulinarski show
 23.30 Kronike zločina, dokumentarno-kriminalistička serija
 00.30 Jerry Springer: Prljavo rublje, dating game show
 01.25 KBC, serija
 02.20 Život na vagi, reality show
 03.15 Astro show
 04.15 RTL Danas

UTORAK 4.4.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:27 Heartland

10:17 Neobični vlakovi
 11:17 Glas domovine
 11:44 TV Kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Voli me zauvijek
 Udomljavanje životinja
 13:21 Hrvatsko podmorje:
 13:53 Bonton: Odgovor na pitanje kako si
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 16:43 TV kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 HAK - promet info
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton: Pune ruke zabave
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:42 Vrijeme
 19:45 Tema dana
 20:00 Mjesto koje zovem dom, serija
 20:55 Global
 21:45 Otvoreno
 22:37 Dnevnik 3
 22:52 Vijesti iz kulture
 23:10 Neobični vlakovi: Tanzanija, dokumentarna serija
 00:05 Ray Donovan
 00:55 Zakon i red: Zločinačke nakane
 01:40 Boja strasti, serija
 03:10 Heartland, serija
 04:00 Kod doktora
 04:45 Skica za portret
 04:53 Otvoreno
 05:38 Tema dana
 05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
 06:33 U vrtu pod zvijezdama
 07:01 Pjesmice i brojalice
 07:04 Simfolije
 07:10 Pssst...priča
 07:18 Pjesmice i brojalice
 07:22 Vrtuljici, crtana serija
 08:02 Dinoslavci
 08:09 Žak i Kvak
 08:22 Ninin kutak: Lutke za prste od kartona
 08:30 Kronike Matta Hattera
 08:56 Moja životinjska obitelj
 09:02 Noćne more iz svijeta prirode
 09:30 Školski sat: Nafta pokreće svijet
 10:00 Ciak junior: Sestrinska ljubav
 10:15 Notica: Violončelo
 10:30 Gem, set, meč - serija za mlade
 11:05 (Re)kreativac
 11:35 Ubojstvo, napisala je
 13:20 Život s tuđim identitetom, film
 14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
 16:40 Stadion
 17:40 Split: Dizanje utega, EP - do 63 kg

19:10 Ljubav u zaleđu, serija
 20:05 Žene, povjerljivo!: Moje vrijeme, moji snovi
 21:00 Zagreb Capuccino, hrvatski film
 22:20 Doktorica Foster, serija
 23:20 Mučke, humoristična serija

05.50 RTL Danas,
 06.35 Sve u šest, magazin
 07.10 Lego Friends
 07.55 KBC, serija
 09.10 Šef na tajnom zadatku
 10.25 Lovci na nekretnine
 11.25 Obožavaj ili prodaj
 12.20 Kućice iz snova
 12.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 14.30 Život na vagi
 15.30 KBC, serija
 17.00 Lovci na nekretnine
 18.00 Sve u šest, magazin
 18.30 RTL Danas,
 19.20 KBC, serija
 20.00 Život na vagi
 21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22.15 RTL Direkt
 22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 23.30 Kronike zločina
 00.30 Jerry Springer: Prljavo rublje, dating game show
 01.00 Jerry Springer: Prljavo rublje, dating game show
 01.25 KBC, serija
 02.20 Život na vagi, reality show
 03.15 Astro show
 04.15 RTL Danas

SRIJEDA 5.4.2017.

06:40 TV Kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:27 Heartland
 10:17 Neobični vlakovi
 11:17 Eko zona
 11:44 TV Kalendar
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Voli me zauvijek
 13:12 Informativka: Sigurnost
 13:21 Hrvatsko podmorje:
 13:53 Bonton
 14:00 Kod doktora
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 16:43 TV kalendar
 17:00 Vijesti u 17
 17:15 HAK - promet info
 17:20 Hrvatska uživo
 18:05 Bonton
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:45 Tema dana
 20:05 Potrošački kod

20:40 Pola ure kulture
21:15 Iza zavjese,
22:00 Otvoreno
22:52 Dnevnik 3
23:07 Vijesti iz kulture
23:25 Neobični vlakovi
Novi Zeland
00:20 Ray Donovan, serija
01:10 Zakon i red:
Zločinačke nakane
01:55 Boja strasti, serija
03:25 Heartland, serija
04:15 Kod doktora, talk-show
05:00 Skica za portret
05:05 Otvoreno
05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 U vrtu pod zvijezdama,
serija za djecu
07:01 Pjesmice i brojalice
07:04 Simfolije, crtana serija
07:10 Danica i jelen koji nije
jelen
07:18 Pjesmice i brojalice:
Kad si sretan
07:22 Tobijin putujući cirkus
07:30 Lein kutak: Šeširi iz
grada Suncograda
07:36 TV vrtić
07:45 Juh
07:47 Žak i Kvak
08:01 Dinoslavci
08:07 Ručice čarobnice:
Čupkova nova frizu
08:13 Volim životinje
08:20 Laboratorij na kraju
svemira: Mumija
08:30 Kronike Matta Hattera,
crtana serija
08:56 Moja životinjska obitelj
09:02 Noćne more iz svijeta
09:30 Školski sat:
Kopno i voda

10:00 Ton i ton: Kolaž, strip,
mural i rock
10:15 Navrh jezika:
Okrenuti se za 360
10:30 Gem, set, meč - serija
za mlade
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Maryna umirovljenička
služba
13:35 Slučaj vjenčanje, film
15:10 Najbolje vrtne kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Ledeni planet: Alpe
17:35 Split: Dizanje utega
19:10 Ljubav u zaleđu, serija
20:05 Apokalipsa, film
23:20 Mučke
00:20 Split: Dizanje utega
01:10 Završni udarac
01:55 Slučaj vjenčanje, film

05.50 RTL Danas
06.35 Sve u šest, magazin
07.10 Lego Friends
07.55 KBC, serija
09.10 Šef na tajnom zadatku
10.25 Lovci na nekretnine
11.25 Obožavaj ili prodaj
12.20 Kućice iz snova
12.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
14.30 Život na vagi, reality
15.30 KBC, serija
16.30 RTL Vijesti,
17.00 Lovci na nekretnine
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.20 KBC, serija
20.00 Život na vagi,
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.30 Kronike zločina,
00.30 Jerry Springer
Prljavo rublje, dating
game show

01.25 KBC, serija
02.20 Život na vagi,
reality show
03.15 Astro show,
emisija uživo
04.15 RTL Danas,
informativna emisija

ČETVRTAK 6.4.2017.

06:40 TV Kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Heartland
11:16 Kruha služiti
11:44 TV Kalendar
12:00 Dnevnik
12:20 Voli me zauvijek
13:15 Hrvatsko podmorje:
Pelješac
13:51 Kod doktora
14:35 Jezik za svakoga
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
16:00 Hanna, slušaj svoje srce
16:43 TV kalendar
17:00 Vijesti
17:15 HAK - promet info
17:20 Hrvatska uživo
18:05 Bonton
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 Šifra, kviz
20:55 Hrvatska moj izbor,
dokumentarna serija
21:20 City Folk 2016.:
Ljubljana
21:50 Otvoreno
22:42 Dnevnik 3

22:57 Vijesti iz kulture
23:15 Romano Bolković
00:00 Ray Donovan
00:50 Zakon i red
01:35 Boja strasti, serija
03:05 Heartland, serija
03:55 Kod doktora, talk-show
04:39 Skica za portret
04:55 Tema dana
05:07 Otvoreno

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 U vrtu pod zvijezdama,
serija za djecu
07:01 Pjesmice i brojalice:
Žabe
07:22 Tobijin putujući cirkus
07:31 Ninin kutak za male:
Oslikani grad
07:37 TV vrtić
07:51 Žak i Kvak
08:00 Mišo i Robin
08:06 Njama, njam: Grašak
08:13 EBU drama
08:30 Kronike Matta Hattera
08:56 Moja životinjska obitelj,
dokumentarna serija za djecu
09:02 Noćne more iz svijeta
prirode
10:00 Čarobna ploča -
Putujemo Europom
10:15 EBU dokumentarni
film
10:30 Gem, set, meč - serija
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Maryna služba
13:40 Moji nesuđeni psi,
američki film
15:10 Najbolje vrtne kućice
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Ledeni planet:
Ande - kraj ledenjaka?
17:30 Dobre namjere, serija

18:10 Sve će biti dobro, serija
18:55 Ljubav u zaleđu, serija
19:50 Split: Dizanje utega, EP
- do 85 kg
22:15 Rocky, američki film -
Ciklus Oscarovci
00:15 Završni udarac, serija
01:00 Moji nesuđeni psi, film
02:25 Noćni program

05.50 RTL Danas
informativna emisija
06.35 Sve u šest, magazin
07.10 Lego Friends
07.55 KBC, serija
09.10 Šef na tajnom zadatku
10.25 Lovci na nekretnine
11.25 Obožavaj ili prodaj
12.20 Kućice iz snova
12.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
14.30 Život na vagi
15.30 KBC, serija
16.30 RTL Vijesti
17.00 Lovci na nekretnine
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 RTL Vrijeme
19.20 KBC, serija
20.10 Život na vagi
21.15 Tri, dva, jedan - kuhaj!
22.15 RTL Direkt
22.50 Tri, dva, jedan - kuhaj!
23.30 Kronike zločina
00.00 Kronike zločina
00.30 Jerry Springer:
Prljavo rublje
01.25 KBC, serija
02.20 Život na vagi, reality
show
03.15 Astro show,
emisija uživo
04.15 RTL Danas,
informativna emisija

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijске usluge HRTI u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

SUNČANA AKCIJA
-10%

SUBOTICA

024/ 551 045

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu
na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421

NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite
na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

BUDI SVOJ, IZABERI NASTAVU NA HRVATSKOME JEZIKU!

Nastavu na hrvatskome jeziku Vaše dijete možete upisati u sljedećim školama u Subotici:

OŠ „Ivan Milutinović”,
OŠ „Matko Vuković” i
OŠ „Sveti Sava”,

kao i u školama u okolnim mjestima:

OŠ „Ivan Milutinović” u Maloj Bosni,
OŠ „Matija Gubec” u Tavankutu i
OŠ „Vladimir Nazor” u Đurđinu.

U više vojvođanskih mjesta može se slušati predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kako u osnovnim tako i u srednjim školama (Plavna, Vajska, Sonta, Monoštor, Srijemska Mitrovica, Žednik, Subotica).

Pomoć HNV-a

Tijekom školovanja Hrvatsko nacionalno vijeće bit će na usluzi s različitim programima pomoći:

- dobivanje besplatnih udžbenika
- osiguravanje školskoga pribora
- pomoć u prijevozu do škola
- sufinanciranje ljetovanja na Jadranskome moru i dr.

Za sve informacije možete nam se obratiti, a ondje će vas ljubazno dočekati:

Hrvatsko nacionalno vijeće

Preradovićeve 13

24000 Subotica

Tel.: +381 (0)24 554-623, +381 (0)24 553-795

Faks: +381 (0)24 554-623 E-mail: ured@hmv.org.rs

